

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1876,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POETAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any dotzé de sa publicació.

CONCELL
D'INVESTIGACIÓ
PEDAGOGICA

BARCELONA

ESTAMPA DE LA RENAXENSA.

Montjuich del Bisbe, 3 baixos.

1876

176161

TAULA

Títol	Pág.	Títol	Pág.
Firas, mercats, y festes majors	2	Imitació de Propertius (Bala-	70
Sant oral..	5	guer V.)..	71
Bons records (Caretà)..	9	La dona y lo dimoni..	73
A la Verge (Forteza)..	13	A la Verge de la Misericòrdia	75
Confessió..	14	(Roca Ll.)..	76
L'escalf del cor (Blanch)..	16	La por..	76
Pollastre ben conservat..	16	Intima (Mestres)..	76
De un llibre inèdit (Roca)..	18	Epigrama (Cordonyer)..	77
Los tres barba rojas..	18	Per fora ó per dins..	77
Un somni (Rossello)..	21	En l'album de D. R. Picó	77
Una cançó popular (Sardà)..	22	(Amer)..	78
Los duas gotas (Mestres)..	26	Puntxa..	82
Numa Pompili..	26	Establiment d' una cofradia	83
Mon Palau (Caretà)..	27	(Balaguer A.)..	84
Bons comptes..	28	Dolsa penyora (Girbal)..	86
Qui com deu (Penya)..	29	Las banyas del arcabde..	87
Lo Pi de las tres brancas..	29	Epitafis (Calvet)..	88
A una amiga benivoluda (Sit-	40	Qu' es l' amor?..	87
jar Joan)..	41	A una mare Labaila..	87
Mensatge (Llorente)..	42	L' esporuguit (Argullo)..	93
La Itifa..	42	Lo pacte de Pedralbes (Soler)..	99
En lo naixement de mon fill	42	Nostras academias (Austina)..	103
Esteve (Molins)..	43	La Pell de cabra (Vidal E.)..	104
Fins per captar..	44	Noy ben criat..	105
Lo marchant (Bell-lloch)..	45	Lo xiquet de Valls Guimera..	105
Tres faulas (Bartrina)..	46	L' avar y lo sastre..	106
Un pan de nas (Vidal G.)..	46	En lo balcó (Pons)..	106
Epigramas (Baldoví)..	49	Lladre artista..	108
Los dos cirugians (M.)..	49	Imitació Fontanals..	109
La mort del sol (Torres)..	51	Nostres poetas (Maspons)..	114
Quasi es massa..	53	Records Baró..	116
A mon amic A. Dumas (Vall-	53	Lo grec y l' català..	117
daura)..	55	A. Ausias March (Llorente)..	118
Descoberta..	55	Origen del individualisme mo-	121
Estrepit (Mestres)..	56	dern Sitjar..	122
Marian Fortuny..	60	Traducció de Tibulus (Bala-	131
La Creu de la fossa (Coca)..	61	guer V.)..	132
Epigrama (Estelles)..	62	Fé y Patria (Bofarull)..	131
Un plural singular..	62	Choriso d' Extremadura..	131
Aden y a reveure (Ubach)..	63	Pregaria (Ameller)..	133
Cambi..	64	Cada hu te 'l seu mode de ma-	133
Faulas (Riera)..	65	tar pussas..	133
Dialech..	65	A la entrada de S. M. en Va-	134
Lo camp del repós (Armengol)..	65	lencia (Ferrer)..	137
L' antic monestir de Vall-	66	Valldemosa Rosselló (L.)..	138
donsella (Fiter)..	68	Desinterés..	141
Anyoransa (Amer)..	68	Angeleta Sitjar..	141
Repartiment de treball..	69	Què poudrà..	141
Porta celi (Llobart)..	70	La queixa del mariner..	142
Temps perdut..	70	Lo cant del misteri..	142

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

Janer. 1 Artés, Pons y La Bisbal. 6 Amer, Manlleu y Montclar, 7 Igualada. 14 San Hilari. 17 Borjas de Urgell, Maierat, Navata, Palamós, San Celoni, San Quirce de Besora y Santa Pau. 19 Besalú. 20 Arbúcies, San Feliu de Pallerols y San Pere de Torelló. 21 Castellar del. 22 Espiuga de Francolí y Tardell. 23 Cervera. 24 Sort y Corvera. 25 Torrelles y San Pol de Mar. *Moribles*. Segon diumenge, Terrassa. Quart diumenge, Pla.

Febrer. 2 Centellas, Mataró, Molins de Rey, Calonge, San Llorens dels Piteus y Pobla de Claramunt. 8 Isona. 22 Figueras y Tortella. 24

[illegible][illegible]

Abril. 1 Mayo. 2. Catías. 12 Llanos. Corra Páez de Somo y Arce. 13 y 14 de agosto. 15 Candelaria. Morerón. Sotro y Urdill. 16 Salento. 17 San Fernando. 18 Mayo. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 8

[illegible]

A. 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522,

June: 2 Sept. 11. Serrano, 13. Centellas, 20. Peña y San Celoni, 15.
Calderín, 24. Pineda y Trosas, 28 (a. 1900). Trosas y Peña.

[illegible][illegible][illegible]

Octubre. 1. Yllo, 10 Calles de Montevideo. 11 Soliver de Cerdanys. 2 Arbucias y Delor de Cerdanys. 13 Elisari de Anso y Soliver de Cerdanys. 14 Escala y Ripoll. 15 Campesinuel, Sant Jose de las Abadesas, Vandel, Ripoll y Verde. 17 Rosalrio. 18 Florsas. 19

JANER.	FEBRER.	MARS.
Aquest mes té 31 dies.	Aquest mes té 29 dies.	Aquest mes té 31 dies.
Los dies s' allarguen 1 hora 10 min.	Los dies s' allarguen 1 hora 34 min.	Los dies s' allarguen 1 hora 43 min.
1 dia. CAPÍTOL ANY.	1 dia. s. Cecili.	1 dia. s. Marçal.
2 dia. s. Marc.	2 dia. s. L. A. CAS-	2 dia. s. Simeon.
3 dia. sta. Genoveva.	3 dia. s. Hilari.	3 dia. s. Marçal.
4 dia. s. Tito i Lúcia.	4 dia. s. 2 y 2 m.	4 dia. s. 2 y 2 m.
5 dia. s. 3 y 33 m.	5 dia. s. 3 y 33 m.	5 dia. s. 3 y 33 m.
6 dia. s. 3 y 33 m.	6 dia. s. 3 y 33 m.	6 dia. s. 3 y 33 m.
7 dia. s. 3 y 33 m.	7 dia. s. 3 y 33 m.	7 dia. s. 3 y 33 m.
8 dia. s. 3 y 33 m.	8 dia. s. 3 y 33 m.	8 dia. s. 3 y 33 m.
9 dia. s. 3 y 33 m.	9 dia. s. 3 y 33 m.	9 dia. s. 3 y 33 m.
10 dia. s. 3 y 33 m.	10 dia. s. 3 y 33 m.	10 dia. s. 3 y 33 m.
11 dia. s. 3 y 33 m.	11 dia. s. 3 y 33 m.	11 dia. s. 3 y 33 m.
12 dia. s. 3 y 33 m.	12 dia. s. 3 y 33 m.	12 dia. s. 3 y 33 m.
13 dia. s. 3 y 33 m.	13 dia. s. 3 y 33 m.	13 dia. s. 3 y 33 m.
14 dia. s. 3 y 33 m.	14 dia. s. 3 y 33 m.	14 dia. s. 3 y 33 m.
15 dia. s. 3 y 33 m.	15 dia. s. 3 y 33 m.	15 dia. s. 3 y 33 m.
16 dia. s. 3 y 33 m.	16 dia. s. 3 y 33 m.	16 dia. s. 3 y 33 m.
17 dia. s. 3 y 33 m.	17 dia. s. 3 y 33 m.	17 dia. s. 3 y 33 m.
18 dia. s. 3 y 33 m.	18 dia. s. 3 y 33 m.	18 dia. s. 3 y 33 m.
19 dia. s. 3 y 33 m.	19 dia. s. 3 y 33 m.	19 dia. s. 3 y 33 m.
20 dia. s. 3 y 33 m.	20 dia. s. 3 y 33 m.	20 dia. s. 3 y 33 m.
21 dia. s. 3 y 33 m.	21 dia. s. 3 y 33 m.	21 dia. s. 3 y 33 m.
22 dia. s. 3 y 33 m.	22 dia. s. 3 y 33 m.	22 dia. s. 3 y 33 m.
23 dia. s. 3 y 33 m.	23 dia. s. 3 y 33 m.	23 dia. s. 3 y 33 m.
24 dia. s. 3 y 33 m.	24 dia. s. 3 y 33 m.	24 dia. s. 3 y 33 m.
25 dia. s. 3 y 33 m.	25 dia. s. 3 y 33 m.	25 dia. s. 3 y 33 m.
26 dia. s. 3 y 33 m.	26 dia. s. 3 y 33 m.	26 dia. s. 3 y 33 m.
27 dia. s. 3 y 33 m.	27 dia. s. 3 y 33 m.	27 dia. s. 3 y 33 m.
28 dia. s. 3 y 33 m.	28 dia. s. 3 y 33 m.	28 dia. s. 3 y 33 m.
29 dia. s. 3 y 33 m.	29 dia. s. 3 y 33 m.	29 dia. s. 3 y 33 m.
30 dia. s. 3 y 33 m.	30 dia. s. 3 y 33 m.	30 dia. s. 3 y 33 m.
31 dia. s. 3 y 33 m.	31 dia. s. 3 y 33 m.	31 dia. s. 3 y 33 m.

AVRIL	MAY	JUNY.
Aquest mes té 30 dies.	Aquest mes té 31 dies.	Aquest mes té 30 dies.
Les dies s' allargan 1 hora 10 min.	Les dies s' allargan 1 hora 10 min.	Les dies s' allargan des al 21, 27 dia.
1 dim. s. Jo. Baptista	1 dim. s. Sagrimon.	1 dim. s. Portuani.
2 dim. s. Jo. Baptista	2 dim. s. Anselm.	2 div. s. Rensat.
3 dim. s. Jo. Baptista	3 dim. sta. Cren.	3 sta. sta. Clotilde.
4 dim. s. Jo. Baptista	4 div. sta. Mentes.	4 dim. Pasqua de P.
5 dim. s. Jo. Baptista	5 dim. s. Pio V.	5 dim. s. Pasqua.
6 dim. s. Benet de V.	6 dim. s. La Anceva.	6 dim. s. Norbert.
7 dim. s. Isidoro.	7 dim. sta. s. Joseph.	7 dim. s. Isidoro.
8 dim. s. Vicenç P.	8 dim. Ades. Miquel.	8 dim. s. Isidoro.
9 div. s. Celest.	9 dim. s. Isidoro.	9 dim. s. Isidoro.
10 div. s. Epifani.	10 dim. s. Isidoro.	10 dim. s. Isidoro.
11 dim. s. Albert.	11 dim. s. Isidoro.	11 dim. s. Isidoro.
12 dim. s. Isidoro.	12 dim. s. Isidoro.	12 dim. s. Isidoro.
13 dim. s. Isidoro.	13 dim. s. Isidoro.	13 dim. s. Isidoro.
14 dim. s. Isidoro.	14 dim. s. Isidoro.	14 dim. s. Isidoro.
15 dim. s. Isidoro.	15 dim. s. Isidoro.	15 dim. s. Isidoro.
16 dim. s. Isidoro.	16 dim. s. Isidoro.	16 dim. s. Isidoro.
17 dim. s. Isidoro.	17 dim. s. Isidoro.	17 dim. s. Isidoro.
18 dim. s. Isidoro.	18 dim. s. Isidoro.	18 dim. s. Isidoro.
19 dim. s. Isidoro.	19 dim. s. Isidoro.	19 dim. s. Isidoro.
20 dim. s. Isidoro.	20 dim. s. Isidoro.	20 dim. s. Isidoro.
21 dim. s. Isidoro.	21 dim. s. Isidoro.	21 dim. s. Isidoro.
22 dim. s. Isidoro.	22 dim. s. Isidoro.	22 dim. s. Isidoro.
23 dim. s. Isidoro.	23 dim. s. Isidoro.	23 dim. s. Isidoro.
24 dim. s. Isidoro.	24 dim. s. Isidoro.	24 dim. s. Isidoro.
25 dim. s. Isidoro.	25 dim. s. Isidoro.	25 dim. s. Isidoro.
26 dim. s. Isidoro.	26 dim. s. Isidoro.	26 dim. s. Isidoro.
27 dim. s. Isidoro.	27 dim. s. Isidoro.	27 dim. s. Isidoro.
28 dim. s. Isidoro.	28 dim. s. Isidoro.	28 dim. s. Isidoro.
29 dim. s. Isidoro.	29 dim. s. Isidoro.	29 dim. s. Isidoro.
30 dim. s. Isidoro.	30 dim. s. Isidoro.	30 dim. s. Isidoro.

JULIOL.	AGOST.	SEPTEMBRE.
Agost mes le 31 dia.	Agost mes le 31 dia.	Agost mes le 30 dia.
Los dias s' encunyan 1 hora.	Los dias s' encunyan 1 hora 25 min.	Los dias s' encunyan 1 hora 45 min.
1 dia. sta. Leonor.	1 dia. s. Perera. P.	1 dia. s. Jlop.
2 dia. La Sang de J.	2 dia. M. D. dels A.	2 dia. s. Antok.
3 dia. s. Trif.	3 dia. la I. de s. Est.	3 dia. La Constan.
4 dia. s. Laureano.	4 dia. s. N. de O.	4 dia. s. 9 y 22 m.
5 dia. s. Miquel de S.	5 dia. M. D. dels N.	mit: recoll.
6 dia. s. Isid.	6 dia. s. 4 y 40 m.	4 dia. sta. Rosalia.
7 dia. s. 3 y 46 m.	del mat: calor.	5 dia. sta. Abella.
tarda: calor.	8 dia. s. Just y s. P.	6 dia. s. Font.
7 dia. s. F. y s. Odo.	7 dia. s. Goyela.	7 dia. sta. Regina.
8 dia. sta. Isabel.	8 dia. s. Mirich.	8 dia. s. N. de M.
9 dia. s. Leon.	9 dia. s. Roman.	9 dia. s. Geroni.
10 dia. s. Cristofol.	10 dia. s. Lloren.	10 dia. N. de M.
11 dia. s. Alon.	11 dia. sta. Filom.	11 dia. s. Joana.
12 dia. s. Felis.	12 dia. sta. Clara.	12 dia. s. 1 y 20 m.
13 dia. s. Anacle.	13 dia. s. 10 y 7 m.	mit: leuplat.
14 dia. s. Bernat.	de la nit: vari.	13 dia. s. N. de M.
15 dia. s. 2 y 4 m.	14 dia. s. Costa.	14 dia. s. Mateu.
tarda: vari.	15 dia. s. Eusebi.	15 dia. s. Geroni.
16 dia. s. Fariol.	16 dia. La Anna.	16 dia. s. N. de M.
17 dia. M. del Carme.	17 dia. s. Roa.	17 dia. s. Corneli.
18 dia. s. Alea.	18 dia. s. Llibert.	18 dia. s. P. de A.
19 dia. s. Proderic.	19 dia. sta. Elena.	19 dia. s. 10 y 3 m.
20 dia. s. V. de Paul.	20 dia. s. Maria.	mit: vari.
21 dia. s. Elix.	21 dia. s. 12 y 34 m.	20 dia. s. Fariol.
22 dia. sta. Praxed.	tarda: calor.	21 dia. s. Genes.
23 dia. s. 5 y 1 m.	22 dia. s. Joaquin.	22 dia. s. Eusebi.
mit: molt calor.	23 dia. sta. Joana P.	23 dia. s. Mateu.
24 dia. sta. Maria M.	24 dia. s. Sinfor.	24 dia. s. Montic.
25 dia. s. Llibert.	25 dia. s. Felip. B.	25 dia. s. T. de O.
26 dia. sta. Cristina.	26 dia. s. Bartomeu.	26 dia. s. Maria.
27 dia. s. Jacut.	27 dia. s. Lluís rey.	27 dia. sta. Estrella.
28 dia. sta. Agn.	28 dia. s. Cefert.	28 dia. s. 12 y 12 m.
29 dia. s. Pantaleo.	29 dia. s. 5 y 27 m.	tarda: tempestat.
30 dia. s. Colas.	tarda: vari.	29 dia. s. Cecili.
31 dia. s. 3 y 28 m.	30 dia. La Cor de M.	30 dia. s. Coen.
mit: bon temps.	31 dia. s. Agnati.	31 dia. s. W. de M.
32 dia. sta. Marta.	32 dia. sta. Sabina.	32 dia. s. Geroni.
33 dia. s. Abdenya.	33 dia. sta. Roma.	
34 dia. s. Ignasi de L.	34 dia. s. Ramon N.	

OCTUBRE.	NOVIEMBRE.	DESEMBRE.
Aquest mes té 31 dies.	Aquest mes té 30 dies.	Aquest mes té 31 dies.
Los días s' escurren 1 hora 45 min.	Los días s' escurren 1 hora 10 min.	Los días s' escurren 10 m. fins al dia 22.
1 dia. s. Roent.	1 dia. s. Santa Santa.	1 dia. s. Sloy.
2 dia. s. Angel.	2 dia. s. 11 y 30 m.	2 dia. s. 11 y 12 m.
3 dia. M. D. del R.	3 dia. s. 11 y 30 m.	3 dia. s. 11 y 12 m.
4 dia. s. 11 y 5 m.	4 dia. s. 11 y 30 m.	4 dia. s. 11 y 12 m.
5 dia. s. 11 y 5 m.	5 dia. s. 11 y 30 m.	5 dia. s. 11 y 12 m.
6 dia. s. 11 y 5 m.	6 dia. s. 11 y 30 m.	6 dia. s. 11 y 12 m.
7 dia. s. 11 y 5 m.	7 dia. s. 11 y 30 m.	7 dia. s. 11 y 12 m.
8 dia. s. 11 y 5 m.	8 dia. s. 11 y 30 m.	8 dia. s. 11 y 12 m.
9 dia. s. 11 y 5 m.	9 dia. s. 11 y 30 m.	9 dia. s. 11 y 12 m.
10 dia. s. 11 y 5 m.	10 dia. s. 11 y 30 m.	10 dia. s. 11 y 12 m.
11 dia. s. 11 y 5 m.	11 dia. s. 11 y 30 m.	11 dia. s. 11 y 12 m.
12 dia. s. 11 y 5 m.	12 dia. s. 11 y 30 m.	12 dia. s. 11 y 12 m.
13 dia. s. 11 y 5 m.	13 dia. s. 11 y 30 m.	13 dia. s. 11 y 12 m.
14 dia. s. 11 y 5 m.	14 dia. s. 11 y 30 m.	14 dia. s. 11 y 12 m.
15 dia. s. 11 y 5 m.	15 dia. s. 11 y 30 m.	15 dia. s. 11 y 12 m.
16 dia. s. 11 y 5 m.	16 dia. s. 11 y 30 m.	16 dia. s. 11 y 12 m.
17 dia. s. 11 y 5 m.	17 dia. s. 11 y 30 m.	17 dia. s. 11 y 12 m.
18 dia. s. 11 y 5 m.	18 dia. s. 11 y 30 m.	18 dia. s. 11 y 12 m.
19 dia. s. 11 y 5 m.	19 dia. s. 11 y 30 m.	19 dia. s. 11 y 12 m.
20 dia. s. 11 y 5 m.	20 dia. s. 11 y 30 m.	20 dia. s. 11 y 12 m.
21 dia. s. 11 y 5 m.	21 dia. s. 11 y 30 m.	21 dia. s. 11 y 12 m.
22 dia. s. 11 y 5 m.	22 dia. s. 11 y 30 m.	22 dia. s. 11 y 12 m.
23 dia. s. 11 y 5 m.	23 dia. s. 11 y 30 m.	23 dia. s. 11 y 12 m.
24 dia. s. 11 y 5 m.	24 dia. s. 11 y 30 m.	24 dia. s. 11 y 12 m.
25 dia. s. 11 y 5 m.	25 dia. s. 11 y 30 m.	25 dia. s. 11 y 12 m.
26 dia. s. 11 y 5 m.	26 dia. s. 11 y 30 m.	26 dia. s. 11 y 12 m.
27 dia. s. 11 y 5 m.	27 dia. s. 11 y 30 m.	27 dia. s. 11 y 12 m.
28 dia. s. 11 y 5 m.	28 dia. s. 11 y 30 m.	28 dia. s. 11 y 12 m.
29 dia. s. 11 y 5 m.	29 dia. s. 11 y 30 m.	29 dia. s. 11 y 12 m.
30 dia. s. 11 y 5 m.	30 dia. s. 11 y 30 m.	30 dia. s. 11 y 12 m.
31 dia. s. 11 y 5 m.	31 dia. s. 11 y 30 m.	31 dia. s. 11 y 12 m.

BONS RECORDS

I

En nombre no menor que 'ls altres anys han eixit les publicacions catalanes següents:

Poesias completas, d' En Victor Balaguer; *Le rondallayre* (3.ª serie), d' En F. Maspons; *Costums Alegres*, d' un Eudri festejador; *Avant*, d' Apol·les Mestres; *Le llibre del cor men*, d' En F. P. Briz; *Gaspar*, d' En F. de Salas; *Pallas acas*, d' En Simó Alais; *Estudios sobre la lengua catalana*, d' En M. Milà; *Epigas y Rosellas*, d' En F. Comera; y los volums dels Jocs Florals de tantany y d' entany.

A més del calendari valencià *Le rat penat*, que ha sortit enguany, de *La Beauteza de Barcelons* y *La Lluissarra de Nava-York*, que segueixen publicantse, han eixit los setmanaris *Le flor*—que desapergué—y *La Bandera catalana*, que ha sospés en publicació per algun temps. Entre 'ls llibres que 's preparan à eixir, figuren *Le rat-penat* per 1876, d' En C. Llomhart ab la col·laboració de altres escriptors, valencians, mallorquins y catalans; *La rosa*, splech de quentos, rondalles y novel·las, d' En F. P. Briz y la *Llibre de morasellas* (de Ramon Lull) y la *Tractat de consolació*, de Boeci. Los dos darrera los publicará en G. Roselló y formaran part de la *Biblioteca catalana*.

A Valencia per iniciativa d' En C. Llomhart acaba de fundarse una societat ab lo titol de *Los fills de la mort riera*. Molt nos satisfan estes manifestacions que proban lo despertament de nostre esperit en aquella terra; pero en veritat nos mortifica sentir als valencians com parlant de sa llengua l'anomenen *llemosina*. ¿A qué aboeix tal inuocació? Sarà esperit de rebetia à son origen? No 'u podem creure des del moment que 'ls veiem units ab los catalans y 'ls mallorquins cantar en una mateixa llengua, qui no es pas cert la castellana; la germanió del tres pobles y las camuñas glorias de nostre passet; mes no será de mes encamenarios que tingan mes amor al nin d' honi han eixit, que no 'ns sembla del cas que 'la neta del primer poeta es-

Donch se l'enten ab lo nom de postas. Rememina, valentíe per forta de la llenga catalana, llenga parlada dels quins, deixant l'host del gran En Jaume, se quedaren a poblar y emmuntar la València mora.

Y no secura això de protest per dar lo nom absolut de valenciense a la llenga que a València parlan; digas en hora bona catalana, mallorquí, com a dialectes ó modificacions del idioma català, com se deya *jòica*, *dèrick*, *ellich*, ó *dèich* a qualseua modificació del grec; mes no s'e cerque madresten qui tingu bona mora, qui may un fill podrà llegimar ab cap subterfugi l'acte mes lleig que per la naturalesa pot cometre, lo renegar del nom payrol.

No s'e cerquen noms estranyes quan existeix la propi, Llenga Rememina no val die mes que la llenga parlada a Limoges (França) y que no es, ni estat, ni sera may la llengua catalana que s' parla aquí y, mes ó menys adulterada, a València y a Mallorca.

II.

Riqueny, com es costum, se celebrà la festa del Jochs Capals. Posem a rulla seguda los títols de las composicions premiadas y l nom de los autors.

Plec natural: «*La cançó dels aucells*», d' En F. Soler.—*Primer accésit:* «*Fantasia*», d' En I. Reventós.—*Segon accésit:* «*De sol a sol*», d' En E. Goss.—*Anglaterra d' or:* «*Los cançons de Sertoris*», d' En F. Soler.—*Primer accésit:* «*Solides*», y la *segon*, títolot: «*Lo mantell de la Regna*», abduens del mateix Sr. Soler.—*Vista d' or y argent:* «*Lo cant de Salomó*», d' En A. de Pagès.—*Primer accésit:* «*Reculliment*», del mateix.—*Segon accésit:* «*Amor*», d' En J. Tarras.—*Premi dels editors de La Renaixensa:* «*Don narracions*», d' En J. Riera.—*Accésit:* «*Narracions y llegendes*», de Na Maria de Bell-Hoch.—*Premi de la Diputació de Lleida:* «*La batalla d' Herdes*», d' En F. Soler.—*Accésit:* «*Indíbil y Manducis*», d' En A. Guimera.—*Premi de la Diputació de Girona:* «*E' heres*», d' En J. B. Ferrer.—*Accésit:* «*Alfons immortal en 1286*», d' En J. Riera.—*Premi del Ill. Sr. Ayde de Barcelona:* «*La bandera de Sta. Eulària*», d' En F. Soler.—*Premi de La Jove Catalunya:* «*Un quadern*», d' En E. Vidal.—*Accésit:* «*E' acte*», d' En J. Riera.—*Accésit al premi de La mística:* «*Nostre temps*», del mateix Sr. Riera.

La Societat per l' estudi de las llengües romanes, establerta a Montpeller, obri un concurs literari, al qual foren invitadas totes las llengües neo-latines. Donchs bar en ell lloren premiats escrivint en nostre idioma, los Srs. Piraxini, Mathen, Martí y Folguera, Tazungi y Catanyes.

L' *Ajuda* de Valencia premià en son certamen als compositors catalans Sra. Marqués y Bieaurri, al escultor En Francisco Santagosa, y al poeta En J. Pastor Alcant.

A Fornalquier (Provencat), també hi ha hagut una festa poètica en honor de la Santíssima Verge, y en ella ha guanyat premi en F. Malhen.

Manca saber encara 'l resultat del certamen de Ildoyde y Girona.

Mes que 'ns sapia greu, havem d'ocupar-nos un xich mes dels *Jocs florals*; perquè d' aquests que tornan a ser de *Barcelona* sembla que a n' alguns aspectes de contradicció se 'ls hujan entravessat. Nos referim, especialment, a uns articles publicats en cert periòdic, que demostren esser fals d' una ma arrosada a escriure als mes criters, però qu' esta vegada no ha tingut esma pera firmar ben bé lo escrit, y ab açò ha obrat ab prudencia; perquè no contribueixen gaire a favorir a un escriptor articles aixont se deixa treballar lo vert de una passió poètica noble, fins al punt de capturar lo sentit comú abstant lo menys digne de floansa y deprenint lo millor, no ab arguments, perquè no n' hi han, sino a costa de la crítica que's converteix en salm de mal gust.

Pero en la que 's distingex mes, es en les ataca que dirigeix a certa personalitat a qui, segons indica l' articulista, ha aristocratitzat lo consistori. Nosaltres creyem que 's deuen prestar composicions y no antecedents literaris, y per lo tant lo jurat s' ha de fixar en les obras sens tractar de saber si las ha fet lo primer poeta de Catalunya o 'l darrer y mes d'ach dels glossadors d' un racó de la hermosa Mallorca. Aixís creyém també que pensaria lo darrer consistori mes, si fus cas de que algun altre hagués opinat de diferenta manera, preferint cercar només que fusen guig; no crech qu' obtingués en lo just obrenat acís.

Crèguem l' articulista, crèguem tota las descomptes lo volum dels *Jocs florals* d'enguany es dels millors que han eixit y 'l quin mes nombrosos treballs conté no 'ns entengue la passió d' autor desayrat. *La Croça dels anells*, *La cant de Salomó*, *La batalla d' Herda* y *Lo mantell de lo Regu*, son composicions, bonas las unes y bellíssimes las altres, per mes que 'l consistori no sapigués que una d' ellas ere d' autor aristocrat, y las altres d' autor per aristocratitzar; y per mes que 'l tal haja escrit alguns cosa que nosaltres havem censurat y censurem, sino podrà llevar-li la gloria d' autor de *Los companys de Sertori*, puig valen mes que algunes composicions premiadas en anys anteriors las pernillos: COMANYE, AVANT! ab que acaba la angustina d' enguany.

Sentim haver-ne de expressar així, mes que mai en una publicació que col·lecciona un dels set marionetors; però es la nostra opinió y la veritat, volem consignar-la à pesar de tot en esta secció, que sentim mes favor del que mereixem, nos te, fe alguns anys encarregada dit Sr.

També devem fer esment de que l' mestre en Gay saber D. Victor Balaguer ha fet sa entrada en l' Academiá de l' Historia, de Madrid, ab un notable discurs sobre la literatura catalana ocupantse molt de la moderna. Renaixença. Figura, entre las copiosas notes que l' acompanyan, una llista de casi tots los nostres escriptors de l' época.

Lo Sr. Amador de los Rios s' encarregà de contestar al discurs del nou acadèmic, y ho feu ab un altre parlament ben digne del autor de l' *Historia de la literatura española*, mereixentli Catalunya y sa literatura perhues molt lloengueres.

Ja que de Madrid parlem, y ja que, quan allí se 'ns mira ab mal ull, sabem dirho, com á bons catalans també havem de pagar tots los deutes de agraïment. Donchs bé, la major part de la premsa de dita vila s' ha ocupat ab gran elogi d' obres escrites en llengua catalana.

A esta periódice y á tots los demés que, tant á fora com á dins, han fet altre tant, y als que han saludat la eixida d' esta publicació, los donem las mes expressives gracies.

MORTS

A 21 de novembre de 1874 lo telégraf nos donava la trista nova de la mort d' en Marian Fortuny, lo gran pintor català, lo primer de sa época entre ls coloristes.

Nasqué á Reus als 11 de juny de 1838 d' una família pobre, quedant en l' hoefanesa quan encara tenia pochi anys. Ab lo seu pobre avi passà á Barcelona, hont lo conegué l' escultor Sr. Talarn, qui, comprenent las admirables disposicions del noy, li cercà ab gran afany la protecció que havia menester y trobà en dos il·lustrats y virtuoses sacerdots.

Ab ocasió de comentar-se lo dogma de la Puríssima Concepció pintà una bella perspectiva pera l' església de S. Agustí, que cridà notablement l' atenció. Mes tant guanyava la penió que nostra Diputació provincial acostuma oferir pel foment del art de la pintura, y algun temps des-

prés, ab motiu de la guerra d' Àfrica, passara al Marroch per encàrrec de la mateixa corporació.

Mori deixant un gran nombre d' obres que acreditava la seua giny i feren que sa mort fos sentida per tot arreu hont es parla d' art, y tanta era sa celebritat qu' en alguns punts de la península ja se figura es llegendaria. Son enterro fou extraordinari: a mes de ses companyys d' art, hi anaven Morelli, lo president de l' Acadèmia de Nàpols y representants del govern y l' municipi de Roma.

També han baixat a la fossa lo poeta N' Eusebi Anglès, autor de algunas composicions catalanas, y lo catedràtic En Lluís Bordas, un dels que feren lo *Diccionari català-lingüa*.

Descansen tots en pau!

ANTONI CARRERA Y VIDAL.

Barcelona, Octubre de 1871.

A LA VERGE

(MALLORQUÍ).

De dins l' aversch d' ignominia
remontiri d' esperances,
hont se sempena en semipena
mals esperits m' ahismaren;

A poch a poquet s' aixeca
una columna blava,
lo bosc d' or, los peus de rosa
y a ne l' front estrelles blaves.

Quina mans cruela t' han forjada?
A ne l' pit du set espases,
a la dreta ne dóna tres,
a la esquerra dóna tres.

En l' amor a la Bellona,
es ma darrera esperansa,
para, deieu, uclorada
que vers lo cel bat ses alas

La devessió es que vos teniu
des de pin. Mase de mase,
ay, no li tanquem las portas
dels seus peïna, Verge clara.

Otcall 'i hech sapient,
otcall que sola heuven
de l'arbre. *Miser cordis*
qu' es lo mase culat dels setres.

Ella tornava guisa
com la roleta del arc,
y en abill de sas ofensa
aquell heit son hech portantur.

Las potestats infernals,
retudes en la batalla,
hois de men pen quederin
huit de men pena esclafats.

† GUILLEM VENTURA

CONFESSIÓ

La gitano venia de confessarse y a la porta de la església
està un company que l'atura per preguntarli.

—Ist hont vens tan alegre?

—De confessarme.

—I per què estàs tan content?

—No 'n tinc d'estar. No a' hi ha per menys... *florid* tu
que 'l capella m' ha preguntat, si tunc havia robat cap calze...

—Y he dit li has robat?

—La veritat que no n' he robat cap: per he passat un bon
matí... perquè si me arriba a dir *admir* en lloch de calze m'
arrepello y no banda ab la penitencia.

L' ESCALF DEL COR

Ja es clar, ja es a mitjana, ja va 'l sol a la posta,
ja ve la nit fosca, ja torna 'l dematí,
tot just es primavera, ja la tardor se anota:
sempre 'l demà dematí, sempre men lluny 'l ahí.

Ahí pels nostres aixó lo temps que may venia,
que de desitj y glòria, que de ànima y perilla,
demà tal com la pensa arborera 'l fantasia,
lo tot ahí ha de tornar dels dies dels nostres dies.

Així una estat a la altra s'acosten y s'acostimen,
una la una sentra la una que bull en mitj del mar;
badau l'endemà, tal lo que ha estat comuna;
neguis lo present dóns que tant triga a passar.

Y axantí muntem la torre de la supèrbia humana,
juntantus pedra ab pedra, grabeu sobre grabeu;
l'esquil en nostres testos, achem la planta ronc
per sobre la interepocha de cent generacions.

Que més espay tot hem senti? bon Deu pujame
lo bull de nostra patria, l'escal del nostre alé;
que dels espays immensos s'arriba a contornirne
la ànima intranquilla nostra l'etern atans serí.

¿No harem de an a altre extrem escudat la terra,
rampontar la mortalla dels segles llunyadans,
tres lleys de nos misteris, forjat de sa desferia
espigues de mort y vida que escudau nostres mans?

¿No harem sorpres lo temps en sa eternitat vespada,
los misteriosos «los de tanta alansa de Deu»,
la llum reflect que edea la orlenta travulada
y al mar y als cels y terra rampant las posicions?

¿Quint hem estat nos grans dins de esta fiera balana,
hont de coma ha quat fins nos l'home llevant son peu?
¿Que ha muntat? ¿ha manca? ¿accepte? ¿univers regim?
Mentem, disleia, a arrancari del puny muntat de Deu.

Y en tant jahont, duna senta de germadot, trillejat
Vos de patria jahont vassons ab generia elapit?
Par sentiment de glòria per quins espays rampontat?
¿Quia es l'alta hont hi crema l'interia del esperit?

Per tot arreu s'acostan las surides trepitjades
dels qui començant sin antia, pensau servir a Deu;
per tot arreu s'oviran las tumbas blanchetjades
hont se leydeu hi tamen l'edificiunt jahent.

Per tot, per tot la encosa diadema 'es divorcia,
sa esparnejanta leya, flomit en nostres mans,
y 'i tues, tot remouente, de malvestat, així
enveja contra enveja, tirans contra tirans.

Tot, com en fonda espluga, hat ab resot que gicam,
barrada sus las portas, d'ovest està l'acot;
al 'i temple que s' aixeca tot en la iuntesa plana
l'escal del oer antia, al 'i tuch de la crassa.

Deua del mon jahont ataf fahre pòtuni de vida,
tata de amor benoyta, que ab lo primer omra,
mentres surgia la terra de sa provi arraulida,
ta de perfums ampils y amor la Paradiu.

Tornava, tornava, el t'plau, encara una vegada
ten dale al de vida, ten vana persona de amor:
pat al, al entreuocetors del guig de ta berrida,
senti loquet men migrit que encara vin son cor.

Arribada de 1973.

André BLANCH.

POLLASTRE BEN CONSERVAT

Un viatger entrà en un hostal y digué á la criada:

— ¿Qué hi ha per dinar?

— Ne ha quedat mes que un pollastre rostit.

— Si no hi ha res mes, portat.

La minyona portà un pollastre rostit, passat y dur.

— Noya, això no 's pot menjar; què'n temps fa que es
mort aqueix pollastre?

— No li puch dir de cert, perquè no mes fa quinze dies
que n'è la casa.

DE UN LLIBRE INÈDIT

¿Te 'n recordas hermanes? ... En l'1 d'octubre
ta mà dintre la mada, plena de guig,
al davant nostre moneta, produchida
per la llum baixa del sol,

cap á la vinya anàvem. Les narretes
sapote y alcapells, per tots cantons,
romegaven hermanes entre pàmpols,
la mateix que la picapolla.

Rocenas tes guilotes, t'è t' ameres
te 'n recordes? Y en tant travessa jo,
buscant arreu, arreu, plé de fal-laus
lo rabim que me mes d'ella.

Entre mas mata te 'l duya... Tu 'l prendes,
y un grà tí, y un grà jo, picant tots dos
de granel en granel aixís passavem
lo romari del amor.

¿Te 'n recordas hermanes? Entre la raja
quedava del rabim un grà tant solc
com qu' era lo darrer, tu no 'l volies,
ni jo 'l volta tampoch.

Al dilluns entro 'ls llàbris vas pendre'm?,
la mortat me 'n vas pendre... y du però
que m' hi deixaves... ay! d'aquell rosari
la divina glòria fíeu!

Mars de 1871.

Al davant del plató estíreu
pensant ja en ella y ella en mi.
—¿M' estimas? jure prejuritavau
les mans al treial portavau
y las totes deyan si.

Era a fé ben casual
pensament tant avingut;
sies sinu records mal,
lo sèn es em natural,
y 'l mèn es em natural!

Desembre de 1874.

Jo 'm dich Joseph, tu Badoes,
mon vent als dits de Mars,
lo teu, com qu' ex aut dona
muda end' any.

Eugeny menjant pá de bodus
tots duets nos hém trobat
e' han trobat també en un dia
les nostres santa.

L' any que vó ja no hem de véure's
en igual jorn venerats...

¡Repara quins moments
y 'la diuina santa!

18 Mars de 1875.

Cor d'àngel tu jo cor d' home
tu ab la fé de los passats;
en quant a mi, hermesa mia,
¡massa que 'n sabs!

Vindrà nostra hora darrosa,
que aquesta no feta may
y... ahont anirà jo? y tu hermesa
¡ghont anirà?

Té, amunt... amunt com les núvols...
Jo avall... avall... ben avall...
Ay, quin mirada, al vèure'ls
d'aquells!

Mes no, jurament veig béste,
i juney l'haig de tènere!
Davant de Déu ven prometre'm
no separa'm.

I t'h podria demostrar
quan vinga 'l terrible cas,
que no permeti que 'l falte
qui t' agua tant.

Entre l'infern y la glòria
dén que hi ha un lloch: t'h h'o cala.
Jo juraré per allòys!
te hi deixaré.

Qu' es just qu' en la Purgatori
entremem sentis y dany,
les qui al món un 'l esguayen
juney... juney!

Agost de 1923.

J. Roca y Roca.

LOS TRES BARBA ROJAS

Una pobre vinda tenia tres fills. Cap d'ells a dir venint
havia inventat la pólvora. No tenien molins, feyan darer
la menjar tant com podien, dormian setze hores de las vint
e quatre que te 'l dia y 'l demés del temps s' enclavon gas-
talejant sense saber que fer de sos braços. Per fi un dia se
mare prengué la resolució de treurels de casa pera que 'a
guanyessin ells sola la vida.

— Si continuen sense fer res d' aquesta manera 'ls he-
va dir, aviat me veni a vendre'm la casa sens que tingui
altre remey qu' anar capitant de porta en porta. Anou, son
ferts y robustos, ja treballen qui 'ox dongui feyna.

Un mati 'ls tres noys amparagueren la marxa y camin-
ant d'ací d'allà al mitj dia arribaren a un bosc, el sortir
del qual trobaren un home all y soch, molt estranyment
vestit ab una robe cendrosa y que tenia una barba molt
llarga y blanca. Anava encorvent, d' un cantó a l'altre ce-
nant las barbes que per allí creixian y quan se adoná d'ells,
adremantse, ab un dalt 'ls hi preguntá alant anavan.

—Heu així de casa llevant qui 'ns dongui feyna.

—Bona nituyona, jo no 'us he donat donar, perquè no veil y vuch sol, més vos donaré un consell que 'us podrà servir de molt; guardauvos dels tres barba rojos.

Los tres nays altra vegada s' posaren a examinar y al esser al foscant vegeuren venir cap a ells montats en tres cavalls negres, tres grans cavallers ab ricas vestiduras, un dels quals los hi digué:

—¡Ahont aneu per eis ermit!

Los tres germans tots se totharen y no sabien qué respondre recordantse del consell del veil.

—¡Ahont aneu, què cerciu? Tornà a repetir lo cavaller.

Els precis respondre y com no tenían gran ingeni, digueren sencillament qu' anaven buscant qui 'ls dongués feyna.

—Donchs així la trobareu, digué un altre dels cavallers, precisament nosaltres havem monester tres joves. Segurament que tindreu poch que fer y serou ben pagats. Guanyareu més en un any que en pas altres en deu.

Los tres joves s' entengueren ab una sola mirada.

—Dintre d' un any tindreu cada un de vosaltres més de cent dotars a la barata. Digue l' últim cavaller.

Aquelles paraules acabaren de determinar als joves y seguiren als tres barba rojos. Aytal arribaren al peu d' un castell volat de tres torres molt altes y entrats a dins, un dels cavallers los hi digué:

—Cada un de vosaltres pagarà a quiscun d' eixas torres; en ella hi estarà un any; cada dia se li pagarà lo dinar y sola l'india que ser una cosa. Lo de la torre dreta dirà cada dematí aquestas solas paraulas: «Som tres germans»; lo segon en la torre del mig dirà: «Per una mica d' or» y l' tercer en l' altre dirà: «Fenecé justícia.»

Los tres germans pensaren qu' era una manera ben còmoda de guanyar diners, que 'ls cansarien ben poch y que per ells necessitaven poca activitat y menys intel·ligencia.

Prompte vengren com ben ha s' equivocaven. Per lo demés hyan son treball ab consciencia, no passant de ris y com aquell qui dorm a la bartana.

Final la any baixaren de la torre, los hi donaren a cadascun los cent escuts d' or promesos y contents s' en anaren del castell.

Llavors ven adonar-se d' una cosa ben estranya, ni tenían una sola idea en lo seu cervell, ni sabien explicar.

Veuu aquí que va passar un home, que 'ls hi dongué l' un de ells y 'ls hi va preguntar d' ahont venien. Lo més gran dels tres germans va voler respondrellos y sols eixiren de sa boca eixas paraulas:

—Som tres germans.

L' home sortí en una rialla y digué:

—Home, això ja s'ha conegut; ja s'ha venut 'as preguntes?
Lo negon volent fer la mitja rialla. Hi va respondre, mes digué:

—Per una mica d'or.

L'home començà a crumarsen y digué:

—Què vol dir això, que portar 'as barbes de mi!

—Feu-ne justícia, digué l'inter. —Y tingueren d'aportar à corre ó sino l'home crumal com se va parar, portar los hi hauria fet alguna malifeta.

Vens aquí que caminam se trobaren ab una escena horrible, à dalt d'un carradet veieren à un home com estava instant à un altre. Hi corregueren, mes l'assassí fugí y ella sola arribaren à tempsa pera recullir l'últim sospir del que moria. Mentre's la contemplavan hi arribà la justícia. Se va agafar creyen los culpables y la va portar al senyor jutje.

Aquest los hi preguntà:—Qui són?

—Som tres germans, respongué l' més gran.

—Per què heven mort aquest home?

—Per una mica d'or, respongué l' segon.

—Per un bonic d'or! Al menos son frasca, no s'ha necessa mes pera matar que 'as enforquin.

—Feu-ne justícia. Respongué l' tercer.

—Se 'as en faré y no tardaréu gaire.

Los tres germans foren condemnats à mort. Se 's volien defensar y mostrar la seva innocencia, mes ni una sola idea hi venia, ni una sola paraula eixia de son llabre. Y ja eran al peu de la forca, quan surtí d' entre mitj del poble lo vell de la vista capdrossa y demanà al oficial que manava la escolta que deixen anar d' aquella casa, qu' ell duya à la mà, à n' els tres condemnats, ja qu' era la última vegada que podien ferho.

L' oficial hi va accedir y tan bon punt los joves ho hagueren fet, quan com si es 'ls desdigués l' enteniment y boca, 'ls hi tornaren las idees y paraules y veient l' assassí entre la multitud de gent, aquí hi ha l' culpable, digueren, y també 'ls tres barbes rojes que se 'n riuen.

Aquests al sentir això fugiren à cabell mes que depressa, mes l' assassí s'ou pres y confessà l' crim. Y foren declarats innocents los tres germans y 'ls deixaren lliures.

Morea mes poils que llores.

Viu mes qui piola que qui xula.

S. Agustí se pocas presentallas.

UN SOMNI

IMITACIÓ

Un cavall blanc cavalcava
Tan correr com la vent;
Volava per la plana
Com empès pels aros de Déu.

Tal era el curs que feia,
Tal era son vol lleuger,
Que no trocava ni l'hecla,
Ni se sentia l'estrèu.

No feia tanta via els somnis,
Ni 'ls esperits talan més;
No corria tant l'esperansa,
Ni se tenia prompte 'l pensament.

D' un cap 'l cavall s' atura,
(Que ha vist a la lluny) Què té?
Tres cingles són en la plana,
Tres verges, tres àngels bella.

No té cap estel l'antella,
No hi ha en la sel cap jorrell.
Tan herida com les tres verges
Kixides d' entre la roca.

Totes tres lluny, lluny voltades,
Les tres bellas mitj rent,
Les tres cingles ab veu dolça,
Y alàs no dia lo cant seu.

—Té qui senta peig en la vida
Passa la plana corrent,
Vius per la pier que 'l falta
A la cort brillant que tench.

Jo tench palans per donarte
tench montanyes d' or y argent,
rivers d'ine rentures
dins la cel de mis verges.—

—Tu que sents plers ni desitges
passa la plana corrent,
avisa que vull esbrinte
dels raigs de son llum ardent.

Jo guard' per té la ventura,
guard' gloria per lo meu teu;
dins núbols d' encesa y trisma
per lo meu lo portaré.—

—Tu que seus feliç en la vida,
passes la plana corrent,
de l'amor a l'alta festa
vins a escoltar la cor ton.

Hessa cantas y divinas
al esperit li dones,
del paradiu tench los joys,
del cel las delicias tench.—

Sompes los cants escoltava
y esperant l'eventi mèu,
mes las tres outres volgers
ant qu'arribarhi jugaba.

Tot d'una las viu com aligues,
com sonetas d'empèu,
com a tres outres llaveras,
fins que se llum se perdé.

Jo 'm desesperé d'aquell moment,
qu'era per mi tan plaçent,
l'estrella atenta escoltava
per si n'era l'ant heil.

Pero durant la tonlada
la trista llum penchí
l'alba que m'acostava
valg sentís cantar no mes.

GERONI MARTELLO.

UNA CANSÓ POPULAR

A MON AMICH...

INSPIRAT EX LA LECTURA D'UNE ARTICLES PUBLICATS PER
L'AMICH... EN LO PERIÓDICH...

En negre nit, ni un estel brillador desentona la negror
del firmament que escotapent se llum frega per l'ample
de la terra ne fa un immens sembrat hont l'home hi cull la
can y l'infut silenci.

O bé es de dia y la llum sent visible l'horisont pinta d'
inimitables colors l'immens vacnari hont va a representar

se en sintètic epissodi, i drama de la humanitat en con-
cret, en son present, en son futur.

Com millor te sembla: la escena tant pot ser de dia com
nocturna: tant en la mont com en la vall i tan cum a la
vora de la mar, al arremorai respir de les anades i vinents
onades, al peu de centenaria arbres que ha vist senar-se a
son redós, sense imitar-se, generacions de generacions
humanes.

Ja veus, amich... al i camp es ample, immens, immens y
ample com lo que la humanitat recorre, immens y ample
com lo en que s' desassolla en mil incidents de variats tons
la tragedia que en curts versos emplen la consabida de que
vull parlar-te.

Lo silenci universal; res.

De sobte, qué sentit! L' augai subjecta mas potencies y
maximita se concentran en un sol punt del espay: la vi-
da física, la vida moral, la vida intelectual cum les visuals
d' una lenta, convergenci a un sol y únic punt.

Lo mateix te passa a tu.

En aquest punt qué hi ha?

Miraho, miraho, amich... escolta, y tot mirant y escol-
tant, admira y considera l' immens velar que atresora les
produccions de la vulgar maza y quant bé podries compa-
rar-les a aquells objectes que, essent petits, forta de plé a
plé pel sol al desaparitar en l' horisont, s' estenen en ombra
interminable, infinita, que infinita podria ser si la superfi-
cie que al oposat horisont la porta los infinita a inacciden-
tada.

¿Qué hi ha? repetesch.

Eres, set, deu, mil, miliars, l' infinit en nombre si vols
de persones, per lo regular, pochs.

La edat, la que vulgest: grans ó petits, perquè de petits
y de grans la historia es sempre la mateixa. La humanitat
empra, en sas diferents edats y convencionals categories,
trassa la circumferencia de Vida directa y repel·lida a la ho-
ra per una doble forma, la forsa centrípeta dels bons senti-
ments, que la atrau al mitj. Deu, quinta essencia de lo me-
llor entre lo millor, y la forsa centrífuga del esperit del
mal que vol endórsolen a fora del cercul, l' abisme.

Agrafa per la mà, rodan en moviment vertiginós, fre-
nètic.

¿Y qué se sent?

Un coro de barros als cantons accent que canta, ó més
ben dit, rondina forésloga cantaria. Recorren la escala
musical del mal al bé que s' combinen en monòtons y ater-
radors modelats diu.

Yo te lo recuerdo
Lo tío, tío freres,
Yo te lo recuerdo
Lo tío de pagar.

Compreneu la filosofia d'aquesta quarteta de ritme tant original? Compreneu, amich... la idea profundissima que anima l'estre poetich del ignot autor de tant sublime lletra y música?

Es la ven del esperit del mal: e aixeca potenta y ab rusch accent bramant: tot ho vol envafassar y destruir: que no queda res sobre la terra: fumantes runes tant sols. *Ye te lo encendré*, y ab l'inocenci, la desolació, i no res.

Pera admira la inmensa riquesa de detalls que avaloran aquesta producció nostra, arquetipo de las cançonetas populars.

La humanitat, persona pacient, ve simbolizada en *lo tío freres*.

L'esperit del mal se dirigeix en contra d'un de la familia, un tío, germà del pare ó de la mare, ficció que ancion tot un poema y es a la vegada una circumstancia que agrava notoriament la criminalitat del agent: ni l'ill de la familia, ni l'ill de la identitat de la sench que corre per las venes d'amenaçant y amenaçant es pro ó deureu.

Y ve després *freres*. Suposet la forma que hauria de desplegar l'esperit del mal per a encendre una cosa freres: calculu, tu, amich... devant d'aquest adjectiu quedetermina y l'ixa la temperatura del fós, quina materia mes inflamant mes poderosa te d'usar l'agressor materia verdaderament infernal y que sols se encarnissede malicia podia unir a descubrir.

Mes encara: es malicia puja de punt: ja no es violació, es estupro.

Lo tío es innocent: viu en la il·lusió d'un cur jove, flor plantada en las patriarcales centuries: no ha sentit encara la esperonada de las passions, irritat y envafit la reposat corcer de sa naturalesa adormida, y l'agressor va a treure'l d'aquest estat de bastit per abusarlo en las flames que son recort d'arcepe va a encendre! Tot aixó vol dir la mot *freres* tant oportunament encabit en aquell vers.

Lo tío, tío freres.

Y no 's contenta ab dir *tío* una sola vegada, sino que ho repeteix: la premeditació es patent: sab que es un tío y no obstant lo vol encendre.

Segueix ara la quarteta.

Y torna a repetir la lletra y l motu musical: *yo te lo re-*

crèdre, las consideracions de que hi es tie y de que està *frase* no l'aturaran: insistirà en que li vol encetar: en resolució d' *encèndrell* es irrevocable.

Y aquí ve lo més fort: torna a repetir la paraula *tie* y ara li diu que es de *paper*.

«I si dius de veres, amic...?» «I si dius de broma? En abdoles contingències es criminal: si de veres, sental que l'amic mich es débil, que 's prova de que es una gran: foch contra paper. (Quin mal se 'n farà de pegar-hi).

Si de broma, espautat; l' insult, lo amic menyspreci completant y atrodonant la atenció.

Prepara't, empero, a mes admirar-te.

Regna un moment de silenci: pública es la provocació: lo guany està tirat.

La roda humana no suspen es correguda, emblema del men que marxa y marxa sempre sense conèixer lo que l' repés és.

La provocat medita: lluyta en son cor lo principi del mal, brodent ràpid de la llavor que acaba d' enfonsar-hi: l' coro de baixos, malehida engula, ab la fundida espigues del be, es un poema coral llavors lo que en aquell moment y allí dintre té lloch.

Dubta, vacilla, tambaleja, va a caure... *ay... ay...*

«Victòria! Lo coro de tenors, aixecan un himne a la força del bé que ha lograt predominar, seguint lo mateix motiu musical de que ha usat lo provocador, replica ab form accent.

No me la encendràs
Lo teu, tin fencos.
No que te encendràs
La te de detras.

Iguetat de ritme, igualtat de motiu, similitat de paraula: heus aquí lo que s' acaba comparant les dues estrofes.

«Quins es la idea filosòfica, amic...?» «Fixat' hi té y la veure tant et no mes que jo.

Tanta identitat de forma, tractant-se de parlaments de dialèctes personatges, dins de tant radical diferència de sentiments en l' un y en l' altre, arguïssim identitat quant menes, en la intensitat ab que operen.

Y aixís, donchs, si ferm en la ofensiva està l' amenaçant tant ferm està en la defensiva l' amenaçat. No miris sino com li torna las pilotes a joch, insultant-lo ab ses mateixes insultes, aplicant-li la personalitat del té ab lo denigrant càllicetiu de *frases* ab que l' acobava de saludar.

Ja sab lo que se li espera; coneix la força del agressor: coneix lo mòvil que l' anima y l' encarnissament ab que aquest mòvil obra dintre d' ell y l' arrastra.

Està donchs en camí de la victòria!

Y la butalla se flich. La canó'ma parla ni de ses peripe-
cias ni del exit. No es sap si el últim s' encen ó no s' en-
cen. *Ja ten prems*. [Verguetat ambline que puja de molts qui-
lats la llei de la popular consuetud!

Diguem-ne amich... ¿pés 'i sembla? ¿L' encen ó no 'i
encen?

Responga per tí la humanitat aplera.

JOAN SARDÀ.

1917 1918.

LAS DUAS GÓTAS

PAULA.

Rodetan ah aixam dóla
duas gótas de rosado:
l' una encontre la pola,
l' altre en potencia que 'a toda.

L' una llat se va tornant
tantost en la terra 'a posta,
l' altre lla llampaguejant
y 'a rajó del sol descompost.

Aíal, tñ llibre jo canto
qu' en bon curs se contenta
en llat al 'i lleix en mar
y en llum al 'i xabí 'i lleix.

ARLINO MONTES.

NUMA-POMPILI

—¿Qui 'i sap la Numa-Pompili de Florian?—preguntava
á una senyora un senyor aficionat á las lletres.

—Íchel... Pensadón.

—L' ha llegida?

—Sí que l' ha llegida.

—Donchs edon es que 'm diu pensadón?

—Perque des del començ, ja 'ns va fugir la ilusió al veure
que 'i desentllas se deixava endevinar ah tanta facilitat.

—Lo desentllas?

—Sí, ví, digué la senyora,—grm vol voste que agradi
una novel·la que 'a veu desde la primera plana que tal ha
de acabar casadme Pompili ah Numa?

MON PALAU

Je tinc en rich palau
d' amor y santa pau
de flor branca murchida
en la finestra y veta,
y en la porta una creu
de palme benchida.

Quan entra mon suel ca
me ve de aci y d' allà
saliant y fent joguina,
y veig com hort petit.
Veí maig tot en florit,
rosee y clarellinat!

Mes tot mon bé i tinc dalt,
(que Déu la guardi de mal)
Aquin dalt pochen se llemar
los lliris que i heu per
de la Mare de Déu
lo més aïnat encarnat!

Bén blanca la nèn ve,
ma cambra encara més
ab se pareç gens lila,
Gay com un pom de flors,
la lit de rose amors
me ruba i cor, m' encisa.

Al lit acostadet,
li tinc'a un pamentut
ab freya ben xanona,
li dorm mon fill infant,
en març a prop veillant,
la mèva cura separa.

—Pensella com ahi,
pensella que al matí
romada i Cel li entra;
ara les pila gran sort!
són gerres plenes d' amor,
la meua dolça ayoria.

Després que i m' arren sen,
entra i valer mèn
y 'm fa estimar la vides,
davantme est tendre beu,
escha me tens del tot;
may més vall estar lliure.—

De nite no puch dormir,
no puch la respir,
que quicun d'ella se llança,
la son mos ella voltant,
mentres que va eivant
mon cos dolça gantant.

¿Què mes pot enbejar
un cor de gèigaivar
si en mar de gèiga se nega?
¿Què via demanarò,
Deu meu? si estich tant be,
que fins lo pler m'alega!

Vostra benedició
donem a mis mayes,
perque la trista vida
al santa amor passen,
i, quin nos vivirem,
al Cel reguem florida.

ANTONI CAHETA Y VIDAL.

BONS COMPTES

- Joan, te volia demanar una cosa.
—Digues, Pere, què vols?
—Mira, tinc de comprar godays...
—Be...
—Y costen deu duros.
—Sí?
—Sí.
—No son cars. Comprats.
—Oh, es que 'n tinc cinc sis y voldria que 'm deixasses
les quatre que manco.
—No mes ne duch que tres a la butxaca.
—Be, deixamen tres y l'altre 'l deuria al dels toconos.

Si la fira ha estat dolenta
no hi ha pas cap culpa al ventre.

Si no sabí may diré
d'aquesta agona no heuré.

¿QUI COM DEU?

Com melalt en l'agencia
Jo sent lo mon que arrega:
No sé si mor de vellesa
O si l'acaba la febra.
Puix qu'enscamps al lo pen plant
No surt la negra blasfèmia,
Prop de l'infern haurà estat
Que xifrent la mala unveja,
Y fins voldria arrencar
A son Criador la diadema.
Pobre món: si això avança!...
Si tan colossal s'alçava,
Puix amunt, fins als estels,
Que s'atreuella i fària guerra
En cada estel milions d'àngels,
Y cada àngel se brandeja
L'espasa de la justícia
Que ¿qui com Deu? té per leua.

VICTORIA PENYA DE AMEN.

LO PI DE LAS TRES BRANCAS.

I.

UNA TABUINA A BERGA.

TONI, PAU, ROCH, GUENTO, TADRINCH, cardistes asseguts
sobre les taules y bancks.

PAU

Ves á contar mentides á qui no 't coneix; en Grau may
ha tingut por.

TONI

Tas si l'ha tinguda com nò, jo se 't que dich, y qu' es
cert lo que he contet.

GUENTO

Jo també ho vaig veure.

PAU

Ala! ala! bon testimoni. Què tens a dir qu'has vist, si no tens res com les persones.

GUENYO

Per què sò guanyo?

PAU

Si per mitjar a terra, ulass la cap envers la cal.

GUENYO

Pero per ço hi veig prou per contemplar la mala fila que fas.

PAU

Mita llengua d'escorpió...

ROCH, entrant

Ja 'ns barallen.

PAU

Aquest xamplet...

GUENYO

Aquell mal parlat que perquè du botons de plata a 'l hermillà... mes pèi preu que 'l cotlan.

TONI

Ve que no veieu que 'ns he anshi de contar? Calta tu, Pau, y a tu, Guenyo, 'l digaré la llengua!

TABERNER

Conta, conta Toni. Déixals estar.

ROCH

Què contaves alguna cosa?

TABERNER

Si, 'ns contava una feta de 'n Grau.

ROCH

Del nostre cabecilla?

TABERNER

Si, sino qu'aquesta l'han destorçat barallentes. Conta, conta, Toni. Digas... y què va fer la Tivat?

TONI

Si qu se hont ara, si fa fastich parlar ab aquells, y te, encara te roncuen los budells. Mira quines ullades que 'l dona el guanyo, Pau?

PAU

Acaba tu, que després jo ja acabaré ab ell.

TABERNER

Nó, nó!

TUTU

Nó, nó! tots som de la colla; no hi pot haver renyines.
Que fassin les pans. Que begin en lo mateix vas.

TABERNER, *empitant en vas.*

Vi del bo: es del pla de Bages. Alai beheu Te, tu,
Guenyo.

GUENYO

Que començis ell.

PAU

No, no, je no vull veure: no vull mullar 'la meua llabia
ab balas de morros de torito.

GUENYO, *silenciat.*

Rehira!

TABERNER

Au! au! fora, fora!... No vull herules aquí dins (les treu
fora). Tà corra, avisa al capità, Fora d' aquí... Al carrer.
Que 'm perden! *(Després tots morgan Toni y Roch.)*

ROCH.

¿Sabeu de que 'a ve à n' aquest parell? Res, en Pau va
arreplegar al arcebat d' Olot l' altre dia unas quantes
pernacas: era ab lo Guenyo y un se las va voler partir, y
ara cada part... Res acabarán malament!...

TABERNER

Que 's matin! qué 'as fa? Cayla, Toni, conta afó d' En
Gran.

TONI

Tindré de tornar á començar perquè no se 'a bon oram.
Prou han treballat mes de deu anyadas los segadors des que
ha succehit lo que 'as vaig á contar. Lo Tivat, aquell de
Prats, aquell qui ara es cap de miquelets, tenia una ge-
mana, que 'a deya Treó, rossa com un fil d' or y jove de
seta anys; en Gran que també era de Prats 'a va llucar y
com la noya era tan noya y ell, ja l' coneixem, que de tan-
to no 'n le gora; y de lleig vaja no se 'l me pot lldar, sus-
cehi que la pobreta 'n quedá tan enamorada que no vivia

sino per ell. Al tocà de otució, ja era a la finestra, per véner a passar quan anava al treball, a les dotze, al portal per enrubonarhi un aich quan no tornava, y al vespre altre cop al portal. Lo Tivat no hi venia be, perquè en Gran, ja ho sabeu, es dels nostres, carli fins al moll del ossos y aquell era negre, més negre que un carbó. No venimhi be, va reptar a la Nicola y un dia veient que per es aquella hi enrubonava, va, va empuendral' y, trobant la conyera que tenia ab la Tresó, lo va aplegà ab mals termes de casa seva. Deed' aquell dia varen quedar renyits y ja la noya no s' pogué entendre ab sen natural sino ab senya y per ven d' amigues còves. Aixís va passar algun temps. Una nit arriba a l'rata una columna molt forta y sus que siguiés espial, ó no, lo cert es que van los soldats a casa en Gran per endurssel'. En Gran, salia pel corral a la casa del rebí, pero aquell no l' va voler y anant de una casa a l' altre, no valentlo ningú. Tot plegat se li ocorregué demanar la sena salvació al Tivat, que ab tot y ser liberal per bonant l' tenia é incapés de vendrel. Setís dies de casa d' aquell pel hori y trobantlo sovent, se li ajonolla als pens demanentli que li salvés la vida explicantli lo que li passava. De primer lo Tivat no se l' volia escoltar, pero al últim, veientlo en perill, perquè se hauria compromés molt ajudant y servint d' espia al carlinas, va durlo al celler y allí l' va lindre amagut tota la nit. Al ser endema no havent la tropa deixat encara en vigilancia y tement que no fos descobert al sortís, va ser lo Tivat mateix qui li va dir que s' quedés. Tres dies va estarhi, al quart dia al vespre no en sabí lo que va passar en aquella casa, pero un velí ha digné que havia sentit unas grans bandes dins y vist a n' en Gran a saltar per una finestra y fugir. La Tresó quinze dies després va ser data a Vich y tancada en un convent. Lo Tivat va llançar sa casa, desdona als mossos y aviat se n' va sentir parlar per aquí, com a cap de miquieta. En Gran pel seu cantó s' havia tornat cabecilla y compensava a fer de las avaras. Per la marxa de l' un y de l' altre aviat se va conèixe que l' Tivat més que als carlins era a n' en Gran al qui perseguia y no pocas vegades aqueix ha estat a punt de caure en las gupes d' aquell. No s' pot negar qu' en Gran es vivot, però l' Tivat l' guanya. Veyés quina se n' va pensar per descobrir a n' en Gran, quan li fugia s' pot dir d' altre maná sense saber per hont tirava!

PAU, enfrenat.

Ja n' se per temps! No n' peclará ab una setmana? Que torni a buscar las pessigollas a qui no s' fica ab ell.

TIVAT.

Ois! ja tornem! Ja us heu begut de berollar?

Pau

Cal cal! Prou li courà mes la esguena. Tins setmanas de preu y 40 haquetes. Ah! mi ningó se 'n burla. D' alguna cosa m' hauria de servir se amich d' en Grau.

Toni

Y així. Li has fet dar haquetes.

Pau

Jo? No. En Grau.

TANENEN

Si, mes per culpa teva. Y que t' havia fet des aquí?

Toni

Als gossos se 's pega quan roncen y no quan mouegen.

TANENEN

Bah! bah! no 'n parlem mes, acabe.

Toni

Dunche tornanthi, véne aquí que reparant que sempre li fugia quan mes segur se 'l cerra jamay diria quina se 'n va pensar per triar-lo?

Pau

¿Li contas alló dels ferrers?

Toni

Calla, tu; arraxre. Dunche, reparant que sovint sovint se li escapella a dalli de cabell, perquè en Grau, casi sempre hi va, com també 'ls seu rinch ó als mes amichs que 'l volien, y no podentlo aconseguir perquè 'ls altres se partien marixantos un per qui, altres per ella y de vegades se trobava en que per seguir a p' en Grau seguia a un altre ¿qué fa? Un dia tres tres, de poble en poble se'n va a trobar de un en un a tots los ferrers d' aquesta vob y de la plana de Vich y 'ls passà aixís: «Si 'm creyen, hi ha mitja dola de quatre a gonyari; si 'ns venen mitreu finellats. Trien.» Tots varen prometer créndel. Llavors ell li va dir: «Quan vindrà en Grau a ferre ferrar lo cavall, deixareu de porar l' olito clau de la esquerra de sa pots dreta del darrera.» Y 'ls ferrers lo van creure y ara es tant lo que te atemorid a n' en Grau ab tot y que sabentho, al cavall ja no li manca 'l clau, que pocas vegadas ix de aquí y encara no sens' anar ben acompanyat. Oh es que 'l Tival es valent encara que siga liberal.

Pau

¿Y en Grau, no? ¿ah? Sembla que 'l vas tornant negre.

TONI

No, no, home, no. En Gran també sab hont té la meua dreta.

PAU

Y es tant y més valent que 'l Tivat.

TABERNER

Be! sí! Estàs de mal humor...

PAU

Jo als meus me 'ls estimo.

TABERNER

Ben fet. ¿Nosaltres també, no es veritat, Toni?

TONI

Quin dubte hi ha! Y més que 'n l'heu à no 'ls seus, que 'ls de passar per buqueses.

PAU

Qu' he dins pèl Guanyo? a' ho merxixia.

II.

LO PONT DE RIVENTÍ.

Lo GUANYO, agut en un pilar del cap del pont.

Passaré, perquè te de passar. Hauré fet tart; que triga. Millor, aixís hi veurà menys. De segur no pensa la que li espera. Un te de arreglar los cotxes quan pot y no quan vol. Encara m'heu la esquena. Collons sembla que sento estonesegar. Si, si veig un bulto. Té fumant? És ell. Malchit xici que no li ha pogut fer perdre l'expedí. Si, si, es ell; ja 'l conecch ab 'l estonesegumista.

PAU, ab la fusell a coll.

Avuy he fet tart y m'he carregat tindre de passar per aquest indret sent negra nit. Mala nit, mala nit; y plovisca! No sé, avuy me fa mitja. epicensó passar per aquest pont y aixó que hi s'ha passat altres vegades en nits plujoses. Si s'avia un altre canut; però no n'hi ha cap més. Alal alal poruch, avant, potser si que al té així en animas. Qué ho fa que la por fa agafar fret. Alal alal poruch! tire avant... si no fos perquè veig de servey ena cantoria per distròrem... ¡Amusi y fora, gallina! (aferrant-se). Me sembla qu' he vist una cosa

negre que s'hellonava. Hal! hal! hal! (riant) posar si que
era una bruixa que m'espere ab lo manoch d'acombrar.

Lo GUETO agustant.

Ja t'inch a tret: no t'escorparà, hi he posat dos balas.
(*rigga i tret.*)

L'AT cecant.

Ay! es mort!

Lo GUETO; corrent i amercallantlo

Y no ha mentit. És ben mort. Ab tu ja estich en pau:
ara m'arreglaré ab l'altre. Oia! un óstre per morir! Cada
baqueta m'ha de valdre una dobla de quatre.

III.

UN HOSTAL A PRATS.

Lo TIVAT parlant a la porta ab es MIGUEL.

LO TIVAT

Se m'ha tornat a fondre com sempre! Que no t'puga ar-
replegar mai! Sempre se m'heix caure pels camins de
Berga y al se allí... va... com un conill que s'acansa,
desapareix... Ja no sé que fer per collir-lo.

MIGUEL.

Valle de espies.

LO TIVAT

Expia! Si tots les d' aquí sou mes carlins que t'mateix
Garcia. No hi fa res, ell fug... dia vindrà en que m'caura
a les mans y llavors arreglerem comptes.

Lo GUETO arribant ab lo fusell a coll.

Oia Tivat! Deu vos guardi.

LO TIVAT

Tu per aquí! Com vens tu mateix a posarte a la gola del
Rop.

Lo GUETO.

Ma que ja se que t'Rop no m'farà res, perquè li donch
cara de la que li agrada més.

LO TIVAT

¿Que vols?

MIGUEL, poch a poch al TIVAT

Desconfia.

LO GUENYO

Vinch de pau y 't vull parlar a solas.

LO TIVAT a Miguel.

Vesten, tu.

Miguel se va ad.

LO GUENYO

Quan me donaries si 't leys agafar en Grau?

LO TIVAT.

¿Qu' has dit? En Grau? Vint dobles.

LO GUENYO

Donchs dímelas y donchs seré teu en Grau.

LO TIVAT

Ves molt depressa. Tu portámel y no 't mancarán las
vint dobles.

LO GUENYO

Tu te 't tens de agafar.

LO TIVAT

Y qué 'm dones tu en penyora de que no vens aquí a
trahirme.

LO GUENYO

La meua persona. Seré de la leua partida. Fesme vigilar.
Desarmam.

LO TIVAT.

Y per qué 'm vens al teu jels.

LO GUENYO

Per venjança.

LO TIVAT.

Tan gros es lo que t' ha fet que no 't perdonas?

LO GUENYO

Perque no 't perdonas tú?

LO TIVAT

Deu y jo ja sabem porque no 't vull perdonar.

LO GUENYO

Donchs jo també sé porque no 't perdona. Mes tallem
cart: vols ó no 't cap de n Grau?

LO TIVAT

Si 't vull. Parla y aixís que 't tings, no vint, trenta dobles
te donaré.

LO GUENYO

¿Pots marxar ara desseguida ab los teus?

- 31 -

LO TIVAT

Martínez? Y ahont?

LO GUENYO

A Queralt.

LO TIVAT

Mes amant de Berga?

LO GUENYO

Si. Allí vindras ab mí y jo te ensenyaré l' amagatall; mes has de ser tu sol qui t'veja y t'espiga.

LO TIVAT

Digas, no has cobrat per altres vint doblas d' en Grau pel meu cap?

LO GUENYO

T'he dit que 'm volia venjar, y qui 's venja no pensa en altra cosa que la venjança. Si tens por...

LO TIVAT

Por? May.

LO GUENYO

Si deptas de mí fesseu vigilar.

LO TIVAT

Mes per què ha de ser jo sol qui veja l' amagatall?

LO GUENYO

Perque sentíhi tots forum espíats y no l' atroparias may més.

LO TIVAT

Anon. Pero tens entès per endavant, Guenyo, que la mà drete y aquesta daga may han fallit quan han donat lo cop.

LO GUENYO

Com que no t' vell trahir, ni mà ni daga no han de fer por.

IV.

LO PLÀ DE CAMPILLOCH.

LO TIVAT, LO GUENYO.

LO GUENYO.

Ja hi som! La collada es pesada a n' aquesta hora. Hi cón un enig de soll Mira, veus al peu de la vessana, al plà, aquest pi de coca mitj palada y gegantina,

LO TIVAT

Lo pi de las tres bruncas.

LO GUENTO

¿Si savins lo num?

LO TIVAT

Tot bon entafà il sab; es l'arbre da casa.

LO GUENTO

Beixém y acostemnochi. Encara es dejorn y ningú 'na
ha de ventre. Ja hi som sola. Se parteix en tres branca: ni
tres humes donantes las mans podrian abraçarnos cap de
les tres. Aqueixas branca s' estiran amunt formant com
las tres anjas de una forca. Mes amunt cometas 'l heu-
cam y 'le remetteu: prou son mes alta que las neus de la
Sant de Urgell. Guayta y escolta: gressà mitja capaleda de
la branca que tira cap a Penent?

LO TIVAT

Si.

LO GUENTO

Tindrias pit per pujari?

LO TIVAT

Qui sab.

LO GUENTO

Donchs si vols a n' en Gran allí dalt tens d' anar lo a
bucar. Quan na per aquesta vols rom' ara, aquí es hant ve
a trencar lo seu mentres tu acostollas las masias.

LO TIVAT

Hi pujaré.

DALT DEL PÍ.

LO TIVAT, ab una corda de còrcu a lo pi.

Quasi 'm roda 'l cap quina alçada de arbre! Sort de la
espessor del brançam que 'm tapa un aich, vint tindria per
de un rodament de cap. Y, ah tot, ell cada nit 'hi dorm y
refiat a' aju entremig d' aqueix enforcat de cualet tronchs
que tinch aquí ada mos pena. Lo qu' es la port. De segur
que trobo: aqueix llet més tou que 'l de casa sena. Aquí hi
respira, aquí 's creu llure de tot; avuy lere com los altres
dias, també s' hi adormirà ab la confiança de sempre...
mes del ad d' avuy no 'n despertará may més. Deutes com
las qu' ell te ab un sol se paga ab la vida! Los Judes
scaban a la forca demà 'ls vucells cantarán y no 's senti-
rà; demà 'l noi beitarà a n' aquesta ciutadada y no 'l veurà
Ruhir. Prou he trigat... Ha fugit sempre com un cobart,
donchs com un cobart morirà. Fotch es ja... la cant de la

sibeca reissona ja dalt de la penya y ell no ve... Si 'm haurà enganyat 'l Guanyo... No, no... ja 'l veig... És ell, Guayta, guayta enderrera que no es d' allí d' hont c' ha de vindre 'l tret.

EN GRAU al peu de 'l arbre.

Avuy no sé per que m' ha agafat per quan venis. Mes per qué? Ningú ho sab. Qui 's pot arribar a pensar may que 'n Grau vinga a dormir al Pi de las tres brancas. Amunt y a dormir que demà 'l Tivat sabrà qui es en Grau. Ja se arriu a las partidas de 'n Borjas y Tristant y ab la meta totas tres... poch s' ho pensa: ben voltadet está. Poch se pot creure ell ser tan aprop de tenir de tastar plom ab lo servell. Ja som el ja. Quins nit mes estrellada! Dormia que demà a trench d' auba tuch de ar a lloch ab los meus. ¡Pobre Tivat!

LO TIVAT

Ja tuch fet lo nus escorredor.

LO GUAYTO somient.

Y he ¿qué? No m' estimo ella? ¿Qué 't fa tu que 'm hese d' nò? Si, si, la estimo y es, ha estat y será terna sempre la Tressó. Me vols matar? Tu, Tivat sabs lo que tenas llengua... Puig, fuig, Tressó, mien que 't teu germà es boig y 't matara... No crida, no crida... Si, si agafa la destra, cobart... la llansa... millor. Jo no he deshonrat res, ja l' estimo y tu ja ho sabs; si qu' ho sabs... Be m' hi casare... ¡Ah no 'a vols? Píxcor per taf. Duncha ara, després del que m' has dit, no m' hi casare encara que 'm matesses... cobart, cobart, te 'm tires sobre perque 'm veus sens defensa... Tivat, Tivat deixam anar deixam, mira que m' escanyas... socós... socós... quinas mans mes fredas... socós...

LO TIVAT, baixant del pi hont balandraja 'l cos d' en Grau penjat.

A la fi hi has caigut. Has me fa que ploren a las monjas de Vich mentres tu mires de quin cantó bafa 'livent. Ja estich venjat.

V.

L' ENDEMA AL PEU DEL ARBRE.

LO TIVAT ab los sent.

Hont es lo Guanyo?

MAQUET.

Aquí.

LO TIVAT

Donéuli trenta doblas de quatre.

LO GUERO, *després de haverlas cantades.*

Está be. Tivat has tret del mon una bona passa. Li está be; poch se podia pensar que trenta haquetes li costassen la vida.

LO TIVAT *a Miquel arropalutit i a Guero.*

Miquel; aquest home s'ixia com ha venut a n'ou Gren, també 'ra vendria a mi, fassellat!

A UNA AMIGA BENVOLGUDA

TRADUCCió D'UNA POESIA CASTELLANA, ORIGINAL
D'EN JOSEPH COLL Y VELL.

Què?... ¿y hont vens eixes fantasmes
que te venen a robart?
Don les montanyes, que l'ulls
d'hermana llum vestira.

Eixa mortalla, que t'sembra
que ja t'ha d'asotallar,
es la boya que al cel puja,
y es ronda a desfilar.

No son tristes alimaries
eixes llums, que vens veillar
cada nit, son las estrelles
que allargan la tempestat.

No ressecan, sin, pèls hyres,
ni genterbs, ni crida d'anglay,
son las dolces armonies
de las onas de la mar.

Naya... tancas la finestra;
vén, ja pots dormir en pau.
A punta d'alba, eixa llum
y ombres negres... fugiran.

JOAN SITJAS Y BUSCHUERA.

MENSATJE

(VALENCIÀ).

Nineta, dolça nineta,
Mes ànima, mitj desfeta,
Endressar-te un recort vut:
Te l' transmetrà ab l' còroneta
La merla ó'l rossinyol?

Lo rossinyol, trist amant,
Es, com jo, tendre y constant;
Mes no m' apruilla à mi,
Perque, del vesper al matí,
Se li 'n passa 'l temps cantant.

« Ra la merla llesta y viva,
Mes d'ouar credit no 's pot
A un anell que va à la beira,
Y ah se rianta joliva
Se hauria sempre de tot.

Vos seguit y als llenguers
Tà l'arcuet, penut y viu;
Mes oblidare paguers
Del encàrrech que li fets.
Cecant brins pera son viu.

« Nineta de la esbelta d'ort
Pense que serà millor,
Perque no se peria el vutje,
Encamararli el menastje
A un sospir de la meua cur.

A un sospir dolent y tendre
Que son propi fiell se 'n dón;
Y que no li est dependes
Lo camí que hi de manpendre,
Perque 'l ah milla que ningr.

« Mila que la blava openeta,
La merla y 'l rossinyol;
Y anirà sempre, via dreta,
Y sola parará, nineta,
En la terra anims el sol.

TEODOS LLIBRETE.

—Fins la llenya del bosc
tà la seva destitució
una serveix per fe imatge,
y l'altra per far carbó.

LA RIFA

Hi havia un home molt aficionat a la rifa; cada jugada premia lo mateix billiet, mes may treya, aixà 'l tenia desesperat y cada volta que anava a casa 'l billietayre 'l convidava de la mala sort y li prometia fer un bon regaló si la sort li canviava.

Per si la fortuna lo favori y veia menos que va treure la grossa, ne volen de content, el home se 'n anà al lotero y li digué: ara si que li farà un bon regaló, tant que li he promès, tindrà de complirli la petició.

Lo lotero quedà tot alegre y al cap de dos ó tres dies vege arribar a la botiga a un criat ab una capsa bastant grossa de part del jugador. Ne donà las gracias y començà a mirar-la y a qumfurar prendat, donchs qu'era magnífica y tota plena d'oracions y dibuixos y relleus preciosos. Per si 's determinà a obrir-la y quiss no fou la seva admiració al trobarse ab una ecopeta de dos canons que si he bona no li servia, perquè no era caçador ni aficionat a las armas.

Al cap d' una estona arribà lo jugador y li digué:—Què tal, ja ha rebut lo regaló?

Lo billietayre li respongué.—Sí, senyor, es molt bonich, mes si veu que li digui la veritat no 'm serveix, com vosté mateix ja sap, pués que no s'è caçador.

Y l' altre que li respon.—Oh! es que no li he regalat pera que li serveixi pera anar a caçar, si li he comprada ha costat, perquè així que 'm vegi entrar a mi, 'm planti un tiro desseguida.

EN LO NAIXEMENT DE MON FILL ESTEVE

A ma esposa.

Un any ençà, m' aymia,
Que al nostre filla perdesseu nostre mes rich tre-
Un any, que anem fent via (mor.)
Per aixà vall de llàgrimes envolta en lo dolor.

Tà sabe de la jornada
Tota los treballs y penes que tant nos han estut;
Tà triata y desolida
Com jo, sola si se amarga la fel que haurém begut.

Pero la boyra humida.
Que 'l cor n' amortalava, arxí ja s' ha eslargit;
Jo 'm sento ab nova vida
Y un foch que tot m' escolta lo gel fin de mon pit.

Escolta, escolta, symia:
Los molinets ja caixen, las fons parlan de amor,
Bess a las flors lo dia,
Y 'l sol pòl mon escampa sa polsaguera d' or.

La plana esmeraldada
Las fruyterars florixen, sons 'l geytér jalin;
L' neptú es ja gramala
Y 'l cel ens dóna un àngel que tot mon ser reviu.

Kaplet de liras y rímas
Qu' emperia la rusada, no 'l ió lo mon mes bell,
Vas d' il·lusions hermanas
Tots mos sentits encien, y 'l cor se gosa en ell.

No plora' no, d' anyoransa,
Que atay es jorn de festa, d' amor y de cançó;
Pels morts, la recordansa,
Lo cor, l' esprit, la vida... ja sun d' aquest tot cel.

Y avant! Déu no abandona -
al hom' que plora y pesca, qu' en l'espera y creu;
Beneyt, qui sab quan trona
De genollons entendre sa omnipotencia veu!
29 Juiol de 1905.

ANTONI MOLINS Y SERRA.

FINS PER CAPTAR

Passava un senyor pel carrer, quan un pobre se li acostà
demanantli caritat. Lo senyor botzaqueja un rató y trayent
una peça de lla, l' allarga al pobre dibentit.

—Tens un xavo?

—No 'l tinc, va respondre 'l pobre.

—Com ha de ser, ja que no 'l tens—exclamà 'l senyor
torçantse a ficar a la butxaca 'l quarto—Deu t' ampari.

Lo pobre alà 'la ulla cap al cel y murmurà llansant un
sospir:

—Ay, Senyor! fins per demanar caritat s' han de tenir
dinera!

LO MARXANT

Lo alt es fuesa
no hi ha una estrella
molt de la torre
la dama vestia,
dins la boscúria
que don' fressa
A' vlu de perjudia
temer y fressa,
y d' enles la arbes
que 'l castell cercan
lo cavalier
ja 's deia vore
l'aja la rúria
y al pall entru
quan desavalua
prop d'ull ja enlla,
e mals li paria
à can d' orella.
—Diga, qué 'n portas,
jo enll riquesa.
—Las robes bonas
qué hi ha en la mita
podria contar
mas grans processas;
prínceps las d'ayan
prínceps bellas,
morts, los seus patjes
jehan en terra,
la 'n d'uchagullas,
diamants y perlas;
s' una maranta moros
pó anar a pèndre'm;
diga, ma esposa;
ja' estàs contenta?
Mitja la hermosa
y al front lo besa;
tantost destapa
las robes bellas
y las agullas
d' or y de perlas,
una timbura
veu en mitj d' allas
dema un cri llana
y 'a tira surra.
—Marxant qui n' oyma
tu has mort per ella
al pren que 'l costan
no vull jo rebre'la —
Y al pen li tira

diamants y perles
mentres no s'isole
terribis llums.
De mort nafrada
no cau en terra,
qu' ell al sentida
de daga ardent
y fira al aspect
al pit d'entre.

MARIA DE HORTALLOCH.

Canem de còrda
fial com vé.

La neptú
de l'ata mala repia.

TRES FAULAS

(A mon amic J. Hoca y Bosc.)

I.

Estupefact y cansada
la locomotora deya:
«Com es qu' essent jo la form
d'enginy detall me subjecta?
«Com es qu' heig d' esser esclava
y amar abent los rails me menant.
«No es forta? Vell av llavor!
— I fugint del camí recte
volcroé corre per los camps,
y a mitj enfonsat en la terra,
y ella qu' esmentu certa,
al ser llure, queda presa.

La ferre sola, no es llure;
y es suicida la licència.

II.

De sos lents capdó un vidre
inscant un bellíssim hortas,
y damunt de un formiga
quella l' vidre al camí en terra.
Las formigas que passen
e' aliravan ab-ocupada
el veure a una germana
de tant rara empulsió!

y la petita formiga
denseta del vidre prems,
convertidas en gegantes
las altres formigas veyn.

Al mirarlas veys un salt
de la per d' elles y d' ells...

¡Vestida ab vidre d' augment,
¡quanta y quanta gent passeja!

III.

En la immensitat del huyt
y llinyt, molt lluny de la terra,
sedentant la flum del sol,
trist caminava un cosseta.
Per nostre men sospirava
qu' entre la foscoria veys.
«Com ho farei perquè la homa
puga saber ma existència
y m' apunti en ses llibres
y m' cregan esser profeta
de munt de reys y de fam
y de justos y de guerras?

Primera veje sea destijon
y es ambició castellan.

Per davant de nostre sol
passa, « una taca negra
de fua ara ros, projectantse
en la lluminosa esfera,
y al cometa al punt naturen
ses satèl·lits de la terra.

Mostrarse selo finit la luna
un sola ho fan los cometes

J. M.ª GARCIA.

Méjica 16 de Mayo.

UN PAM DE NAS

Arreglo del cuento popular ruso, LA VELLA Y LO DUELO.

Una vegada hi havia una vella que habitava en una miserable barraqueta situada al mig d' un bosc. La seu marit feya ja molts anys qu' era mort, y los seus fills servien de mossos y criadas en la ciutat y en las masias, de manera que la pobre dona, sens poder comptar ab l' ajuda de ningú, tenia d' escarrassarse de l' un cap de dia al altre pera

hiscarse 'l violari. Mes com sabia per experiència que ningú s' morí que l' hora no li sia arribada, ho prenia tot per amor de Déu, y molt be que feya, puig no li quedava altre remey. Ab tot, cada volta que ab un cantó a cada ma debía empendre lo cantó de la font que era de part de dalt de la montanya, vey vey se li llastia arribat la paciència y hauria dit puto, si no hagués pensat que escase beure no podia pensar lo destralló ab que esistava la llenya, estava tan osat, que quasi be tallava tant pel fil com per lo allerd, y ab est motiu se donava a las algues sempre que tenia de partir tronchs y branques a fi y efecte de tenir forç per ulla per mes que flava y se corcava, gestant saliva pera fer voltar lo fus, no veyx may arribat lo dia de tenir lo qu' havia menester pera tancar lo drap que pera cobrirse las carns necessitava y aixó la tenia tant fora de test, que puja'trenchi cada punt la mossa al nas, murmurava y malakhia la seta sori.

Ab aquestas y las otras, vet aquí que un dia quan estava prop de la font mes cansada y mes crinada que may, al mydar lo cantó pera ferse un platet de sopes, esia extremitat del doll un pobre harp enrebaninat y aixorolat que nadava y feya cabussans com si s' trobes al mitx del riu. La velleia al veurelo tanta s' regositja pensant en lo dinar que li esperava; puig no estava acostumada a semblants bocins; mes la alegria se convertí en admiració, sentint al peixet que ab veu com si fos humana li deya «deixam anar».

Ja s' ho poden pensar com quedaria la pobre dona vehent una cosa tant may vista, y cón quedaria de descomhartada al escoltar que l' peix alegria, «no te m' vulges menjar».

Mes ella que com dona carregada d' anys tenia prou experiència, y sabia que a la ocasió la pintan colva, volent tenirse partit de lo que tant sens com va ni quan costa en n' hi venia a las mans, li digué:

—Quin privilegi tens tú respecte dels altres peixos pera no estar menjat?

—Privilegi cap; mes no sepe que no tot lo que na' ho menjat, es ho pera menjar?

—Peró qu' ho és, mes tampoch ignoro que quan ne passen ley de bon agafar, y lo que es jo mes m' estimo un peixet de la ma que cent atigas volant, que per aixó diuen que lo que la ma aguanta, las dents ho fan creixer.

—Tot aixó es veritat; pero fes lo que t' dich y no quedarás descontenta de mí.

—Maret, company, si ab la una flemo lo que ab l' altra ar-replego, faré la ferma de fe y desfe; y diu lo ditxo que val mes treit que penedí; ab aixó, noy, cap a l' olla feta gent.

—Ja veig qu' ets mes tostuda que l' pa de munició; mes tu t' ho podrás, que un cop se m' hejas crospat tant tindrás

«molt bonics, y si'm deixaves arar fora molt diferent, que ja no tindries d'acabar-senar-te may més.

Semblants paraules tocaven en lo més viu del cor de la pobre valleta que pensant en son patir, li preguntà:

—Què'm donares, doncha, si fas lo que'm demanes?

—Primer tindrà de saber lo que vols. Manifestam tres de tus mes grans desitjs y se reurán satisfeits.

—Be, qué hi perdo probant-ho? deya la vella, y recordant-se de lo que patia cada cop que ab los cantis a las mans debía impendrir lo rami de la font: u' era de part de dalt de la montanya, digué:

—Que ls cantis vagen y vingan sols de la font.

—Així's farà, digué'l peix.

Recordant-se després de les oques del desirall, que per estellar llenya tant la feyan patir, digué:

—Que tranqui tot quant toqui.

—També's farà.

Per últim li vingué a la memoria que may li havia lo fil para teixir lo drap que pera cobrir-se las cames necessitava, y digué:

—Que tot lo que estiri s' allargui.

—Doncha també's farà.

La vella estava boja de content pensant que ses penas eren acabades si las promeses del peix esdevanien veritats, y volgué far la prova desseguida; mes lo bany que tenia molta lletja menuda, li digué:

—Toquem y toquem, mestressa: lo primer es deixinne anar.

Fecho la vella, y tot d'una que'l peixet se capbussava en las aigues de la font, los cantis plens empuengueren sols lo rami de la barraqueta.

Boja la vella de content comença a saltar y ballar fins que sententes de cansada qu'estava's donà sobre'ls genolls dos potacodes d'admiració. Demàreulas y eslastrach-sentir que'ls genolls si li trencaven fou tot ho. S' havia satisfet lo desitj que expressa dient «que tranqui tot quant toqui».

Volguens allavors de plors y gemoche! Aixó son signs d'altre penar, pensava la valleta, y se destera plorant v'hent que en las cames trencades ja mes no podria caminar. Ab las llàgrimes li esdevingué lo que sempre sol succehir y es que de la font dels ails no participà'l naa, y volent oir-gar-se agafa lo devantal; mes tant ben punt s'estirà la punta en lo cap dels dits, comença a allargarseli'l armari del taboch, de manera que era una cosa may vista. Havia sollicitat que s'allargues tot lo que retires y son desitj se veié satisfet.

Així se cumpliren las tres promesas que feu lo bany pera complir los desitjs de la valleta.

Éste's quedà sentada prop de la font, y ellí's deu estar encara, puig las cames no se li asagiren.

Ara si voleu saber qué vol dir quedar-se ab un pam de nas, poden anar á preguntarli que deu seguir que vos ho dirà.

CAIXETÀ VIDAL.

Vilafrauda 19 d' Agost 1871.

EPIGRAMAS

Un frare de Sant Francesc
li preguntà á un estudiant:
—Sabrás. Allí torn, l'hora qu' est—
y 'l pudent... pregon vuestos!
dijó: —Sí, pare... y passà avant.

—I's hant ve la etimologia
de la patra, Vooret?
—A la qu' está poch clarat!
No'n veu tumbé... de jo y deia.

Entrà en un hort l'altre dia
cert quidam d'un país tan fi
que res de lo que hi ha allí
lo apetit li murtia.
Era 'l tal tan melindros
que esle aplicà 'l sen l'abla
á una lletrigueta á dos
d'eixes d'orilla... de adós.

JOSEPH BERNAT BALDORI

LOS DOS CIRURGIANOS

(POPULAR.)

He'ns aquí qu' una vegada en un hostal de França, al entorn de Perpinyà se hi trobaren dos cirurgians: lo un era espanyol y l'altre francès, y com en propi de gent del mateix ofici, prumpte se feren conversa sobre la cirurgia y del respectiu grau d'avans en que cada una de sas nocions hagués arribat, volent cadascun que lo seva fos la primera y, després de molt carahuear com vejoren que may s'ac-

hava la controvèrsia y que cap dels dos volia cedir en sa pretensió, cosa nova entre 'ls humans, lo francès pensant que més bones son sempre rahons que no pas pareïdes, digué al espanyol:

—Comech que vas son molt cert de vista y si volen y es fan completament de mi, l'entres una operació que cap espanyol may s'ha sapugut fer, es la tornara mes bona de la que abans de recorreurem tenim.

Y com l'espanyol tingué per impossible del tot lo que l'altre li proposava, y arrelurat als la disputa y picot de la boca se hauria deixat fer tot lo que 'l francès hagués volgut, puig devia per segur lo feria quedar boïet, contingué en pensar a la disposició del francès. Aixís es que aquest treyentse la caixa d' instruments que com a bon cirurgià sempre en la butxaca duya, y habent fet sentir al espanyol pero operatio nullius, es li anava y tot d' un cop de batori li tragué un ull y veal d' un altre cop li tragué l'altre.

Y quan los tingué a la ma n' agafá un drap net y fregué que fregaras los ulls del espanyol. Uns que los tingués ben netejats. Los quals aixís que los feren los torná a posar ab molt cordada a aquell y tapantlosli bó ab una venda, li digué que tanta d'estar tapat lo menys unas quatto hores.

Y aixó era el mal.

Y tapat l'espanyol y sens saber qué ferne ni podentse ocupar de res, pensant entú es natatal en la disputa y en la operació del francès, començá a treballar sa imaginació que per aixos casos se pinta sola, y formantse mil montanyas cegues en una desesperació molt gran veient la manca de son pura perituda, fins que pensant, pensant y podent mas en ell l'amor propi que qualsevol altre sentiment, cosa pròpia de la humilitat, determiná fer la mateixa operació a lo francès, pero fentse encallar primer lo cabell pera poderne fugir cas que aquella li sortís mal.

Y arribá lo mit dia y destaparen al espanyol, y estí li vege com hi vege grans d'esser curt de vista.

Y per sò lo francès tot joyós li digué que bé li podria donar la victòria, puig cosa com aquella cap espanyol la sabia fer. Mes l'espanyol responentli que també la faria si se liagué de ell, lo feu assentar y encomanantse primer a la Verge Santa Maria y a la beneyta Santa Lluïa, veal d' un cop li tragué un ull y veal d' un altre li tragué l'altre: y posentlos en un plat se'n aná a buscar un drap ben net: mes veng aquí que mentre hi era, vingué lo guet del hostal, y, llamné cam tuts, se menja los ulls del francès.

Y tornantse l'espanyol y trobantse lo plat sense los ulls, podien contar quin desespero n' agafá. —Hostalera del dimoni, ara si que sò perdut! anava cridant, pobret de mi, com ho faré!... Hostalera, la hostalera, agafe'm de segués de lo gat del hostal.

L'hostalera tota s'estranya de que volgués lo gat. Mes quan s'entera de la causa agafa tal esgariment, que per por de lo que successiria se'n ana del hostal. La cirurgià veyenise perdut se llensa el mateix a la busca del lladre dals aïls, y ab la ajuda d' un metolós per li arriba a agafarlo.

Se'n ana cap al seu quarto y allí, com en casos supremes se necessiten las grans resolucions, d' un cop de histari tragué un aïl al pobre gat y d' un altre cop li rogué l'altre. Mentres tant lo francès assentat estava esperant.

Lo espanyol notaja ben hi los aïls del gat y quan los tingue ben nets se'n ana cap al francès y ab gran curyado li posá un aïl y després l'altre y li torna a tapar.

—Molt m'heu fet esperar, espanyol, siguiu lo pobre francès, que poch sabia la desgracia que li esdevenia.

—Es que com mes bona es la cosa mes despay ne va, respongué l'espanyol, y per aixó ja vos prech que estigueu tapat més temps del que jo voreig estar, y així fins que es avís no vos desatopeu.

Y estemordit l'espanyol del fracàs que li havia successit, maná treure son cavall a defora y ab lo peu a l'entrepes però que s'atruia fusch per veure si del mateix contratemps ne podia traure algun profit y en cas contrari estar a punt de fuir.

Per li arriba la nit; l'espanyol crida a son contrincant que s'espaija y ho feu aqueix; y oh! alegria! lo francès hi veu quan no hi haguess vint anys, tot era clar per ell, fins en mitj de la fosquedat, no hi havia tel de trenyina que no vegés, y era que com tanta aïla de gat y los gats hi vanben més de nit que de dia, tot era per ell clar. Llavors se dirigí al espanyol, l'abracassá ab tota efusió y li digué que reconeixia y confessava qu'estava molt més adelantada la cirurgia en Espanya que en França.

L'espanyol per aixó curda d'encarar. La que al francès successí fou que al endema ab la claror del sol no hi veu gens. Mes l'espanyol havia salvat sa honra.

F. M. y L.

LA MORT DEL SOL

(A MON AMIC AURELI GUIMERÀ.)

Com tu de sobt que t'ill
del cel sota la volta blavada,
tu res sabersch del dia
de son plorissol d'on l'espai omplia,
tantíet as llum se fíu per Déu creada.

CONSELL
D'INVESTIGACIÓ
PEDAGÒGICA

L' onada enumerava
himnes de glòria aliant a es granses;
tot astre 'l' saludava
y 'l' mar immens se imatge retratava
y en ell instantes deya ab altívoca:

—«Ni 'ls astres tots que giran
pel bony llinham del firmament m' igualan,
atantse tots me miran,
à més enton enveja sola respiran
y enveja en la llum rebuda qu' exhalan.

«La llum!... La vida mia,
sentí pois d' or qu' en la boydor divaga
al món ses raija envia
y las perlas bevent que l' onca cria
dintre 'l' mirall del ample mar s' amaga.

«La llum!... Pli cel esten
entls las fies del espay transpassa
y encurrint se beclama
tot lo infinit enumerada beca
y astres y mols misterios enllassa.

«Rey jo d'ós un unísona
en va enton men lo llamp se llum cargada:
la molsa es mols lat. neol...
es men diesser del cel la volta immensa
y oculo ab mols raigs del negre abim la gola s—

Digué, y esparcista
com vulva es altes de lo vent tremada
fuech nauti que creixia
y l' imatge del sol ja s' enlanguia
y ja en la mar s' veya retratada.

Vinguéss hora darrera:
trist com qui ven perduda en esperansa
y se llusó primata,
regesch baixava 'l' rey de l' alta esfera
racint del ample mar en la llunyansa.

Cuberta de tristura
plorá la mort del sol la llum bella,
perduda per la altura;
y 'l' cel per desvanetter se amargura
formá de cada llágrima una estrella.

Lo gófr enspirava
y en la fuesa perdut l'eya en ría,
la quietut regnava;
y 'l' mar en l' ample plotja gemegava
y 'l' món plé de tristess s' adormia.

JACINTO TORRES Y REATO.

QUASI ES MASSA

Un fill de la vila del bç que may havia eixit mes enllà de las tapies de la cort, ni havia vist altre riu què l' Manzanares, empenqué un viatge á Catalunya passant per Valencia. Al arribar á Amposta y al veure l' Ebro, quedá espantat y ah la boca oberta.

—Vaja! digué després quan s' hagué refet de la sorpresa, per riu de provincia quasi es massa!...

Y un estalá que l' senti, al véurel tan desvariit y groch, exclamá:

—Vaja! que per home es massa poch.

A MON AMICH

ADOLFH DUMAS

PER LA MORT DE SA TÓRTORA

(TRADUCCIÓ DE F. MISTRAL).

Es dir qu' es morta la tortra
que s'ymuras tant, amich mieu,
la tórtora qu' á totas hores
gemegava apropet tòu?

La tórtora que plojava
quan veyia en los nús la plor
y que sas alas batia
pera minuar ton dolor.

La que al dematí aixerida
venia al empendre l' vió
á piuar á la lluentia
péque vegessen la sol.

La tórtora qu' escollava
tos versos d' ayre gentil,
mentres fetsava penia
de tu ma las grans de mil.

La mètra que son german
de l'èra y l' huché tant,
pèra vitidre muntada
a ta fèstra i muntà.

La mètra muntada
de las horts de plàis
que als d'après de ta jorrona
hi juntava 'ls sèms també.

Y Guhen que era aborricat
des qu' ha mort, nostre país,
quan hi ha porra l'alegran,
hi s'ha muntada l'alta fèla.

May esp vosta recordança
aprimera son cervell,
m d'aras mal de l'entèn
perquè hi ha mort ton aviell.

Que quan ha rebut la nova
que a ta cara t'ha dit,
je ho has vist, tot, tot Kirge
ne plorat, s' ha condigut.

Y las mètras que joravan
a fet tuts contrariats,
davant las joia y alegrías
ferra n'elles contrariats.

Pobre aucellet! ja es mort!
l'ha fet a l'èra un es,
l'amo, après de tal douçança,
ja tu mes te que plora.

Mes en tot vèste una llengua
reupre hi ha de mal canit,
pore tot canit se en muntà
son brot de floucanit.

Tambe Catal, tambe Léste
de mal paratiet pelit,
las gèrtes y al via plorant
y l' p'tonet airoit.

Y tu a la fi t'planyen,
tan plorant al pobret,
que als los sèms se muntaren
dels petons del pobret.

AINA DE VALLODRA

DESCOBERTA

Ja s'ha descobert la donar direcció als globes. I, altre dia un amic meu molt savi m'ho explicarà tot, y jo que per afavorir als compendians del *Calendari* heig qualvol sacrifici, li valg rompreur la secret que avuy s'ocorre pels quatre vents. Poden prohibir-lo sense perill, sense marig y sense por.

Se fa una bomba, s'omple de gas, se la deixa alçar fins alla hant se vol y un picó se te a gust, se priva de moviment al globe. Sapiguem com es que la terra dona torn; lo qui val emprar aix sistema de viatjar, un picó la bomba està parada se tren una collera, la posa a la roda y guayta. Veuu llavors com la terra tumba, tumba, tumba... veura passar l'Europa, l'América, l'Asia, l'Àfrica, l'Oceania, etc., etc., etc. Val per exemple l'arribada anar a París? Així que passa l'Europa fixa bé l'atenció y un picó ven de lluny veur a la França s'emaneix, agafa la roda de la valenta y tantost veur blanquejar la ciutat de la Camorra, veu entre la roda y si ho sab fer pot caure al mig de la plaza de la Concordia y qui diu París, diu Londres, diu Reus, diu Mataró, diu Tranta-pessos.

No dubtem de que ls aficionats farán la proba; es dir la proba, i viatge.

ESTRÉPIT

PAULA.

La trifulcada se reventava,
petan los arbres en la boquiada,
s'alia en la plana gran palanquem,
l'arrell es branca fuesa ah dolera,
volan las fulles remolindas,
velan las tentus per las ventadas,
ah terratenent, per sota costums,
farinots rebotan els porticoms...
¡Estrépit! ¡Paria! ¿Qué passa? ¡Qué es?

—Vent y res més.

AFELIX MESTRES.

MARIAN FORTUNY

Es de justicia que en las páginas de *Lo Calendari Català* about se conmemoraran totes las glorias de nuestra terra, se faci algunay record de una de las mas brillantes y mas legítimas que havem tingut en aquest sigle y que nos han envejat totes las naciones civilizadas. Lo nom que s'afegix al davant d' aixas raïlles no necessita quasi més que apuntarse pera que aixis las que cultiven las arts com aquells que solament de lluny senten perlar de cuadros y de obras artísticas, s' uneixin al coro universal d' aplausos que han aixecat sus obras y als crits de dolor y de pena atrencets per sa mort quant més li sonreya lo esdevenir y quant majors llorers podia recullir para sa ja rica corona de artista. *Lo Calendari Català* vol unirse també a aquesta admiració y a aquest llanto y per encàrrec de son director y mon excelent amic D. Francesch Pelay Briz, veig a ferho, encar que malament, ab aquestos curts y fluyders apuntes.

No cal parlar de com Fortuny feu sa carrera, perque sa vida es poch menys que popular entre nosaltres. ¿Qui ignora aquells anys d' infantesa en que lo viu Mariànel anava ab lo seu avi, ni tot allò de les figures de cera que tal volta despertà son anginy y lo mogué desde petit a dibuixar per las parets, portes y sobre qualsvol mics de papé qu' arribés a las sevas mans? ¿Qui no sab lo vinguda de l' avi y del net a Barcelona y com tingueren que menjar en l' Eblin y Virginia y a altres figures no menys celebres pera poder menjar ells, segons he contat de una manera sens igual lo director sutor de *Las Cartas trascendentes* y de *La Novela del Egipto*? ¿Qui no sab l' ampero que donà a lo petit artista, lo entès escultor D. Domingo Tularn ajudat per uns bons prebotes que puidan disponer de algunas capítals destinadas a obras bonas y pindosas? Y per fi ¿qui no sab los seus pans a la Academia baix la habil direcció de D. Glendi Larenzala, son triumpu en las oposicions para la plaza de pensionat en Roma contejada per la Diputació de la provincia, la seva anada a Africa y com s'aprofità allí lo temps portant gran caudal d' impresions artísticas maravellosament dibuixadas y pintades, y altres y altres fets de que aquí us conserva talhom memoria?

Deixem, donchs, las apuntacions biográficas que son ja de tots conegudas, pera donar algunas notícias de las obras mas principals de Marian Fortuny, y para indicar de pos-

nada en què s'a funda la admiració que en la Europe artística despertaren.

Començà Fortuny per donarse á conèixer á Roma especialment com aquarel·lista. L'autor de *El Costum* que la nostra Diputació no podia menys de cantivar á las gentes enteses per lo vigor ab que tracia los arguments valentes d'aquell modí de pintura, ha lo punt d'arribar á igualar en intensitat de to als quadres al oli de mes brillant colorido. Las aquarel·las de Fortuny obtingueren tot distinguida preús extraordinaris, puig qu' excedian als que s' pagavan per las obras de la mateixa morsa letax per alguns artistes contemporànens. Tindr una aquarel·la de Fortuny era plaher reservat sols als richs de la terra, y encara era preús imperar torn perque tant punt no havia començat una cum hi havia ja qui li havia compuda. Aixís sucrahí ab *Lo marçat de serpents* que sembla un verdader quadre al oli, ab *L'edifici ple d' encantadors* poesia y del qual n' es afortunat posehedor D. Ramon de Ezpeza, ab *Lo pobre vell y Las condesinas*, prupietat de Mr. W. Stewart, ab *Lo cameller de Miss Wolfe*, ab l' incomparable *La políctia* de Mr. Wilson y ab altres pintadas ab la mateixa facilitat, ab lo mateix nervi y sobre tot ab la mateixa justia, arabada, admirable veritat naturalista.

Juntament ab las aquarel·las pintava Fortuny sos quadres al oli y sino estesi enganysa li començaren á donar lo renom que devia gojar mes y mes cada dia, los que porteyan los titols de *L'anticuari*, *Lo aficionat á las estampas* y *Lo encantador de serpents*. En 1866 puix mes poch menys lo nom de Fortuny se va fer europeu. Alashoras se sentia ja dir que hi havia un espanyol de un geni portentós, y pera quilo pensell y la paleta no tenia dificultats ni misteris. Los elegis enaren puñat y en 1870 una carta de Euriich Regnauld l'autor de *Salomé* y del *Retrat de Prim*, aixís com també l'apertició de *La Fiesría* posaren á Fortuny al nivell de Meissonier y dels pintors estrangers mes volguts y de mes fama. «He passat lo dia—escriu Regnauld ab llenguatge pintoresch y á cups com ses obras pictóricas—he passat lo dia á casa de'n Fortuny y tinch trenta brassos y camias. Es asombrós aquest bon xicot. Te maravellas á cada seca y es lo mestre de tots nosaltres. Si vejessin los dos ó tres quadros que está ara arahent y las aquarel·las!... Las meyas me donan fletich. Ah! Fortuny, no 'n deixaris dormir!» De *La Fiesría* un dígne Teófilo Gauthier totas las slabansas imaginables, y est quadre junt ab *La elecció de la modela* que te Mr. Stewart y *Lo jardí dels poetes* que s'a troba en la colecció de Mr. Heeren, son y serán objecte d' estudi per part dels artistes y per part dels crítics. En ells com també en altres obras al oli que ha pintat prenent per fonde la

Alhambra o la Gensarife, Fortuny se mostra ab totes las cualitats que li han donat fama y que l'han fet lo pintor benlloig de la nostra época. No es d'ei moment lo cotardiar a la sigla arrestrá a Fortuny ó el Fortuny arrestrá a son sigle, ni molt menys buscar fins a quén punt deuben lo poeta y lo artista per los directors de l'ara contemporanis y ne analisi al devers, creient ab las mateixas miras en que caben los que estan molt lluny de «lle per lo sentiment y per lo intel·ligencia. Tots sempre en aquestes problemes hi entran totes components y casi sempre vindria a resultar que lo temps infonix en lo artista y en lo poeta, aixís com aquest sent ne de son lloger y de son fruch arbitre per fer canviar completament lo gust qu'estigui de moda y sobre tot parlar a l'enteniment de una massa elevada. Aquestes y altres observacions a un hom se li ocorren al escriure sobre nostre fentia artista: mes es necessari tenir present que Fortuny no podia disposar com los pintors de altres temps de palaus ni de monastirs ahant espaignar sas impresions mes valentes, y que lo sigle xix no li podia donar lo que a Rafael, a Miguel Angel, a Zurbarán, Murillo y a altres donaren los sigles xvi y xvii de la nostra mateixa era. Apart, donchs, lo que s'acostia d'indicar, es cert, certissim que Fortuny ha sigut pintor de obras fetas aposta per la nostra época. Tots vivim en habitacions petites y lo quadre que ha d'enquicir ha de guarir relació per ferre ab los panys de pariet que hi ha en las sales y enartos. Quadros petits ha pintat, donchs, Meran Fortuny, quadros petits en dimensions mes grans per sas qualitats pictóricas. Puets com ell, en efecte, han vist la naturalesa de una manera mes brillant y ab un cop d'ull mes segur. Y ne es que Fortuny se pugula dir *realista*; res d' aixó. Fortuny per lo contrari, es sepous nostre entendre un *idealista* y exporérem l'ut seguit com entenem aquesta afirmació. Fortuny busca la veritat de la linea y la veritat del color, mes ni en lo uns ni en l'altre se subjecta tan fòcilment a la naturalesa que no fassi mes ni menos de lo que podria fer una maquina fotogràfica perfeccionada. Així, mes voltes dibuixa ab una precisió que admira y altres deixa aposta las lineas d'uns d'uns vaguetes que dona mes gracia, mes moviment, mes poesia al quadre. Es imposible imaginar res mes veridicler que las sevas vistas de la Alhambra, y no obstant aquella veritat es una veritat superior a la de la mateixa naturalesa. En ellas lo blanch dels brudats atorgues morrebats es tal volta mes blanch que en la mateixa Alhambra, lo verd de las plantas mes herma y mes brillant, lo sol mes fort, lo cel mes blau; però totes aqueixas lineas y totes aqueixas coines están subjectes a una tònica justa, ben trovada, qu' existia en l'ànima del pintar, que lo quadre

transmet à qui le contemple, y qué per lo mateix remonta l'esperit a regions vagues, al é tot mes en les ones per un costat d'altre hi despuia l'art y la poesia. Es com una música feta ab colors y ab línies.

Aquesta observació es pot ocórrer devant de totas las obras de Fortuny si he baix mes d'interèsament de las que pinta en las ultims anys de sa vida. En una darrera dia escrigué una carta que podia ser ocórrer que la trobaves en la la extensió de la paraula s'havia emmançat d'ell. Aquella carta es refereix a un estudi fet á París: l'assunto es trivial y es fua desagradable, pero en la moda de ventilo y en la manera de tractarlo, Fortuny es lo mateix Fortuny del *Reis* y de *La porta de la justicia* á l'Alhambra.

Lo talent incomparable de Fortuny se veu també en sos grabats al xilo fort. Peró parlar d'ells desfogadament y com se mereixen foren menester moltes paginas. No farem, donchs, altra cosa que recomenar als lectors de *La Colenda Catalá*, dibuñicabi al mateix temps que *La árcle* estíant á un amic mort es tal vegada la composició mes sentida que Fortuny va fer, y que duplem que hi hagi en lo art del siglo xix una altra obra de la mateixa veua que ni cinquena púgal serí comparada. Es una línia que anuncia al dibuñant, sorpren al grabador, admira al entés en materias artísticas y fa pensar al qui veu solament las figuras sens donarse compte de lo valor que lúnen com á produccions del geni.

Barcelona té la sort de possehir una de las obras mes importantes en la historia artística de Fortuny, y ja se compendrà que ns referim al quadro de la *Batalla de Tossa*, propietat de nostra Exma. Diputació provincial. Qui no conegut al artista allí podré véncela, perque en aquella sala se poden llegir tal vegada totas las fases de la seva carrera. Probo de amor al art y de elevat criteri donó la Diputació al adquirirla, y Barcelona y Espanya entera no pot menys d'agrahir l'acort pero á dit objecte per les dignes patricias que formavan y encara al estínto aquestas raillas forman nostra primera Corporació provincial.

Marian Fortuny que nasqué á Roma lo dia 11 de Juny de 1838, morí á Roma lo 21 de Novembre de 1874. En sa vida sembrada de flors, va tenir lo sort de trobar per companyera á Gertrú de Madrazo, filla del insigne pintor D. Federico, ab qui se casá á Madrid l'any 1867 y de qui deixá dos fills, un noy y una noya, entusiastes y que li inspiraron un quadro que guarda la viuda com á preciosa memoria del pare y del artista. Ab sa mort se va donar la notable colecció de armes, vasos, mobles y objectes similars de tota mena que havia comprest ab rara discreció y que convertian son taller de Roma en un magnífich museu. L'afany para

reunir objectes antics ocupava a Portiny totes las horas que no dedicava a la pintura, y com estava molt ben enterat de la historia de l'art industrial y conecria molt bé lo valor artistic y arqueologic dels exemplars, no arribá á reunir alguns, tals com lo vas trobo de Granada, que poden ben bé envejar las minses de Cluny, del Louvre y de South Kensington. Y totes las esperansas ab un dels guardados, totes las realitats ab un de treball obtingudas, las destruiren unos febris malignas que trencaren als trenta sis anys la vida de nostre artista, portant als cors dels amants de las belles arts lo dol y la aflicció y no deixant-hi altre confort que lo que donan las perules del al·lucinador de lo *Cent spirituel*.

Si alguns hi en aquest món se troba.

No es vota si, puig que no hi ha l'hom fella.

F. MIQUEL Y BADIA.

LA CREU DE LA FOSA

*No es veu, que si se li diuen que
s'espera perquè hi ha al del costat la
creu.*

P. P. Briz.

Preguntas perquè en un veu

Cada jorn al cementiri?

—Perquè allà hi tinc una creu

Qu'és la creu del meu martiri.

Solitaria esta voltada

De flors de delídel color,

Heh plor amatech per munda,

Per sol la foch del dolor.

Me digné arans de finar

La que demosta repous.

—Quan nos entres oblidar

Lo gel cobrirá ma fosa!

Tinc en lo cor tant de fel

Que viu sols del sufriment;

Més per jo en comptes de gel

Hi brotan flors constantment.

Quan coyeb postrat pe 'l dolor

Davant la creu endolida,

Sembla qu' enten mon amor
Y'm vulla dâ' una abraçada.

Ah la cor que se'm desferia
Bessé aquella creu tant bella,
Que sent colgada en la terra
Pot mon pató arribâ à 'a ella.

Aquelles flors apinyades
Brotan contínuament,
Com si al sentir mona potjada
Floris lo meu pensament.

Nulxen y ella trovan fi.
Lo que farà 'l meu amor!
Bista' en mon roc, per mort'
Sens manya may del meu cor.

Me diohen qu' ella es al cel
Que tinga en ell aspirahen,
Que sola nos separa un veí,
Quin veí ho de l' anyoramen!

Els mijs de regu deliri
Jo escollit en vên armasa,
Y per reposâ 'l martiri
M' ajup' de front à la fosa.

Com sentint queixar un veu
Desperta sobressaltat:
Res 'l veuair de la creu
Que jo hi estava aliviat!

EMILI COC'S Y COLLADO.

EPIGRAMA

Li conta a tot parent
un de la Manta al casarse,
valent en bon lloch posarse:
—Jo tinc tres molins de vent.—

Y al dirlo parlar tant
la sogra li respongué:
—Dient qualqueu un té
la grana es hindeu pagant.

SALVADOR ESTELON.

UN PLURAL SINGULAR

- Un procurador dora à la seva part.
—Borne, he'm perdut lo ple, ab costar y tot.
—Na pot ser, contosta l' altre.
—St, dich que st.
—Donchs si d'home qu' he'm perdut a' fam nual.
—Miri; aquí te fa sentença: l'he'sca.
E' altre lleuia y respon després d' haver llegit:
—Na li deya que na podia ser.
—Que ho sab de llegir? exclama lo procurador enuajat.
—Vosts es qui no 's sab. Aquel dia, que jo perdo, tu no
dis qu' he'm perdut. Vosts es qui ha perdut vos.

ADEU Y À REVEURE

Alas casavan d'horre
nare y des, nua phemat
y i a les vity sonheant
entreu lo sol a ponent
x' unara d' pieret d'elant.

—Debadas a'ugreu sapitma:
tu x' es viure, d'atun.
—Quenhihi te paria fillat.
Jo crech que a'at membra
me sentó en lo mon entretu.

—La vida es sentit —li paria
que ah t'at fora un vi la vida...
—Quis del mon, trisa mentida!
—No entai, perquè ah nomde mare
sent un llati que la vida.

—Ha va m' estranya contra ti pit
en tu hi-hen d'horra...
—Lia d' nolla veig ja lo gòria!
—Un calman m'at negrot...
—He te vlla la membra

—Y 'm deira, d'uncha? —di ah sen vol
ma vista la mort entolun...
—Des vltre ah m' l'our anula
morir l'atbé —Quay'a al m'at
y 'm veura en una estia.

— La escola de mon dolor
y de mis oterres agonia.
— No la estira, amor mío,
d' una esperansa d' amor
que fa plorar d' alegria.

Adén... — Sa poi res mon plañt!
— Los nins que del mon partelzen
son angels que al cel se'n van,
mim, ja esperantua están...
à revetir, que 's deleixen!

Callan. At' truenca dolor
toss la mare a la filla
orlada de resplandor
rob un' anima i Senyor
y al cel un nou altre bellia.

FRANCISCA URRAUT & VENTURA.

CAMBI

En un poble de montanya no mes hi havia un mestre y tres sabaters; tot lo demás eran pagresos.

Una nit lo mestre va matar a la seva muller y fou condemnat a mort. ¿No volen de trastorn al poble al veure que anaven a quedar sense mestre? Se vanjoren papers el Govern d'important gracia y no obtenint lo que l'poble volia, tyes del Ajuntament y un agutxil resignarien anar a trobar al rey en persona.

Arribaren al palau y allí trayentse 'l barret, lo abalida, va parlar aixís, poch mes d'espera:

— V. M. pot perdonar y nosaltres venim per obtenir lo perdó de un desgraciad. Tentam al poble un condemnat a mort y aquest es lo mestre... lo d'uchi mestre que tenim al poble. Senyor! Compreném que la llei no pot quedar desayrada; compreném que hi ha de haver una excepció... pero Senyor, no 'm podem avenir a la idea d'ader despullatsit V. M. podria (y aixó li supliquem) matar un sabater en lloch del mestre, donchs de sabaters en tenim tres y encara 'na no quedarien dos. Fasse V. M. que nostres demagies compleixin y molt d'agrahit li quedará lo poble, en nom del que li estem parlant.

Lo rey torná un xich.

— Bé, digus a la ll. a vosaltres tocs lagrir lo no quedar-vos sense mestre, si us aveniu a lo que jo 'us proposaré. Lo mateix que posseu al vostre poble está passant a un altre.

sals que allí en lloch de ser unastre es un agutril lo criminal; si vusaltres me donés un agutril pel poble aqueix, l'agutril aquell morirà per compte delastre vostre. L'agutril que 'ns acompanya, senyor alcalde, podria servir tota vegada que vos en teniu dos.

—Es que—feu l'alcalde groch y trémol, donchs los dos agutrits eran dos netets seus—es que 'la agutrits del poble no han fet cap mort.

—¿Y l'ha feta cap dels vostres subleters, senyor alcalde? —respongué l'rey.

—No, que jo sépiga.

—Donchs cana, que si l'vostre agutril s'estima la pell, també se la estiman los subleters del vostre poble.

FAULAS

LAS TOMBAS Y LA LLUNA

Al dir la trista Lluna
una tomba parlà així:

«Què n' es de gran ma sortada!
Desembar un Rey dins mi!»

«Jo sí que 'm tinc per ditxada»
altra tomba va parlar,
espig dient de mi reposa
en sàbi del giny més gran!»

«No 'm tinc per menys ensablada;
menys ditxada no só jo:
desembar en mi de sa vida
un llocat Treballada!»

Mes la Lluna va pujant
munt y emm en mit la nit,
igual se claria donant
a las tombes qu' hén sentit.

LO CAVALL

Lo Cavall rahonava així
content ab la seva sort:
«Pala só gran, udit y fort,
mon treball he l'puch sofrir».

«L'Home es meu senyor y'm plaç:
qué més desitja potria?
Ja, abundant, moriria
y ara vlah, essent esclau».

«Hauré de dir ma innocència,
caricues del noble treball?
Planyeu tal volta al cavall?
Ja veig que'm signen que no».

J. RIERA

DIALECH

El bibliotecari.—Veu aquest llibre que acabo de comprar?
May diria quant me n' he fet?

El amic del bibliotecari.—Què se jo, pobre de mi! Potser
diré un disbarat. Cent rals!

El bibliotecari.—Què din ara! Cóm se coneix que no hi en-
ten molt. Cent rals! La sembla si per cent rals se venen
llibres tan cortals com aquests! No, senyor me costa cent
duros.

El amic.—Caraiens! Es recarissim.

El bibliotecari.—He ho ex: supera no 'n corren gaynes y
per aixó 's pagan.

El amic.—Donchs llavors, home, estampin una nova edi-
ció y guanyara diners.

El bibliotecari.—Una nova edició! No so tan beneyt encara.
Si 'u fes, no 'u vendria cap, per karains que 'ix dás.

EN LO CAMP DEL REPÓS

RECORT

Lo Cel estava trist,
La Terra, dormitava,
Y jo... però lo t el trist
Com la Terra... callada!

Sola... posat lo front
Sobre una creu de pedra
Vaig sentir-me un moment
De la vida despresada.

De Déu me desperte
La veu adors y grata
Totel a riure y... remi
L' Ombro de la tarde.

La Cel segna trist,
La Terra dormitosa
Baix son flori mentell
Parleant de rosada.

Y jo... joem lo Cel tristat
Com la Terra... jallada!
Senti mes nilla benyada,
De llagrimas amargat!

ANÓNIM ANTIQUARI DEL RAIRAL.

E' ANTICH MONASTIR DÉ VALLDONSELLA

Vaig a donar a mes llegidors algunas noves referents al antic monestir de Valldonsella, enderrocat en 1631, quan los soldats d' En Felip IV, assentaren a Barcelona.

En 1137, lo bisbe d' aquesta ciutat En Berenguer de Pellan va fundar en la parroquia de Vallvidrera, un monestir que prengué'l nom de Valldonsella, y que, posaren a habitar las monjes del ordre de San Bernart. Mes, considerant tal volta lo fundador, no era prou segura aquella vivenda tranquila de las esposas del Senyor, las feu traslladar a un nou edifici que havia mant aixecat al desora'l portal de Sant Antoni, en Barcelona. Lo nou monestir s' comensá a construir lo dia 21 d' Octubre de 1263, prenentlo a ocupar las cel·ligiores a 27 del mateix mes de 1269.

D. Victor Balaguer en sa obra *Las calles de Barcelona*, pag. 402 del segon tomo, diu que, ja en 1230 era fundat lo antic monestir de Valldonsella en Vallvidrera, y lo senyor Pí x Armon en sa *Barcelona antigua y moderna* afirma que en 1230, las monjes de San Bernart passaren a ocupar lo monestir aixecat en aquesta ciutat. Alónas fetsas son del tot errades, y ho prova bonament lo document inédit que valg a transcriure, y qu' apoya en totes sas parts las dats que fins ara he conluint aquí.

En lo fol 63 del «*Diversorum* 4.ª» que s'conserva en nostre arxiu municipal, s' troba la següent nota sobre la edificació y rendes de lo monestir de que vas vint parlant.

«A. La fundació del monestir de validonsella la vella, fench en l'any MCCXXXVII.»

«B. La tasolació fench en l'any MCCLXVIII. vigília de St. Simó y Juda.»

«C. Lo territori donat per lo Rey en Jaume pera construir y edificar lo monestir de validonsella en lo Territori de Barcelona», s'ha habent millor convinguts a la Abadessa y convent, son concedit per Privilegi a V de las kalendas de Setembre MCCLXIII.»

«D. Esta nota ques següent se troba continuada en una pedra quadrada ab lletres molt antigues, fenda a la paret de la Iglesia de dit monestir. *XVI kalendas Martij anno Incarnati MCCCVII abbat Anthonijs Almanij beneficiati in sede Barcinensi de dit monasterio Sta. Maria de valle. Dominice l'locum in quo monasterium situm est et reliquit eidem monasterio. LXXXII marobatinas et XVIII obolos, et X quaterinas ordines censuales, pro pane sacramenti ministrando dominabus dicti monasterii in quadragesima reliquit etiam suam unicuique in sede predicta et suam pauperem resistentium in eadem vigilia sedis eius.*»

«E. Item ab altra carta, dona lo dit Rey don Jaume en l'any MCCLXXXVII, vint milia sous per las gaston de edificar lo dit monestir, y cum mes largament esta continuat en dit privilegi, datij a XII de las kalendas de novembre de dit any.»

«F. Confirmació feta per lo Rey Alfons primer, fill del dit Rey don Jaume, dels privilegis concedits per lo sobredit Rey en Jaume, lo ha de novembre, 400 sous sans intares de paga, y lletres de carta rinda sobre lo marcat de pedra.»

«G. Privilegi fet y otorgat per lo Rey en Pere de Arago de 100 mesura de lial, sobre la vila de mora en la illa de Cerdeña concedit a la Abadessa y convent de validonsella, dat en la ciutat de Leyda a VIII dels dies de Agost any MCCCXXVI y també en lo dit privilegi lo concedeix 300 sous quicun any sobre Alama dels Jueus de la ciutat de Bar.^a pagades lo primer de Janer.»

Fets per demes notables y transcendents pers nostra benvolguda Catalunya, tingueren lloch en aquell monestir de que vala los recorts mes rians. La guerra ab ses terribles conseqüencies, passà per demunt d' ell, y las parots qu' havien erigit a reals personas, las parots ahont havien ressonat las débils paraules d' un rey agustellat, caygueren desplomadas, confonentse ab las runas d' altres mil edificis.

JOSEPH FITER & INGLÉS.

ANYORANSA

*Avant nous han fet créa vers un palmar,
Terra de paradís;
Si ja pogués voler, ja hi volaria
Per viure hi ab nos / 31.*

De trenta anys d'anyoransa la tristesa
S'ha aplegat dins mon cor.
Pogues al menys morir allí han saig natxer
Per acabar mon plor.

Mon erit de dol y anyurament ma pàtria
Ohint, esse'm digné!
Responant la divina Providencia
A Catalunya'm té.

Terra de glòria, generosa, noble
Que m'ha acullit y hostat;
Mas ahont me trob com l'estranger qu'anyom
La terra qui l'ha criat.

Oh mes amichs que tant de bé'm volian,
Dexame somiar
En la tornada al om de m'infantesa
Que no puch oblidar.

Caçeta aprop del estridor de Palma.
Ahont de petit viví,
Deixes'm guanyar la mar, Refirer la platja
Y l'aul que no hi ha aquí...

Nas ay. Déu meu, Senyor de cel y terra;
Si Vós m'heu donat
Per mos infants lo pa de cada dia,
¿Com puc' com un ingrati?

Senyor, per qu'no'm castigau; jo sempre
Benehech los vostres dons,
Y si ma pàtria anyor' es que la heu
La millor dels dos mons.

Dexamehi donchs tornar, dexame viure
Entre las nars dels
Que tant m'estiman y que al poguessen
M'obriran los cis.

Entre germana y amichs dexame viure
La vostra llei seguint,
Y com la fe dels cors la calor de murtre
Senti als temples sovint.

Per la suor de mon front, la pau en l'ànima,
Dezantme menjà i pa
Que l'estranger tot comecant d'angoixa
May ha pogut tasta'.

Una pedreta, una herba y l'aleuada
D'això de mon país
Alegriaria tot mon cor que pena
Liuny de son paradiu....

Mas ay, tantat devant lo gran mistaei
De la vida y la mort,
Lo bé encòmema a Deu, ó ànima mia,
De ta darrera sort.

Fassa 'a com en lo cel, Senyor, en la terra
La vostra voluntat,
Lo nostre pa de cada dia dèuam
Avuy per pietat.

Barcelona 8 Febrer de 1975.

Miquel V. Arce.

REPARTIMENT DE TRAVALL

Entre dos fumadors no mes tenien dos quartos y 'a morien
de gana de fumar. Un dels dos per arregierho, diu al altre:

—Mira, tots dos volem fumar y no mes tenim dos quar-
tos, que es lo preu de un pare. Comprar dos cigarrs als
dos quartos no pot ser, fumarne mitj cada hu, tampoch,
perque 'l mitj del cap d' amant se desfaria; ho pensat,
donchs, una cosa que fera que 'ls dos surtim del pa.

—Y qu' has pensat?

—Escolta... Jo xupare y tu escupirás.

Casat ab un pastor
y 't dirán pastora,
casat ab un senyor
y 't dirán senyora.

Entre lladre y lladre
quaxanta dies de perdiu.

PORTA-COELI

(EN LO MONTANT AIXÍ ABELLAT) (VALENCIÀ)

Aquesta la porta fou
que diuen qu' al cel conduïa:
porta per heid l' home no ix
de les miseries del món.
Miseries que origina son
de qu' Aquell que tot ha ven
permetrà qu' en dany seu
l' home feliç la porta s' tancara,
y puix que tanca està encara
ben del cel quan l' obriren?

CONSTANT LLUMBAT.

TEMPS PERDUT

—Pare confessor, me confesso de la mala costum que
tinc de jugar a cartes; no sé com emenarment; tot lo dia
me las treclo a las mans sense saber com me hi han vingut.

—Pecat lleig es certament lo del joc y molt mes en una
dona.

—Si, pare, que ho es; pero la afició pot mes....

—Mes quan no fos altra cosa vos ne tindria de desvesar
lo pensar no mes en lo temps que perdeu en aixó.

—Ah, si, pare! teniu raó, se pert molt temps reme-
nansa.

IMITACIÓ DE PROPERCIUS

(ELEGIA XX DEL LLIBRE II. ad Cynthiam.)

¿Per què, per què oïas llàgrimes amargues
que lliscen per las galtes al ésser...

¿Per què ploras, ó Cynthia?

¿per què plorar aixís?

No sent Atenes en la bossa de Cérrops
gemegar ab mot del ses ana de nit,
ni may ab men dolor plors Noíbe
entre las dotze tombes de ses fills.
Per qué ala Deua ne fatigas ab tas ploruytas,
creyent que 'l pocs jo jamay trahiré?
¿Puch (afídel jo suriet
¿Puch jo a mes veta salir?

Que 'm liguera ab cadenas! ¿E' de Démetra
dins la posada 'm tanquen com e' re viu...
Parets de ferro romporé y vadruna
per volar a ton sena de marfil.
Pels cants de mus para jo 't ho juro
y may en ra pela oses seus jurs!
Si 't falte, que llurs cadenas
s' aixequen contra mí!

Al menys per set rugidas ja la Luna
amb globo lluminós minyar ha vist
des que tuthom de uns amors ne parla,
des que ta porta s' es obert per mí,
des que ha trobat, ó dolça vida mia,
altu d' amor en tus braços y en ton lit.
Jo seré teu, ho juro,
fins una darrera nit!

Mon amor será etern. May de son arbre
ni los fruyts ni las flors vengas marcir.
¡Ah! si jamay jo perdo la memoria
d' aquell que fores mia, instant felis,
que en xos braços las furias se 'm enporten,
que los Deus me condemnin a mort!
per los torments de Sisó
ó pela victoria del Ty!

Primer que jo te falte, vengas eñero
jo puix pela xres y lo foch pela tua.
¡No ploris, donchs, ó Cynthia,
no plores, datusha, visis!

Víctor Balaguer.

LA DONA Y LO DIMONI

I.

Cantan que 'l dimoni una vegada s' era fet quasi senyor
d' un poble, y dich que se 'n era fet quasi senyor, perquè
havia conseguit ficar sa mala Devor en totes las concien-
cias. Mes no estava content per qu' 'l mal esperit, ans ple de

enmig y ràbia contemplava un matrimoni que vivia tantament y en la pau dels benaventurats. Assentat s'estava al peu d'un camí davant mateix de la casa, rerricantli las dents de veure l'amor del dos esposos, quan se ensopagà à passar una dona, que 'l devia conèixe, y se li acostà dihlilli:

—Què fas aquí?

—M'hi antich, ¿Què vols? va fer lo dimoni.

—Te veig molt cremat, alguna te 'n passa.

—Pee, pee, va respondre ell. Si vols que 't diga la veritat.

—Ja 't sé 'l que tens.

—Que has de saber? batallera.

—Veja si t'ho endevino: la teva pena son aquesl parell que s'estiman tant.

—Veston, mala vespa, va cridar lo banyut, no 'm vingas à rompre 'ls intents.

—Ah ruch, mes que ruch! va tornar la dona. ¿Tant que sala, y no hi pots dir la banya? Ha ben bestia també.

Aquí 'l dimoni, sentintse fàrit de l'honra, va respondre agriat:

—Vaja, donchs, ja que jo no hi entench, ja que jo só un ruch, fesho tu millar.

—¿Què 'm donas?

—Te mateixa, demana.

—Unes salates, ja veus que no 't compases. Demà al matí baixa al riu, que les vindrà à carregar.

—Allí 'm trovaré, donchs.

II.

Al cap de poca estona ella va fer per manera de trobar al home quan se 'n anava al camp. Despres de mil preàmbuls li va dir com la seva muller s'estenia ab un altre, y... qué se jo? una pila de coses qu'ell no las volia creure; però tant y tant ella li va jurar y perjurar, que al últim lo deixà ple de recança y gelosia.

Acabat això, trus, trus, marxà tot dret à la casa; hi trobà à la dona y allí li fà un capot del home si fa no fa de la mateixa manera.

Quin marit y muller estiguessen plegats, se 'n armà una de grossa de crits y gurrutades. Aquell matrimoni arabà la pau.

III.

L'endemà à punta de dia la mala fembra baixa al riu. A l'altre banda s'estava 'l dimoni assentat y sent pelar los dits de gust.

- Hols, minyó! va cridar ella. ¿Qué tal?
—Vaja tens trassa, respongué en Babyola mig content,
mig avergonyit.
—Y las salatas?
—Barutla es paraula, va fer ell allargantlasi ah una
gran perxa.
—Vina, home, acotat, diu ellu tot prenentlas.
—¿Qui? ja? Açó t' pensavas? No, no, encara forax espas
de pendre'm' las hanyas sens que me n' adonés.
Y arrencà à corre.

A LA SEMPRE VERGE MARIA

MARE DE LA MISERICORDIA

Tens un peixu rignante,
Pescas perxetins,
Enri de salut pel naufrak
Y aliviar pel fòbi.

Victor Balaguer—(A LA VENEN UN BARR)

I

La corch dels infortuns-en mea entranyas nia
Serb l'esperit, ell deixa secas del cor las fibres.
¡Pobre donzell que gloriós cantava de la vida,
Ja ara un sol cant modula-y es cant pay! d'agonia!
Mee quèst si en las desertas-val ls hont lo cor suspira
Mee ulla tristesa vechen-candells sens pena trepitjan.
Si 'ls homes m' abandonan, -si 'l mon m'agra m' ofensa
Y daga un erit frenèsch-de desespero y d'ira...

¡Gèst que senti-las de ma infància
Creencia dolma-del tot fugida!
Qui en val de pensa-ahur no troba
En va ha de estendre-raca l'alt la viata?
No en son Calvari-sol l'arfe s' queda;
Mare amorosa-dela qui la crias,
Matrona angusta-te nill, la Santa
VERGE MARIA.

II

Ah un conort recondit-agrada veu m' anima,
Verge d'amor par ella-mos ulla à Ben se piran,
Y l'anima à tu torna-dia à la mort pay! trista...

¡Com mè, si d'amararàs en negra mar s'ahienat!
En jorn, prop de tu ara jo, tendre nín, vivia;
Y en tus roses nascudas de los rosers entidits,
Semblants a los poncellos que son d'Abril primetias,
Jo en pau las flore guardava de Santas alegrias.

Y en pau las horns per mí passaven,
Vèrges mox similes y mas vigíllas,
Cum eren vèrges allí los ayres
Los camps, las aygues, los nits, los dias.
Y l'án alegre ple de venturas
No ambicionava major delicia...
¡Per qué en infància no fou eterna
Vexon Maria!

III.

L'àngel del mal en vege-flugrà d'aquella ditxa.
Y el nít que en anys entesa va porta per altres vias,
D'un altre món las grúcias-ell desplegà a ma vida.
L'àngel del mal, Senyors, ma perdició vells,
Y jo l'enguí las manyas d'aquella serp maligna.
Que al país Adán feu pèdre-suntí reproduidat;
Y, a la esgarriosa música de ses remors dormida,
L'ànima-vutes tant para-fou de la serp entesa...

Y ab ses llansades-el apretarme,
Ent'entí d'ulo-que m' consumia,
Ent' que ma plànch-cristiana tòrica
Marçà ab la selo-de sa imundicia;
Y las poncelles de ma innocència
Se desfullaren-esmeraldas;
(Plexe vaporosa-tant mal entidada,
Vexon Maria!

IV.

Ara estich sol, y m' trobo-rendit per las fatigas;
Al pè de la desgracia-mun front batut s' inclina.
Tunc en lo pols l'arteria-péndon de la vida
Que hat, y pressurosa-que vola l' temps m' arisa.
Y s' pert entre las ombres-la claretat del dia!
Tanc de ma existencia-lo fi ja s' aproxima,
Y las tenebras venen-ay! y ma culpa lúscas
Com la del rey-profeta-perpétua està a ma vista!

De pèr tremidic-la nit es fosc;
La via incerta.-mon pen caic-la;
La forma m' falta-y en mí s' esblovon
Vens espantosos-que m' nervenitab!
De mi qué volen?-¿No hi ha esperansa
Per la criatura-repenidida?
¡Podrà mancari-Misericordia,
Vexon Maria!

V.

Mare d' amor, *estrella-de-Bona*, sempre lluitíssim;
Tà en mon dolor canfriaia, en mon canit illuminam.
De un poble enter vuy mjan-a Tà centurias vicas,
Com may entusiasmesas, com may ardientas, intimas.
Acull an ell las metes-y això com d' almas infas.
Dolla li has obert benedicha-en cuytas infinitas,
Ensenyam t' aygua santa-de la eternat piasa.
Que tal delecte emborra, que tot ha vividen.

Orem ton amo, *Venex de Venosa*,
Hont digne trono-tingas t' Meusa.
Deixa en ta casa que al refugiarme
Del mal per sempre-guardat castiga;
Mare sta d' eterna *Resurreccia*,
La veu escolta-del fill que t' crida,
No la deixas tanquís-al fill que t' busca,
Venex Maria!

LUCAS ROLA.

LA POR

Passejantse un dia la Vida pels encontorns de una gran vila, va veure vindre de lluny a una fantasma que 's dirigia a la ciutat. Quan la tingué aprop, li preguntà la Vida.

—Qui ets?

—So la Pesta, respongué la fantasma.

—Hont vas?

—A la vila.

—Què hi vas a fer?

—A matar quinze mil personas.

—Tenen de morir per l'orsa?

—Sí, això està disposat.

—Donchs vés; mes fent compte en matar-ne ni un mes dels quinze mil qu' has dit.

Al cap de tres mesos tornàrense a trobar la Pesta y la Vida y aquesta tornà novament a preguntar a u' aquella.

—Véns de la ciutat.

—Sí.

—Què hi has fet?

—Hi he mort quinze mil personas.

—Menteixes.... n' han mort trenta mil.

—Es cert, empero jo no n' he mort mes que quinze mil; las altres quinze mil s' han mort de por.

CXXXVIII

Aucoll, petit aucoll qu' en la branca
cantas ab tant d'oll,
per què res no preguntas d'aquell aujol
qu' era ma vida aboll?
Quan la Tardor vingues a arrencar las fullas
—Adés—vas dirme trist,
y t'entj respondre: Adés! quan t'entju torni
terns també a ma au.—

Cada matí, desde darrera, la vidrea
miryava aquell cel gris,
y 'l yunt brancat entre 'l brancall del saiz
desfullat y sense riu.
—Tot tornant, pensava jo, desesperant!
no hi ha mal infinit,
i' altre grifulará y entre sas branca
sonarà tanta festina.—

Y ara que 'l cel se blan y l'ayre fèvi
y altre co—pis ton au...
sento en mon cor (on bany)... on bany que tamo
que may més s'ha d'omplir.

ANTONI MARCÀ

EPIGRAMA

Venent lo carnicer Anas
una post molt al fi,
en dia de gran mitjana
apress en lo dit, y així
feu declinar la lubana.
Mira 'l porquès després
la carn un poch euforiz!
y Anas pregunta:—Alxó qu' es?
—Que busco y no trobo 'l dit
que també estava en lo pis.—

ANDRÉS CUDENAS

A cada rento
un esquinat

--Any d'orellas
any d'abellas.

PER FORA Ó PER DINS

Un senyor va anar à casa d' un gitano y després d' haver triat un gos de Terranova, preguntà 'l pren.

—De primer m' ha de dir si 'l vol per Barcelona ó per fora,—digué 'l gitano.

—Per Barcelona.

—Donchs val quinze duros.

Lo senyor paga 'ls quinze duros y s' endugué 'l gos.

Al cap de poch salut arriba un nou comprador y feu lo mateix que 'l primer.

—Per about vol lo gos?—preguntà 'l gitano.

—Per San Peter de Torelló.

—Donchs trenta duros.

—Què dia hom! Ara mateix n' ha venut el davant meu un per la meitat.

—Oh! aquell ara per quedar-se aquí y 'ls que 's queden à Barcelona tornen à casa seva.

EN L' ALBUM

—

D. RAMON PICÓ Y CAMPAMAR

Cor qué vols, cor qué desigs!
Sadolla't ab tot lo mon,
Cels y monts per espiayarte
Y armonias hi ha per tot.

Mas tó ploras, mas tó ploras
De mes espay desijós;
Trenquist del mar la barrera,
La del cel sempre no pots.

Cor que vinga ab l' esperansa
Del món mes ample que vols,
Fes de bona amor la via
Y trobaràs lo teu mon.

MIGUEL V. AMEL.

PUNTXA

—Ay, Boch, quin somniar. (Quin somniar, l'heu mèn! Fa vuyt dies que no somiò altre cosa! te dich qu' es un patir.

—Y qué somnia, Nani?

—Somnia que camina por un camí ple d' escardots y que se 'm rixa una punxa entre carn y ungla del dit gros. No diries lo que pateix! quina angènia!

—Bah! bah! pateixes porque vols, poses les solates ans de flicte 'l lit y no se 'l clavarà la punxa, tantal.

DE L' ESTABLIMENT D' UNA CONFRARIA

PER BASTÓ EN LA TERRA

DE LA SEU DE BARCELONA

I DE SA CAPELLA DE SANTA EULALIA.

(SEGLE XIV.)

La unió de la força: aqueix es un principi certíssim que la historia se ha encarregat de confirmarnos repetidament per medi d' innumbrables fets. Nostres majors, homes en tot essencialment pràctics, que conseguiren los admirables beneficis produhuts per sa execució, observàrenlo sempre en sos grans empreses portades a feita terme para enaltiment de la patria. Diguéno sine apociles poderoses associacions mercantils é industrials, nomenades *gremis*, que, baix lo tutelar mantell de la fé divina, escamparen a doll per las mans dels pobres la legitima riquesa, fruit del noble y honest treball, donantlosla ensemps la satisfacció d' un benestar moral, valuosas joyas qu' inutilment podran tornarli per altres vies, plenas d' abisms insondables, les que cubejant tan sols un ubriacament de goigs materials, pretenen malhaurats! destruir la maravellosa llei de la varieta armonica dintre l' unitat, regidora immutabile de la societat humana; y diguénho si no també aquelles corporacions benèfiques, *confrarias* y *demés fundacions*, que, recullint

almorrens de tots los cristians, socorrien al malalt y al men-
malat, aixís com recullien al orfe y al esgarriat del bon
camí; sense altres d' un ódre més superior que podrien adu-
hir inmensas proves, puig l'ur gloria es universal y adqui-
rida en la santa missió que tenen d' admetre a las gentes.

Un exemple del bon seny de nostres passats volem mos-
trar avuy, transcribint las bases d' una *Confradria* que
poca contribuir a la reedificació de la Catedral d' esta ciu-
tat y especialment de la capella de Santa Rulalia, fundaren
los barcelonins a las primerías del segle xiv, per iniciativa,
entahia, del germi *deis olers e tayers*. Otre lo document
que los conté en l' arxiu d' est municipi y volem de deli-
beracions de 1318 y 19, folio 40, encara que sense data pero
collocat ab posterioritat al segon de dita anye, essent d'
segont tenor:

CONCEL DE LS OLERS E TAYERS.

*Aquesta es la forma de la Confradria, que á honor de Deu e de
nuestra dona Sancta Maria e de Madona Santa Rulalia, inter
arcel de Barcelona e per rabe de la obra de la Sta se reanueva
en Barcelona.*

Primerament que encara hom e encara dona | e tota al-
tra persona que dar valdra a la dita confradria ni a la dita
obra | que do sytant com li plaura de dar per any lo permes
| o per setmana axi com deus li metra en—cor. E que rian la
confradria sytant com li plaura e no mes. E que per aço ni
per res de la dita confradria no sia guanyado «lignio» ni
servi no negun altre dret a la dita Sta | ne a ninguna persona
Eclesiastica ne a altra | ne quen sia feyt perjudici en gene-
ral ne en especial a la Ciutat de Barcelona | ne als habitans
della | ans encara per sa propia auctoritat sen puses exir
e fer remoure e danyar tota ara quea vuylla cosa constant e
enherpament de ninguna persona | el pagant per lo temps
passat.

Item que en poder de ninguna persona | Eclesiastica ni
segle ni pucha porvenir res de la dita confradria | ney ayen
| ney puchan aver negun poder ne negun dret | ni demanda
ni dretes temporals ni spirital | ni negun scrit | ne possi-
ons ne quantitats en general | ni en especial no venga ni pue-
ga porvenir en las poder ney nupien res | ans sia adonada
posada eny lida e levada per aquies persones legues que
asignades hi siver | per los ardimens | los quals la maten e
la fassen metre en la obra de la Sta | e an en altres cosas | e
especialment en la obra de la Capella de madona Sancta Ru-
lalia.

Item que la dita Confradria e la forma d'aqueja sia escrita e
levada e eny lida per officia e socors e tander per parti-
des | en axi que no sia la dita confradria en l' vultre.

E tota persona que a la dita obra dars | anys de pena Des
dies | per castiga almoyna.

Item altre part en illi milla missas que caucun any se | cap-
tes el bier de l'ordinaga.

Item si son perdutats tota peccata venials.

Item tota peccata mortale oblidats.

Item festus mal coffin.

Item degans | penals.

Item penitencies treuchades per no poder a per oblit.

Item les greuges de pare e de mare ab que ni sien letats | fe-
rita ab mano o ab pena.

Item tota treuchats ab que no tornen a aquels.

Item treuchament de fe e de engranament los quals | no sien
en dan de proxims.

Item unres | rapines e altres covas mal guahaynades | si
doucha | ab cap aquí degan oer penitencials.

E sinetre e a ordenar la dita Confradria per los | Olers e
rayers—e lurs alberchs feren ordenats.

Ja amo.

En Bovira.

Vireng castor.

G. de conamina.

P. roig.

Ja matina.

En guamar.

D'ayiel manera s'arà bastint y perfeccionant la magna
obra de la Seu de Barcelona tan llarga, que tradició de tal
s'es conserva fins a nostres dias, en que las comissions
de costum nomenadas, malgrat y sos bons intents d'acri-
tat, no son mes que forces directives debilitadas per l'alo-
nia dels altres membres desunits, si be junts serien com en
altres temps prou poderosos pera aydar a la conclusió de
semblants empreses monumentals.

Duas apuntaments mes sobre la dita obra y capella de
Sants Eulali, y acabem: en 1.er de Septiembre de 1337
(fol. 38 retro del volum de Delib. de 1325-27) consta de
carta adressada per los Cancellers a Pucio bisbe de Bar-
celona, arribat poch avans al pari de Mallorca (en lo di-
nart després de la festa de Sant Llorenç), que s'estava prepara-
va la construcció del ara del altar major, aixis com la del hermo-
sissim sepulchre de nostra patrona que tithora observem en esta
Santa Catedral Besinca, expresant seria de pedra jaspeada
de Montiniçh e de marbre de las parts de Gerona (de munit
juliasco lapidem jaspideum vel de partibus Gerunde saxum
marmoreum sacrum oportet), y creiallat per un export

mientras pasó *magistrum sufficientem adiensus de portibus piscarum, magistrum videlicet sepulchri beate Eulalie*; y ala 8 de Julio de 1339 (folio 34 recto del volum de Delib. de 1338-39) finisce la subsegüent crida de la gran festa canongeada per la 2.ª translació del cors de la Verge Santa Eulalia, que 's verificó al solemníssima cerimonia lo día 10 del mateix mes (1), depositantse finalment en la cripta abent avuy se veueta.

DECEMBER (RUTELATA, VIII^{to} JUDIS EULIANAE DOMINI) M^oCCC^oXXX^oII.

Així com que ha estat les Consellers els prebendats de la Ciutat que ordinament es per lo molt alt Senyor Rey e per lo honorat pare en Christ Senyor arxidiaca de Tarragona e per los altres a quils pertany que després primer vinent als dita festa solleptatament en l'ordenada a honor e a gloria de la beneyta verge, Madona Santa Eulalia com canet de l'ordenament dels de la qual verge lo día de després protocolament sera portat de la Seu ço es per la plaça del blat e per lo carrer de la porta e per lo carrer de la capella dels metres e per la sacrer de moneda e per la plaça del blat tra a la esglaysa de madona Santa maria de la mar e aquí s'ha prechit a missa pués en la esglaysa e en la sacrer e des lo día de la beneyta verge de Madona Santa Eulalia, sera portat e tornat de la dita esglaysa de madona Santa Maria de la mar per lo carrer de la mar tra a la Seu. E així mateix es ordinat que d'ara que sera dipendia dels hon defuners a honor e a gloria de la beneyta verge madona Santa Eulalia, E així mateix es ordinat que tots aquells qui han ablench o secundari en les dita carrers per han posat la beneyta corp canet de Madona Santa Eulalia, sequens que demunt es declarat deuen mostrar e acompanyar i ço es cascun anyant tra lo lo fiut de son albarch lo holerder non nula e per honorament e richiment persona a honor de la dita beneyta verge Madona Santa Eulalia; / Perque los dita consellers e prebendats pregen afuy generalment que les dita ordinesseis tanques a chertres segues que demunt en la present crida son dita e declarats.

«Llorenç sia l'ontemps la memoria de nostres padres avís qu' observant aquell profitós principi al comensament,

(1) Los datos que constan en esta festa cuentan un dato de 7 de las fiestas de Diciembre 22 Noviembre de 1339 al día 21, recto del mateix volum. Últimament citat: la norma d' ella se troba detallada en la Parroquia de Santa Eulalia, los sucesos según fol. 134 y siguientes, entre los documentos que con el 1.º apud de la obra inserta por en Honor de Pineda y de Campa: Vida, sucesos y prebendos de Santa Eulalia, parroquia y cabildo de la Ciudad de Barcelona etc. - Madrid 1770.

procuraren llegarnos unas obras d' art tan prenhadas que
son l' admiració de propia y estranya!

Barcelona Octubre de 1872.

ANIBAL BALAGUER. (*)

DOLSA PENYORA

Un basinet de seda
color vermell,
demonstr d' una falla
de travenguer
que donia una agulleta
de cer lluent,
guardio entrats, mineta,
la d' ulla de cet,
un jorn la meua ginyada
que al torn ni hagué.
Aquesta reumbransa
de mes bon temps
en certa festa d' anys
en ton pit bell,
y com penyura dolça
del amor teu,
un dia m' endressares
dintre un bicilet.
Cada volta que miro
semblant present
del carfeda afort
que l' air perdé,
impress me recorda
tristes per cert.
La cinta m' representa
l' amor feliç
que jo per tí sentia
per eua lumosa;
l' agulla, la agulla
d' or ó d' argent
ah que l' air me furtos
l' instant aquell;
y la falla, ja sent,
de travenguer,
qu' esgruguchida, presumpte,

(*) Al publicar las *13 poesías de Dolsa Penyora* publicadas
que d' est autor se publican en la «*Capitula*» del any 1872, «*seran*»
també editadas, entre altres, que los lectors corresponen ja d' allavors,
les següents versos: p. 82 i. 83 d' N. Pons i Llach. La *Capitula* per M. de
Ferrera C. de Vallat y p. 82 i. 83 de est per d' est.

un brill perdé,
me recorda jeh nina!
la de nlla de cel,
la esperansa perduda
del trist cor me!
¡Ay, nina! loch guardarme
un quollit
si presc es guardari
y l'guardare
fina que l'temps lo destruesc
y, en pels desfet,
se perdís, l'et a vendras,
com ja perdé
mes il-lustons mes bellas
mon perament!

RODOLPH CLAUDI GIBRAL.

LAS BANYAS DEL ALCALDE.

(POPULAR.)

En lo poble de... l' arcabde relé un parte maoanti que tingués preparat allotjament per un escuadró de cavalleria. Així, l' posé en grans apuros, donchs no savia com ferho. Preganté l' cas a las personas mes com cal del poble, mes cap trová modo de fer piau floch pera tenir tan gros allotjament.

L' arcabde s' donava als dimonis anant d' un cantó al altre no trovant may modo de donar cumpliment a tal ordre; per fi, cum pels casos apurats son las homes, aquí del ben dachmon, se li acudi fer un pregó manant servir las banyas a tota las bras y furas dur tolas a la plassa així cum tolas las altres banyas de qualsevol classe que fossen que hi hagués subieres a las casas.

Una volta las tingué tolas al mitg de la plassa, envia á buscar a tota los mestres de cases y las las clavar tolas com á estacas en las parets d' ella. Quan fou fet, se'n aná á rubre á la ecuesedó y acompanyantls fús a la plassa quan fou en ella se dirigi al coronel y senyalantls las banyas pera que servissin d' estaca, tot ple d' orgull li digué:

— Senyor, tot aixó ha sortit del meu cap.

EPITAFIS.

Jau aquí un apotecari
que troba una mopa al port.
Alguns diuen qu'era d'alguna
més ell deya qu'era d'or.
Qui ho sentia; qui no ho sentia;
Ell va donar un bon taitjol.

Vas del diputat plebeu
que jura quantes eriduras
pero cada any les votava
dient qu'era la darrera.

Reposa aquí Bar Pellisa,
que morí de sentiment
perquè li cost del seu oncle
no volgué mesjar de por.

Los tres màrtirs de la idea
jauben d' esta pedra al peu;
un militar per la seva
semplicitat del regiment,
un mestre que als Deu no creia,
y un advocat sense plaer.

Dal continuu moviment
reposa aquí V inventé,
més no digué i secret, no.
Pàtrie que no honra el talent
no es digua d'una invenció.

Felip, príncep de la senya
reposa en est, mansueta,
Com a fill d' Adam, sabreu
que també nasqué del fanch.

Casen rima, y un pendé
i sandalia, oca de malla;
¿qué en la tomba d' Escipió?
— Vas d' un capitá manoya. —

Jau aquí una americana
qu'ha fundat un hospítol. —
i Diuen qu'ab palla de molts negres
aró vauteix alguns blancs.

— 75 —
Un gran general d' Espanya,
qu' havia fet sa carrera
sense pronunciarse mai dels,
jeya aquí, y per una estranya
comparsa se calaven.

—
Guerres a mort al capítol:
A la idea tot s' immolà
Com va incendiar-se Ka Oribal —
Y una llàntia de porcellà?
Màrcal, interseccional.

—
Aquí jaó un solitari,
que volgués ser enterrat
ab lo cadavre d' Esquiro
poa per all se feu matar.

—
Aquí jaó un viciat cego
de lo Alumnat de Magrat,
mori per sos grans intruïssos
en olor de santitat:
transformava Y orló en soda
sola al pensar per sas mans.

—
De sas reserves mentals
Pareixia que se reposa.
Fou dels poders terribals
lo frè, la tumba, o la puntala
y aquí lo tanca hantà l'oca.

—
Què hi feya sola en lo món
l'ajuda del primer marit?
¡Ay! Deu no vol res parit!
y ara reposa en fret llet,
qu' es propietat del segon.

—
A la memoria d' Euriel
dedica aquesta l'oca
sa vida i la seva esposa
y la cèn men tendre aixich.

—
He cantat com cosalhyol:
m' han dit poesia de nota,
he saltat com l' esquiel
y se dorme. — (Com marmota)

CONSELL
D' INVESTIGACIÓ
PEDAGÒGICA

Vas de un laterner, gorná
de la Santa Conferia
dels consells de Maria.
— Com totedjers en horra
de las bodas de Caná? —

Vas de un martell escutit
que solt los Mares de Hon.
Sana Joseph, Augusta de Mart.
y raplayes treus del sen.

Aquí un grandílich hi haia
que de ninyo l'han cantat,
perque en las del sen cantat
hi ha faulas d'ortografia.

Tumba de un acorrienó
que vino cargado de oro,
y se volvió en un ed luto
per no poder al castellano.

Vas de Frey Pere Maria
Gran Inquisidó priuó,
qu' en altres venchis un dia
hi, com es de just, peraua.
Romx son sol per la fi.

Hic Jacot Reverend Guera
munt d'elecció dels Terciers.
— Doucia qu' hi repoi molts anys.

Vas ofert al cabecilla
Marulló — Per Carlos sent,
destroas porta, trenca fla,
crema trenca, follaia gent.
L' anell regaló del Papu
li obrí las portas del cel. —

DAMIAN CANYES

QU' ES L' AMOR?

Lo famós Blouph francés. Pere Sotoux lo defineix aixís:
L' amor es la idealitat de la realitat de una part de la to-
talitat del Ser infinit, reunida a la objectió del *je* y del *no*
je, donchs lo *je* y l' *no je* son *je*.

Ara si hi ha algu que no 'u entenga que demani als filò-
sofs alemanys que li ensenyin de fillosia.

À UNA MARE

EN LA MONT DE LA NECA PIERA (VALDÉSIL).

¡Per qué ha deixat un àngel lo març, senyora, plorant?
No plorés per un àngel, trullle son tra plorat!
Ell del fanch de la terra n'és no més les vides,
y la mort de la innocència obert les blanques flors.

Mort sense enchoixe mes que lo hianta fulla
del líber de la vida, hont no hi ha res escrit;
mort sense enchoixe saps la mort se descolla:
conegué sola lo dia, no conegué la nit.

Àngel que obert les alas y s'envolà á la gloria
y pous de Deu ja entans un doís y alegre cant:
de qui del cel ja arriba, no plorés la memoria;
que s'usen al Altíssim quant es injunt lo plant.

JASINTO LABRILA.

L' ESPORUGUIT.

I.

No fa molt temps que trovastros en una casa de pagès
al cap al lart d' un diamegne, uns quants minyons feyan la
hescutebrilla al sol d' una plusseta, allí á la vora de la por-
ta de la capella. Jugavan, cantavan y reyan y se divertian
principalment donant cuxes y espants y lent crits y sorolls
suplats á un dels minyons de la colla, á qui anomenavan Toni
y á qui molejavan mes comanament dientli l' *esporuguit*.

En Toni, qu' era y es un minyonsse com un Sant Pau,
verament veu siute als seus companys, perque sent un
home tan cabal, ah mes foras qu' un brau, l'engor com un
llebró y robust com soca de roure, era mes pocuch y cobert
qu' una gallina: un crit á la orella l'espantava; un soroll
imperial l'aturdia; la fouguesia l'assustava y per qualse-
vol cosa li venia un tremoló y pesament de dents que li
durava una bona estona, y aixó era precisament la diversió
dels seus companys que ah cridat li repetian los motius
d' espant sentia tremular confusament y agravant aixís
los efectes de sa infirmitat nerviosa.

Ja varem veure que 'l qui rusa e' hi divertia y que no perdía may ocasió d' espantar al pobre Toni, era en Miquel, xicot esdorneit y petillot, pero atrevit é insolent y que feya veure la uña verda al pobre Toni. L' amo de la masia 'ls va contar que no era tot gust de diversió y de passa temps, sino que en mitj de tot hi havia sorda enemistat entre llin Miquel y En Toni, per certa Catarina, minyona de bon semblant y bona carfeta y que segons se deya feya la minyona mes cas del esporuguit que del valent.

En Toni ab veritat, deixant a part sa cobardia y son tremoló era un fadrí de ricibo. Com pagas, treballador, mes manejable qu' un aixada de pardi y mes docil que cera de monument. No era lleig, ni per las noyas li mancavan bones paraulas: tenia també algun propi que cuidava ab gran alany y alguna doble de quatre arraconada. Res d' artó ignoravan, ni la Catarina ni sa mare y tan bones prendas, per qui no reparo en mesquinessa, no havian de quedar borrades pera tremolar una mica mes ó menos, ó perquè li pesessin las dents alguna estona encara que caygues soch del cel al mitj del Juliol.

En Miquel, ni per valentias que cantés, ni per qüestions que 's menjés viua, ni per tripas que tragués del ventre dels seus amos, no podia menestar la predelecció de Catarina: veys que en Toni era preferit y aixó 'l tenia furios, l' enveja 'l matava y li semblava que sentiant cobori lo seu rival y posentlo molt sovint en ridícul, acabaria per ferlo despreciable als ulls de Catarina.

No perdonava medi l' envejós. La minyona y l' esporuguit tot sovint solian fer petar la cloca, ella á dalt de la finestra y en Toni abaix á l' era de la casa: en Miquel los enviava de darrera del pallé, qu' estava á l' esquena d' en Toni: quan menos los festejadors hi pensaven, sortia en Miquel de son umagutall, y de vegades sent un crit esgarriós á la mateixa orella d' en Toni, tirantli altres un gut al clatell ó be un llargandata ó una rata, donava al emmorerat minyó tan espantós esglay, que 's posava á tremolar com si tingues argent viu en tot lo cos, y li venia un petiment de dents que li feya fer visatjes y ridiculas contraccions per bona estona, fins que 's refeya un xiquet y sens poder dir paraula, fugia corrents com un llamp, cap á casa seva y plorant com un infant á buscar consol ab la seva avia.

Lleues era lo riure d' en Miquel y no emagren la satisfacció que en son pit sentia. — Qué tal, noya, (deya á la Catarina) t' ha agradat l' amboda? — La veritat, aqueixas escenes no eren per encendre lo foc del amor d' una donzella. En Toni li feya llástima y amant que la compassió, no esperi gran galardo. Pero la Catarina sentia també enuig y fondo despreci per en Miquel y sens tornarli resposta tan-cava la finestra, y 'l deixava á l' era.

II.

Tot això 'ns contava l'nostramo de la memòria about los dits minyons fuyan la tascumbilla y ja qu'estava de catxassan y l'assaulto movia en nosaltres cert interès, li preguntarem també quina era la causa d'aquells furs tremolós de en Toni. — Oh! En té moltes, 'ns digué y solament á sa robustés y corpalencia pot denre qu'ano hujin lei en sa saint major estregó.

Bra en Toni un xabotet, vens aixetit qu' un pesol, quan per salvar del perill als dèrmes homens de la casa, li fou encomenat portar un paret al comandant carlista de Fonallós, de bella nit y tenint de les dues hores de camí: li Heuren lo paperet entre milg de la sola de l' espadernya, y lo noy, sens maliciar res ni tenint cap temensa, marxá content y espedit camí si anés á fer la cosa mes sencilla del mon; sabia bé lo camí y passava la foréstega antiga de Can Serva, y, segons després contava, lo espes del boscage y la fongueta de la nit li apremiren lo cor de tal manera que semblava que no podia respirar. Avançava encara, y de sobta, sens sentir res, ni veure res, se trová fortament agafat pel cos, sens poder donar un pas, y diu que quan mes ell tirava per poder caminar, tan mes l' apretaven, l' ofegaven y l' estronçian; fins que caygué en terra, y perdé l' cema sens saber about se trobava. Quan comensá á clarejar, torná en sí, arribá á Fonallós, complí lo seu encàrrech y sens alice novetat feu lo retorn; pero en Toni ja may mes se tragué l' espant de sobre.

Després, quan ho contava, los rixots n' en la burlavan, y alguna anech á l' subaga fent lo valorí, per veure si trobaven las broixas qu' havien agafat á n' en Toni. Un d' aquets era un Miquel, y en oferta, seguint lo caminet que travessa l' anega trovarem una arrel d' una pinassa que sortia al rís del camí, que feya parixa y que tenia agafada un tros de fira. En Miquel recollí lo pedá, y tots entrents tornaren criden, *¿l' evinté d' en Toni! ¿l' dixim d' en Toni!* ¡Javors se va explicar lo que li havia succedit al pobre es-pougnit. Era que se li havian desligat un ó dos loms de la fira, n' arrossegava un bon tros quan caminant quida enguixada en l' arrel de la pinassa, y es clar: se trová fortament agafat pel cos, y quan mes llhava, mes l' estronçian y apretaven. Desde aquell dia, los rixots comensaren á cridarlo: *ag que l' agafan; fuig, fuig qu' le agafan* y en Toni fugia corrents com un llampech.

Ja començava á passar aquixó foréstega recordansa, quan volgué la casualitat ó lo desgracia, que lo bordacassó de

les cascals qui en juny tenen lo nom del Balalet, anessen a afillar-ahua per les bancs del estern. En Toni que tenia bona vista y era bon pujador, ven a dalt d' un pi un nia de parras, se descales ab un santamen, fent com un esquiroi a' hi enlla y quan arriba a la copa del arbre y fica la mà a la branca del nia, li surt una serp espantosa, que ja s' havia menjat la mada y s' entortalliga al coll d' en Toni, ab tanta força, que lo pobre noy per l' ofensa y per l' espant cridar no podia, y percert l' enginy de deixar exguat demunt la copa d' una olivera y d' allí a terra, des mort y ensanguentat y miracle fua que no s' obrís lo cap ni s' trengues cap. Les dones cabals espantats també, fugiren y tot fugint cridavan deuant a n' en Toni als la serp al coll. Se'n va tenir d' una tramesa qu' amaran a fer vi al Balalet, que s' hi acostaren, ab un gabinet li tallaren la serp a trossos, lo pujaren al vent d' un mato y aixís lo portaren a casa seva, com be mes mort que viu.

D' aquixa feia, en Toni, va estar molt temps malalt y les dones xicots no s' atrevian a ferhi bona, perquè casis tots, tan com ell s' havien espantats sols en Miquel, lo dolent Miquel, li feya ventr' engurrifances de tres dantli tot corrint: *Ax Toni que la serp l' escampa*. Mok ab lo temps, treballant a la terra, anant al mercat, y alguna volta a les llindes, pogué distrayre, recobrís l' apetit y prompte torná presentar aquell aspecte de robustes, que després, encara que li hahian passat altres coses, may mes ha pogut perdre. Ab tot, ja deinde llavors, qualseral cosa li donava espant y per cosa de no res tremolava.

No acabaren aquí las desventuras d' en Toni. Amich del rector y fent de vaguila d' escola, apegava las ciris y las llanties y tancava las portes de l' iglesia. Cos mit que quedá sol en la parroquia, volia posar oli a la llantia del altar de Sant Onofre, y aixís que treu l' enlla de la corda del clay de la pilestra, sent un xiulet, cam al l' imatge volgués remenar y aixís que aixeca los ulls per mirar al Sant del reialme, li donen solenne bofetada y fugan la candelá que tenia a la mà. Ab l' ougly li aplega la corda, cau la llantia en terra fentse mit trossos lo recipient de vidre; ab la orella y estrepit baixa corrent lo rector y troba a n' en Toni, al peu d' un confessional, tremolent com fulla al arbrer, y fent uns crits com un endementat.

Que podia ser? L' olivera, res mes que l' olivera que senti l' olor del oli, que passá frequent la casa d' en Toni; ab l' ala li doná la bofetada y li aplega la candelá; pero lo mirayó per mes que li expliquessin no ho podia creure; y li semblava que pinch dita de ferro se li havien quedat pintats a la cara y que bofetada líquida ab tanta força, mes aviat l'havia de ser donada per mà de gegant ó de diament, que no per l' ala d' una olivera. May mes ningú lo pogué treure d' aquí.

Al can al algun temps d'ahir, tornava del rob, manant del munt la llovria de sa casa, quan la guerrilla d' una columna li saltarà la nuca per ferlo anar de boitage. Durant dos dies, no li arribà res y com li pagaven quatre pesetas cada dia, pensava que mai que mai y no havia de durar paire encara s' hi podia conformar, però arribà a casa seva ab algun dinaret.

Heus aquí que al començar la tarda del tertí dia, se sentiren tiros per les arnesades de la columna, talia los bagallers se posaren al redós d' un torni per no sentir xiuhar les boies y allí se estaren fins a la posta del sol que ja vingueren a buscar per enterrar los morts. Hi anava de mala gana, però no hi havia més remey, y en Toni copió les demés coses a fer un clot per ferrar y cobrirhi los cadavres. N' hi havia vuit, y quan hi tirava lo sol y ja l'entran més cobert de terra, començà a moure una cama y després l' altre y després troç de cap y les unes y tornà a caure. En Toni esclatà, segurrifut, però a fugir, arribant també com un boig y una recullidura de la terra al de res, corc y més corc, y així anà errant una nit y un dia, fins que conchegant ja la terra que trobajava, tornà a sa casa content a tothom lo qu' havia vist.

Desde llavors té en Toni aqueta tremolar, per qualsvol corall que sapia li vingia, se posa a tremolar y li va aquell patiment de dents que li fa fer tanta mala vianga. D' això s' aprobia son rival en Miguel, d' això se val per ferlo aborir de se estimava Catarina.

III

Molt nos camplagné la relació del avo de la masia, tant que al un y vinant al tornar per temporada a la comarca, no podedon temps per anarlo a veure y preguntari si havia succehit res més, y perquè no contés lo que havia sigut d' en Toni, en Miguel y la Catarina.

— Oh! Ah un any, han passet moltes coses, no digué. Com ja sabeu, en Toni ten poruch y espantadis com es per un perill a corall que sapia li vingia, no ho es gens ni mica per un perill que paga per veure, faig per un corol que do repent li fessí un crit a la orella, però no li pas estava per un ni per dos homes que venia venir.

Així, doncha, poché dies després d' haherlos vist fent la bascanzilla al pen de la porta de la capella, al cap al torn d' un diquenge, estava en Toni a l' es de la seva estimada, mitj deixat anar a un general y ach rebut de alguna que li xavia de basit. La Catarina a la finestra oiant un clivell que li havia tret en Toni. Abós feyan petar la clau. De prompte vench a veure a n' en Miguel qu' uquerxa regaña no s' amagava: arribà y diu é n' en Toni:

—No diràs que sempre vinch a espantarla. En prova de bons amicals, he decidit que t' dongui una abraçada.

En Toni hi caygué, oh! los braços y ah! en Miquel s' abraçaren: mes en Miquel apretava son pit contra la pit d' en Toni y de repent se sent un soroll tan fort com lo fa la disparar una pistola: y la disparo fan en mitj dels dos pits. Sorprès en Toni, saltà enrera sota un cubrit, se desfilà d' en Miquel, y fent roda lo girat, lo deixà caure damunt del cap d' en Miquel ab tanta furia que aqueta va rodar per terra sense sentir, y no parà son: sino que desgraciada la caygada, se trencà un braç al donar contra una pedra.

En Toni al veure allò, sorprès y agullat, espantat y satisfet al mateix temps, hagué de dir a Catarina:

—Que tal noya, si' he agradat l' onhada?

—Si, li respongué: per lo qu' era meravellosa.

Y la Catarina, sa mare y En Toni, agafaren En Miquel y lo retornaren, y pogueren veure que en sa perversa intenció de donar oglays al esporuguit, y a fi d' espantarla mes, s' havia presentat a cara averta, pocant damunt la brusa una bufeta de porch, plena, ben plena de vent; abraçant a n' En Toni y apretant ab força, naturalment, la bufeta enclosa entre 'ls dos pits va reventar fent lo mateix soroll qu' un tiro de carabina ó de pistola. Poden contar lo qu' En Miquel esperava divertir-se ab l' espant que donaria al seu rival; pero com En Toni l' havia vist venir, sense demorar-se'n a complir, estava previngut per qualssevol cosa, y a n' En Miquel aqueixa volta li va sortir la trot per la culata.

IV.

¡Quina cosa! D' aquella fets tots han quedat curats. En Miquel, que fins fa pochs dies ha portat lo braç embolicat, quedà tant esmermentat, que may mes s' atreví a donar oglays ni á n' En Toni, ni á ningú.

La Catarina, no vejà ja res que li fes desmereixre lo bon concepte que tenia del seu estimat: desde aquell dia no li fea llastima l' esporuguit, sino que se l' mirà de molt diferents maneres. Aixís es que las coses van anar per la posta y al cap de pochs dies mes ja 'ls tiraren truca avell.

Y En Toni, dia á tothom que vol sentir-la, que d' ençà que té al llit bons companyes, s' ha tornat tant valent, com ni may hagués conegut la por.

Aqueix pas succehí' li donà á entendre, que una Catarina á temps posada pot fer aqueix y altres miracles, ó d' altre mode, com diuen los castellans: «Tot ho pot l' amor, ó sia la pots de cubras».

23 Juny de 1825.

JOSEPH DE ARGULLOL.

LO PACTE DE PEDRALBES.

Homenaje.

PREMIADA EN MENUDO CONCURSO EN LOS

JOCOS FLORALS DE 1873.

I.

Quaytant per un fiscal
del monastir de Pedralbes,
al endret de l'uscador
En Joch segon los mls clava:
Fosentut li amara l'cel
que tapa la portolada,
sols a la llum d'un incendi,
alla d'alla, trist aguarda
la torre del palau naü,
la campanar de Santa Agueda,
y mita perdut en las ombas,
lo cercle de las murallas.

— Allí dins hi ha una noia
que rebolta vasella a guardarla
ab percha y colpe de colla
ja cont colpe la les demanada.
Idemela primer cellan
per un bes d'amor de pare,
que a món all la vida totes
demanda era per demora. —
Una colpe mes espfant
aixa lo monarca parla,
enda colpe nas conuorta
baixa l'esp, sospira y cala.

Bella estora, esta penant
recolzát a la barana,
creuata los braços al pit,
fita en terra la mirada.
De septo estant es gira,
tremolant mita a la cambra:
— ¡ Qui'm crida? diu ab veu soa.
¡ Plague! ¡ Cavallars! esclama:
¡ Li cap ven li contesta
di cap patla se li ataca.
Sol se trova En Joch segon,
tant sol que, porula, a' espanta;

mes sol que a ven mort ja sin
dina de sa tomba ha d' estar-ne.
la solista la rodeja
y la solista l' enganya;
ja, com ara, per anar-ne
no la sent ja reys i gans.
Ja, com ara, no l' potonjan
sin sin Carles y Na Blanca.
¡Ay d' ell, si a sin rest d' ayda
hi arreu aqutllas jaules
dina del vas de Burciona,
dona't l' col de Navarra,
de Xativa en la castell
y en los castells de batalla!
— ¡Què feres y trista es la diu!
esperant lo moment
d'ir, jofant per tot los alar:
¡may més negra l' ha mirada! —
V, salutat ven en sa pensa
le llet en que un dia fura,
volent trobar un diadal,
a dina del engell de Xativa.

— ¡Quina tristesa la meua!
soprintent lo rey esclama:
y, de sobte, en sa memoria
seu blanc y bot com la marbre,
a n' Ra Chelos, seu infant,
quina la tristesa l' envia.

— ¡Quina solista me volta!
pensa l' rey, ara lo cap baixa
veient ada, l'ada y crida,
l'any de son germà y son pare,
entrant cada mortuor
en gentil dia Na Blanca.

— Tantum fides y valor,
mayor l' ordinament dotame. —
Y encara en ra n' esclata
quina li pencha que Na Joana
va dient a cau d' oella:
— ¡Rey Joan, la tua a l' espasa
y correa d' heresia!
¡Ja ha mort lo princep de Viana!
¡Ja es ha obert lo casel
la anhelat de la monstra!

Si reaparera l' rey, veuria
com el vagex un fantasma,
Ment un cell, s' apruta la polca,
que era que son cap esclata,
y ven, ayat ada es mort,
sota l' temps de la cambra.

II.

Al vent-lerat, per resoldre,
Cènca la roy la uridat.

Al davant del rey, un feure
compareix ab la cap nit.

— Missatger de Barcelona
vinch a vos, la rey En Joan.

— Si perdís ve a dematí...

— No dematí ve, vol par.

Fa dats ays que moven guatre
per siles y per muntida.

— Perque en Riça per rey me viden.

— Si no dret sabut sen caym.

Desentilla per vos los fills,

vida a estranyos tan demunt.

Iluny vostre end No Diana

Iluny de vos la Prinsessa.

Los fies y Hoys de la terra

vostre milier va befar:

per vos-se n' ha fet senyor,

la mort de còns y afina.

No hi ha baport enginy ni fama

que no hajan volgut pagar,

ni hi ha hagué cap morda

qu'a la potra no haguén dat.

Los arxits que ha emallien,

quan al treu vau pagar,

ja hi temps qu' en hi sot jahan.

per vos de vida privada.

Faltan fills a moltes mares,

ja x embort a moltes llars,

y a la patria la esperansa,

y fins l' ale va faltant.

Rey En Joan, vinch de missatje

la justicia a demanar.

la ley y l' dret a sostindre

si se amutia y dar pau.

— Persebra, fins venchut,

semble que hi vulla manar.

que no un monarca que prague

aino un joze m' ha estat.

¿Quin espita encara hi mana

si T de Lorens és?

— Desde T cal la cura En Carles

vostre fill lo trist infant.

Mut y groch com l' monarca

al sentir al tram habra.

Llansa un crit, porquè trauola

trama tralla y aboixa l' cap.

— Deixeu les tristes memòries
que no ho vull sentir.

Donchs, Gaspar Ferrera,
lo m'estat qu'us han dat.

— Ah, senyor, per convenirhi,
lo que us passa recordar.

— ¡Ay! ¡ Ah la mort convidaria
a la guaita de recordar!

Los qu'aveu creyen enlits
ben de tenir per l'etern,
qu' en tot la qu' han fet, arriben
a són senyor natural.

Hau de dir que idols foren
contra vos arlits lluitant;
perseguit per ayll d'alla
no podren als ciutadans.
Si accepten aquosts pactes
Barcelona's rendirà,
sino per morir te anira,
y foras pels lluitar.—

A cada mòt del milenig
los alla del rey d'arreu llampes;
quito lo m'estat s' acaba
e' alsa dret y erida: — ¡ May!

— Si vols entra a Barcelona
sols així hi podràs entrar.

— Hi entraré per la muralla
vestit de rey y a cavall.

¿ Se'n vol rendir Barcelona?

— Si la tropatxo, janyay.—

Lo cap a la me parenta,
y colze al bruc del setial,
fitz los ulls del rey en terra
pensant resta en instant.
Davant d' ell la fiore i mira,
dret y ferm, y ah lo cap alç,
y callant ah los ulls atall
mes que no li ha dit pariant.

— Deina entraré a Barcelona.

— Donchs avuy hau de jurar.

— Juraré mes no per tenir
car tot sol hi vull entrar,
sens maynades y sens arons
sens penons y sens soldats,
guarint no mes per la noble,
com guardant a un rey hi mē. —

Torna i frue a Barcelona.

y pe i camí va pensant
una sempre que la poble s' alzan
los reys abairan lo cap.

III.

Ja té por còndicta marta
ja t' heu encauallat col;
Barcelona una de festa,
mas ay! que jorja no.

Campanes tocan d' guerra,
si abí fenten a mort;
si abí ploran, ja s' enen maldada,
mas ay! no s' acaba l' dol.

Deixant de soldats y ambles
entre t' heu per la Pladeta
consellers bé l' a camp oyan,
mas ay! no n' dirien mot.

De sobre t' arxau-sellada
lo Rey vent gressaca t' cur,
ataca la alle y mira,
mas ay! ple de canch un clot.

Ven quinquina la morda
russa ruberda de flor,
caras grutes y diuoxetidas,
mas ay! de can y dolor.

L' esparunch de la bombarda
canga t' domas y l' ur,
no s' pot cubrir d' alberta,
mas ay! del poble la cur.

Entre ondes y altacions
torna a llenar de mort,
qu' es Barcelona una torim,
mas ay! coberta de flor.

Calla t' Rey, mas no s' cura,
clava al canot l' esperó,
plasma pira, entraa tomba,
mas ay! consoler no s' pot.

Ja arriba al pahir, ja mira
satisfeta a' enlucida,
Descabala y posa el colli,
mas ay! qu' n' al cura col.

IV.

Dinosa rumba no cancega
negutós lo Rey Ra Josa,

que 'a plorar, suspirs y gemers,
'a passado y al cel prega
debadas per demerant.

Car en la cambra al entrar
li han innat, ab dolor,
los seus — Aquí se va orlar
y aquí patint va durir
vostre fill Carles, senyor. —

Al recordello 'l neguit
fator de fugir li dona,
val nos ayre pe 'l seu pit
y trovarlo pensa trita
passant per Barcelona.

Surt, mes gruch y tremolant
al passó 'l passadís sent,
una veu qu' sent contar:
— Aquí se vejar l' infant
vostre ferme sufragant.

Mes cunha y sent captar:
— Ba diuget teta na plorava. —
Se atura y torna a escoltar:
— Aquí 's va ven atore
los que la culra portavan. —

Corre y sent: — Los, va morir
— ¡Què pena al paitre sola!
febea crida per sortir,
arriba al pati y sent dir:
— Aquí li va haber la capella. —

Surt del palau cavalcant
ven una cartella, se para
y sent mentir cant recit:
— Per aquí va entrar l' infant,
cluch lo ulls, arrega la cara. —

Pien esperó y vá corrent
mes no mitja en agonia,
qua al vejar sent al a la gent:
— Així tucbé als ardiments
l' infant, qu' es al cel, corria.

Fujir sempre lo Rey vol,
juran plamas y carrers,
va a la seu, ora estar sol
y sent qua dirrup: — De del
anavan los consellers. —

Salta del poltro, li pit
sentintse rablar de fol,
entra a la seu penedit
y sent: — Los plora y neguit
li van fer guanyar lo cel. —

Per en aquesta fatigosa
cambiat corcs apenllats,
mira a terra y en la il·lona
Negrin cell: — Aquí reposa
per tota una eternitat.

8' alça, torna a muricar,
men torna a sentir la veu,
y corre sense parar,
y logre en as cambra entrar,
y sol en un còmbra 's tren.

Sols la alimen li plan,
vol que ningú sigui ardit
à trencarla en lo talon
y certa contrari y pau
en la faena de la nit.

— ¡ Recorre, diu, no 'm perseguiu,
que tan doler no 's importa!

y una veu que diu:

— Aquí ve! — ¡ Per què hi veigiu,
dende 7 vas la Ruyra morta? —

— Company deus heu aquí,
jo crec, vos paricida;
de part de Deu he vingut
à dir-vos, qu' ell ha volgut
que 'as unts en mort y en vida.

Vostre perdó ha demanat
al cel, la l'elion de Nissa;
vos Deu vos vol absoldre
per tota una eternitat
ab sa madrastra Ne Joana.

PABLO DE SOLA.

NOSTRES ACADEMIAS.

Es opinió generalizada fora de Catalunya que son caràcter es essencialment comercial ó industrial, y que en ella las bellas arts y la literatura están en un notable desarroll comparantlas ab la preponderancia qu' ha pres l' industria y l' comerç.

Aquesta opinió que tenia bastant de veritat fa alguns anys, va sent desmentida de dia en dia, grut sia al desenvolupament del esperit catalá, qu' ha donat vida á notabilísimas

nières literaries, ha inspirat a distincles composicions i artistes, i ha propagat entre i jovent l'afició als belles lletres.

Per això en lo moviment general de la Nació, veiem la figuració d'un món ben unitat als catalans, omniú anim, aquí que per igualtat un món de llegitim orgull una prova convincenta per fer desaparèixer aquells pre-sumpció.

Mes si a fora de casa 'ns manifestem ab grans bones y ab esplendent manifestacions, dixim d' ella no corresponem del món que podem fer a aquella exteriorització de nostres porgones intel·lectuals.

Existim experientment en Barcelona, centre y reflecte constant del estat de Catalunya, veiem entrepà lo corrent de les lletres y de les arts generalment a mans dels jóvens, que si treballan ab bona voluntat y ab éxit molt notable, la major part de les vertutes no poden acudir a la bellesa dels conceptes aquell fons de doctrina, fruit de llarga estudi i de tancada reflexió.

Per altre part les persones que reuoluen aquelles circumstancies reposant, lura de curas y hantochismes extracció, sobre nos llurra, deixen que la joventalla comencé cap al present, ab mex artífices que construeix dels millors camins que podrien conduir nos segurs y prestament.

No obstant això, Barcelona conta ab un bon nombre d' Acadèmics de honrosa llocat, constitució per homens justament reputats en los estils, rams del saber human y que contan ab la larga experencia dels anys; mes, per desgracia, aquests Associacions no desplacen la activitat que fura de desijar, per que, unides lina exterior al lo que se la nova generació, formessen un tot armónich i important, fill del contrast de las expansions de la fantasia, ab los aconchats frays del estudi.

Y a més fulta en nost tant mex a Barcelona, quan en las demés Capital d' Espanya las Asociacions y Asociacions científich-literaries s' afeuyan cada dia més en llurs treballs.

Altra circumstancia influeix també en que nostra Ciutat fins al revote lo moviment literari que en ella existeix, y es la poca publicitat que s' dona als treballs de las Acadèmies, d' algunes de las quals si no los per los Memorias anuals que als arriben a determinades mans, han de ignorar la existència.

A Madrid, Valencia y altres Ciutats, tant los periódichs locals, cum los que s' ocupan d' un ram especial del eslet, tenen llocals destinats per publicar los extractes de las sessions d' aquelles Corporacions, quan no publiquen integres los discursos y treballs que s' hi llegixen, o los discursos que les animan; ab lo qual se conseguixen grans

continuar, tant en profit del públic, en general com de la importancia de la mateixa Corporació.

Lo que dihem dels treballs, diem també aplicarlo als estudis de ensenyament que té cada una ab los museus, biblioteques, arxius y demés.

A Barcelona las portas de la major part de las Academias estan tancadas, no diem ja pel públic, sino fins per la majoria del al·lucats a la classe de treballa que constitueixen llur objecte, y aixó fa que queden sens donar fruit lo gran nombre d' elements que tenen a sa disposició.

No deixem de reconeixre que prove en part la falta que notem, de que generalment los locals no favoreixen l' exhibició dels objectes, mes si en algunas pot aixó malvarho, altres que a treball en condicions mes favorables, no poden alegar en son favor aquella circumstancia.

Hora es ja, donchs, de que Barcelona manifeste tot lo que pot posar al servey de la inteligencia. Quan las nacions mes avançadas no solament obren de bat a bat las portas de tots los centres d' ensenyament oficial y particular pero que en ella veja a spendre la nova generació, sino que s' aliant en parlar son tresors artístichs y científichs als congressos y exposicions que tant fomenten los avançaments, quan los homens mes eminents no s' desdenyau d' exposar publicament llurs tentas y de botarlas al terren de la discussió oral pera probarlas en la pedra de toth de la controversia, no deuen tancar nostre escriptor y artistes en la societat del estudi ó en lo reduhit cercle de asociaciones de vida limitada; sino procurar esfortiar llurs produccions pera contribuir al concert general de las ideas y dels avançaments.

Ajudarhi poderosament toca a las Corporacions Municipals y Provincials, quan no l' iniciativa del Estat, ja subvencionantlas directament, ja facilitant locals abont aquéllas Associations puyan tenir digna acollida; ja fomentant llur importancia ab consultes sobre punts relacionats ab los rums de que esliguen encarregadas, y considerantlas en fi, com a entitats importants de la camara ó població abont esligan establirles.

A aytal iniciativa deuen respondre las Academias augmentant lo nombre de sessions, obrint discussions sobre temes importants y de actualitat, donant importancia y solemnitat a las recepcions de nous individus y a las sessions annals y principalment fent que totas aqueixas manifestacions de sa vida revesteixen publicitat, ja siga admetent lo públic en tals actes, ja publicant los treballs y l' resultat de las discussions.

Tant com aixó, foca de gran utilitat i que las Asociacions que tinguessen arxius ó biblioteques las posessen mes

el sílcon de las personas estudiosas que volguessen consultar, a la qual hauria de proceder con arreglo demandat ab això ja un gran pas, que de l' necessitan algunes de las d' aquesta Gatal.

Los mateix dihem, si cap ab més motiu, dels museus. Ha una deshonra que a Catalunya, Barcelona haja de rebre en aquesta cuestió l' honra de las poblacions secundarias. La Capital del Principat no absten de posseir rebatgides gran nombre de preuhabas mostres de sa pasada grandesa artistica, y de contar ab curiosissims objectes de gran valde arqueològich, apart de la colecció de quinters de l' Academia de Bellas Arts, no le al present mas que un reduhit aplerch de fragmenta esculptorichs en sa major part lapidax, arrecolat en los textos d' un edifici sense condicions, y exposat a haver de desaparixer al millor dia; y encara degut a la iniciativa d' una Associació que a ho ab caràcter semi-oficial, no conta ab la protecció de Estat.

A aquesta y las demás Corporaciones similars toca, donchs, ompir la buya que en aix punt se nota. Un bon acort entre elles, pot facilitar la formació d' un Museu, que sino de la importancia que despos nostra historia artistica, siga al menys lo port de refugi abont valen a acullir las despallas de nostres enderrocats monumentes, y punt abont depositar la generosa ofrena del bon patrio que volga fer del domini comú una premissa artistica ó arqueològica.

Posadas en pràctica aqueixas indicacions, sobre las quals no volem mes insistir, fora hora de redactar una bona guia que consignés la existencia de las Asociaciones ó que 'ns referim, las horas en que podrian visitarse. Hura mintens y coleccions, y l' modo de poderse fer l' estudi de las colleccions ab tot lo deteniment necessari. Ab aqueix poderós auxiliar, utilíssim especialment per los forasters, podria recurrer inmediatamente a auter un duple, a buscar un dato, a consignar la veritat d' un fet y a procurarse en fi 'ls elementos para le differente treballa que forman la vida literaria.

Aixís conseguiríem prompte l' equilibi de nostre desenvolupament intelectual ab lo de nostra producció material, y podríem mostrar als estranyes que Catalunya val tant per lo comerç y l' industria com per las lletras, las arts y las especulacions de la ciencia; d' aqueixa manera 'ls mostraria en la interior de la casa payral digne mare dels fills que fora d' ella tant alt potent lo seu nom.

Barcelona.-Octubre 1872.

A. AULESTIA Y PEJÓAN.

LA PELL DE CABRA

Catarina, Catarina!

Tú no vols escolta à l'avia!
y les vulgas que no tingas,
de creure la pell de cabra.

La Catarina es la noya
mex guapa de la encontrada.
Un brillant, llavi verinell,
douteta menuda y blanca,
ma grossera y petiseta,
pen lufi, rialosa cara;
mes tant com té de bonica
té de boja y mal criada.
De obediscen, que no 'n parlin,
de moda, (Dén si ni muncant)
de avianar, no 'n té gots,
y fins rulla en mal parlada.
Pero 'ls homens no mes veuen
son bonich peret de carn
y ella no 's enida de enya,
de consella ni de amonesta.
Cumpla per lo seu respecte,
rumbant los dia passat
y escolta com qui sent ploure
à la vellista qu' esclama:
Catarina, Catarina!
Tú no vols escolta à l'avia
y les vulgas que no tingas
de creure la pell de cabra.

II.

Tres galans té Catarina,
dos, herens de bones coses,
tots dos bé pren la festegia
ab lo fi de trullerarla.
Si l' Andreu es nery de bé
de bondat ne té 'l Teo masser;
mes la boja 'ls dona guerra
puig està encalabrinada
pel petit de la Tupera
qu' es mes drogo que la mandra.
L' ajuda max l' ha moguda,
los arpiats li fan banca
y per no evar la vinga

de collat va santar pèsses,
Després fou de palaleya,
després guacho-terracó, y ara
va del llarató que cobra
en la taverna y las tapes.
Prou prodós a Catarina
la pobra de la seva avia;
Prou li pinta quant li espere;
prou li ferra ben fermadas
ports, balcons, y finestres;
pero la copenet se amupa
sensa voler parareu venant
en la velleta qu' esforma
(Catarina, Catarina,
te no vala creida a l'avia,
y Deu vulga que no t'engas
de creure a la pell de cabra)

III.

Per marit de Senyor Batlle
del Rectó y la gent contrada
s'ha mont fets dos mous
la Catarina. Sa cara
avans tan fresca y pulda,
ay y talavia fa l'hostia,
Se intrada obliuendura
ava es truca y apaga.
(Qui t'ha vist y qui us 't'heu)
Com un mourra se alunya
per Catalunya un tros de pa
pel llet de sos entranyas,
pero per mal que trobati
may podran mola la poma,
que quant mes guanya mes juga
son marit y si may alia
la veu per donar quorans
per el li respon l'estaca.
Y la velleta al any esentan
ses platys, quorans y amonasso
ni menhen pen, ni se ballugan;
y sola canta la quitaalla
Catarina, Catarina,
tu m' valeravolta a l'avia
y Deu vulga que no t'engas
de creure a la pell de cabra

ROBERT VIDAL Y VALENCIANN.

NOY BEN CRIAT.

—Digas, noy pòssies avés tens?
—Quan so a casa n' tuch cinch; mes quan valg ab la
mare y so fora de casa llavors no mas ne tuch que tres.

LO XIQUET DE VALLS

La ploma gru de la vila
es plena de gom a gom;
brandant lo costell s' enfla
y al entorn eridant s' agila
per aguantar lo tathon.

—Amunt val—y font esquetons
app amunt hi puja tota;
ja sola hi marxa l' aleta (1)
que s'arrosseja a sa marxa
la estrechoix ah au sanglota.

—Amunt fins al cel!—deman
la gent veida amonstant;
y es mare tremolosa
l'empeny y mira 'l no gosa
y 'l nen va pujant... pujant.

Ja es dalt, ja 'l polsret s'escapa
quan la terra cau d' acrid,
y s'escapa, movent, se 'l veia
cum alant los brucots d'era;
—Si, mare, amunt, fins al cel!

ANONI GUTARRÀ.

L'AVARO Y LO SASTRE.

Hi havia en un cert poble un avaro que devia 'l sastre
que tenia, perquè may li tornava prou retalls de les peces
de roba que li feya; mes li succeí que 'l sastre nou que va
pendre, ja al fi de la primera, no li tornà cap.

L'avaró s' enfuri.

—Vas feig a saber,—digué al sastre—que vaig deixar a
n' en Tomàs perquè no m' tornava geyres retalls, y ah lo
que vaig ah vos encara hi he perdut, donchs no me 'hi tor-
nen cap.

—Oh! jo li diré,—feu lo sastre—es que 'l meu moy es
mes grandet que 'l d' en Tomàs.

(1) Ah aquest nom se coneix en lo Camp de Torgat que dóna les
castells.

EN LO BALCÓ

A MÓN DEDICAT L'ARTIST EN ANYON FARRÉS.

Ells m'hi no que mirava,
Jo mirava, mas no veia.
De solia es concentrarme,
Fesint mon cor ab desprecis,
La veu d'un veig, d'aquest
apòstol de la plúvia:
Cançara del docendany
L'interminable poema:
Al concloure se correnta
alla, ab pensa, com diàlecta,
dumant ses canes aporanta,
mira poch a poch sa testa:
y distingint ses ulla,
ab son brill sembla que m'hoja:
«Aquesta cançó fa temps,
molt temps, que m'hi tinc aprima...»
No sé que pensa per mi
allavors. Iria de mi lenta
trallat: mas perseguida
ab la xarfor de la febra.
No veia se que diria mon cor
mita vent, la de la pena,
de quant en quant ressonava:
«Iu també la tinc aprima»
No m'acaba qu' alai jo sap
vers lo cel, y que no'l veia
perque entrí ma retina
d'una líniaus lo cercle.

JUAN PONS MARRADIT.

LLADRE ARTISTA

Entre una senyora a casa de un artista-català.
—Don lo guard.
—Don lo guard; ségu.
—Oh, no estic pas fatigada!
—No hi fa pas res, sentis. (La senyora s'acosta).
(Què se li oferia?)
—Veniu...
—Per atendre...?

—No senyor, res d' això. Jo li replicaré en quatre paraules. Tíuch un nebot qu' és simple, y ries que simple casi boig. Dins ho, lo pobre està patint ja fa dos mesos el menys de un mal de caixa! que no l' deixa en repós gots ni molls. Los metjes li han fet qui sab los remeys, perquè ell no se l' vol deixar arrencar. Al últim tots li han aconsellat que se l' fes treure. Ah aquest projecte, no sens que 'n contés molt persuadirlo: l' havem donat ja dos ó tres vegades a casa de diferents dentistas; pero real (qué s' pensa que havem lograt? Res. Un pich es allí no més la que cridar y esbolar per que diu que l' volen malmetre y se desfa dels dentistas de vegades a cops de puny. Pooo avial torna a comensar la cosa de nou y fan estremir los gumecha y crida de tan dolor com diu que sent, y ho crech.

—Oh! si l' mal de caixa es insoportable.

—Y tant! Ell no para un moment. No 'n deixa menjar en repós, ni dormir, ni fer res... y l' metje ha acabat per dirnos avuy consellament que era precis arrencarli, perquè sino podia tortiri un mal lleig.

—Oh, al, no hi ha altre remey sino treurels quan s' arriba a un cas aixís.

—Pero qui l' convens? Com serio venir. Nos ho havem encabonat ab la germana (la mare) y havem determinat fer la següent ni a V. li spor be.

—Digui, senyors.

—Jo l' acompanyaré, si l' poch convence y no pich vostó l' tinga aquí no fassa cas ni crida, ni de escusas, ni de aspavients, perquè com lo pobre està totat... res, no l' deixa sortir que no li haja arrencat.

—Senyors, vaja descomada: no aixirà d' aquí sens un caixa! de menys; jo li prometo.

—Quan li tindrem d' agrahir. (Quant valdria?

—Cinch pessetas.

—Miri aquí n' hi dono quinze...

—Senyors!

—Vosté no sab lo treball que posar se li espera... A més es un favor y res... es voluntat lo donarli aquesta quaranta sola rics.

—Senyors, vosté mani coses de mes empenyo.

—Sobre tot no l' deixi sortir...

—No 'n haquejhi... lo seu nebot tornarà a casa, avia al: lo caixa! a la butxaca.

Sort la senyora de rei dentista y abont se 'n va? A una botiga de roba. Compra deu cabs de damás vert, concerta, regateja... s' avé al preu y quantes a pagar.

—Farà l' favor de far venir un dependent y li pagaré — din.

—Prou,—respon l'amic y senyora y dependent iem de la botiga.

—Hent vau?

A casa'l dentista.

Arrivant y la senyora present lo poquet de la roba del aprenent.

—Deus, noy—! diu—! lo senyor t'ha arreglat.

—Si, senyora, si. Entra noy.

Y la senyora esclama avall desapareix ab la roba.

Llavors lo dentista s'encara ab lo aprenent.

—Veja diga quin te fa mal?

—Què diu això?—fa la aprenent.

—Que tenta de fer lo ximple. Respon quin te fa mal?

—De que 'm parlen?

—Ha, ha, acaben las rahens. Vins aquí a la cadira y jo ja t'irabere.

—A la cadira... que 's pensa que 'm tinc d'arrencar un cuirál.

—Y d'onchs, perquè t'ha dut la teva tia, sinó per això.

—La meua tia!

—La teva tia.

—Si no es la meua tia!

—Ah! ja comensas a fer lo ximple? Veja, acaben vengu ó no?

—A la cadira?

—A la cadira.

—Lo que 'm tenta de donar sen los quartos.

—Veja, ja veig que comensas a desbarbar. Papi! Ho ve-niu y acabarem.

Entreu dos fadrins y agafant al aprenent l'encaitzen a la cadira.

Llavors! Pillos! Malchists!

Lo dentista li obra la boca, palpa, xust arrenca un cuirál.

—Ay! ay! ay!

—Te, aquí tens lo cuirál, ja te 'n pots anar, està pagat.

L'aprenent veig, plorant, ab la ma a la gulla, se'n torna a la botiga. Y quan s'amo li demana ls quartos ell, gemegant li allarga lo cuirál, tot dibent:

—Veniu aquí tot lo que m'han donat y per cert que'ls ha costat bona cosa d'arrencarme'l.

IMITACIÓ

Brodant, brodant veig una nina sentada
mirava al cel què hi veia?

—Hi cerca lo seu galant.

— Brodant, brodant veig una sima sentada.

cristera viu, ara plorava.

— Ma pèi rei, hant de veïra!

J. FONTANALS DEL CASTELLÓ.

NOSTRES POETAS

IV.

JOSEPH LLUIS FONS Y GALLARZA

(Mestre en Ciències)

Nasqué eix poeta lo dia 24 d' Agost de 1823 en la vila de Sant Andreu de Palomar; aixís ho diu ell mateix en sa poesia «La festa major de Sant Andreu», publicada en lo calendari estal de l' any passat.

Sant Andreu de Palomar

N' és la vila més gaiana

Que 's veu del cap del Boscó

Fins als secrets de Montcada.

(Ay vila de ma niçassa

Com l' anyor era diada)

Ses pares hi havien fugit per lo seti que les Franceses posaren a nostra capital ciutat y á això 's deu que en ella vegea la primera llum. En Barcelona de la qual s'ala un accident l' en priva d' esser fill feu tots sos estudis, començant los de Filologia en la Universitat l' any 1840 y los de Jurisprudencia l' any 1843. Essent per son natural amic del ordre y de la feyna estudia ab l' afany del qui tot ho es pera son treball, y en las des curses de sa carrera, tingué sempre las millors notes, fou elegit per ses mateixos companys per tots los premis de classe, fou nomenat per defensar tesis públicas y guanyá per oposició las grans de Bachel·ler y de Llicenciad de Jurisprudencia. Encara no havia començat lo darrer any d' aquesta Facultat quan la mort del metaguenyat Piferrer deixá vacant la cattedra de Retòrica y Poética del Institut universitari de Barcelona. Tenia llavors en Fons y Gallarza mes amor á la poesia y á las lletres que á las teorías jurídicas d' en Martí d' Rixaló y d' en Permanyer, encara que de un y altre fos amic y deixeble estimat. Admirador dels poetes castellans del temps de Carlos IV que se mara li donava á llegir y coneixe, entusiasmada per los clàssichs llatins que als 18 anys traduhia en versa poés per afició, plorá la mort de Piferrer en una poesia que publicaren los periódichs poch temps després de haver donat

allum en cant per la inauguració del teatre del Lloco. Pregant pels amics aspira a fer oposicions a la càtedra y sens deixar de ser estudiant de Lleys la guanya en una excoisio que li mereixieren honoroble concepte: el publich y de ses censurs. Desde 1849 ensplia Retòrica y Poesia en l'Institut de la Universitat, del qual fou secretari y no poche dels joves catalans qui mes llavors noma han obtingut en lo Jora, en las Letras y en la politica se contan entre ses deixebles. La qui escriu aixos ralles encara que despreriat de tot titol, lo a honra la haverlo tingut a catedratic.

Llicenciat en Dret en 1850 exercei la professió d'advocat, malgrat la curiosa afició que envare ella sentia, fou Diputat de la Junta de Govern del Collegi y socio de la Academia de Jurisprudencia y Legislació. Portenques també a la societat literaria la Filomatia de la que fou president y a la Academia de Bones Lletres en la que exercí diferents càrrecs, fins que en 1861 demaná per rahons de familia esser trasladat de sa càtedra de Retòrica a la de Historia y Geografia del Institut de Palma de Mallorca, que encara regenta. En aquesta ciutat ha seguit fuinte formant part d'associacions científicas y literarias, tal com la Academia de Ciencias y Letras y l'Ateneu Balear del cual ha estat llarch temps President y un dels mes constants oradors, y l'primer que doná en ell lliçons publicas sobre Principes generals de Literatura, que foren ben rebudas, aixís com las de Retòrica que havian publicat sos deixebles a Barcelona. Entre las obras castellanas que ha publicat podem citar la *Introducción al estudio de los autores clásicos, latinos y castellanos*, en 1857; *Sumario de Historia universal y de España y Elementos de Geografía*.

Varias poesias tenia publicadas en Pons y Gallargu en periódicas; totes en llengua castellana que per al tot essent catala era la llengua materna, per háverla parlada desde la infancia, quan eplogantes ab los restauradors de la literatura catalana fou un dels set Mantenedors del Consistori de 1850. Guanyá després un premi extraordinari en 1862 començant a escriure per primera volta en nostra llengua. Fou proclamat Mestre en Gay saber en 1867 y nomenat President del Consistori dels Jocs Florals en l'any 1870.

Los premios que le guanyats en los siguientes

MENTRATOR EN GAY SABER

Lo guanyá l'any 1867.

PREMIOS ORDINARIOS

La Ilar (Bnglantina, 1865).

La mort dels Mousous (Englatina, 1866).
La montanya catalana (Flor natural, 1867).

PREMIU EXTRAORDINARI.

Lo treball de Catalunya (ploma de plata, 1862).

ACOMENYS.

Las duas coronas (1867).
L'olivera mallorquina (1867).

V.

DAMAS CALVET DE BUDALLÉS

Bram á l'any 1858 quan S. S. A. A. Duches de Montpensier visitaren nostra ciutat. Aments de la indústria y arts, recorregueren las principals fabricas que son orgull del nostre poble y totthem recordara que l'endansa de haver visitat lo grandíssim establiment de la Espanya industrial, apresque en los diaris la grata noticia per los dedicats al cultiu de las lletres, de que haventse presentat un dels jóves dibuxants de dita fabrica quedaren tan percutats de la poesia que la llegí, que l'galardonaren magníficament com ells solien ferho.

Aquell jóve era lo nostre poeta D. Damas Calvet de Budallés. Nasqué en la vila, avuy ciutat, de Figueras als onze de Desembre de 1836 en qual població estudiá los cinch anys anomenats de Filosofia; després començá sos estudis de Ingenier químic en Barcelona acabantlos en Madrid.

Fou un dels poetas que prengué part en la redacció dels *Trobadors nous*, col·lecció de poesias catalanes que se publicá en este capital ab baix la direcció de D. Antoni de Bofarull. Per la mateixa época en 1857 y 1858 fou un dels redactors de lo *Revista Industrial*, y mes tard de la *Industria* y del *Diari de Barcelona* en los que inaugurá en la premsa Espanyola las revistas científicas, en 1863 y 1864, essent corresponent de dit *Diari* en la Exposició de Paris en 1867. Va esser un dels fundadors del *Agrupament* en lo quin publicá moltes poesias catalanas; aixís com ne publicá moltes las primeras que á ell veyeren la llum en Barcelona, en los periódichs *La Corona de Aragon* el *Canciller* y el *Diario de Barcelona*. Y també, curiant en Madrid,

en feu la lectura de moltes d'elles, en lo *Liceu Pígar* y en las importantes revistes literarias de D.^e Pilar Sinués de Marco, Sr. Gual y Ramo, D. Florencio Jover y Gracía Vilamand.

En 1866 guanyà per oposició una plaça de pensionat en l'estranger pera estudiar lo progrés de las industrias químicas y en 1867 fou pensionat també per la Exma. Diputació de Barcelona para estudiar la exposició Universal de París. Ha meregut ser anomenat socio de la Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona y es en la actualitat Catedratic de Debuts y Projectes de la Escola de Ingenieros Industrials de la present ciutat. Fou secretari y mantenedor dels Jocs Florals y quan la Reyna va ser a Barcelona, fou encarregat per l'Ajuntament de destruir la poesia *Las nieves catalanas*.

En un viatge al estranger, se trobà en 1861, a la festa de la Taurina en Tarracó abans va ser obsequiat per en Mistral, Aubaud, Rodemilhe y Benaprie Wyse per ser lo primer poeta català que visitava aquella comarca mereixent la honra d'esser anomenat membre del *Polistrife*. Havent tornat a Barcelona en Desembre del mateix any s'emportà les lo publicat en català fins a aquella època, com obsequi a los poetas de Provença donantlosli a conèixer d'aquesta manera nostra moderna literatura. Traduí alguns poemes del Provençal y Mistral li dedicà sa bellíssima *Estrenade catalana* qual estrofa final demostra l'apreci en que té lo poeta medi de Mallorca catalana: son lo las de unió, de las dos literaturas havent publicat los poetas de Provença, en un calendari, es poetas dís poetas de Provença.

En 18 de Maig de 1861, se estrenà en Figueras la comedia de costums la *Humorid de Barcelona*, primera producció del Teatre català desde la *Torre de las Merces* del Sr. Angaon, en les que transcrivint lo gènere de la Farsa s'anava acuant al pínco de costums. L'obra esteva molt en lloga las coctetes corals tant brillentment ditas a cap per lo inspirat llavé, per maneva que no hi havia spens cap publicació important catalana que qe contes ab una d'ella. Per aprofitar y prevaldre de l'xit que las mateixes tenian a fi de fer mas accessible la eficiencia la repopulació catalana, des en dita comedia i ara, presentia una sola dona per ser aquelles tan difícils de trobar en los teatros de fora.

En 1863 fou estrenat son drama històric *La campanya de la Unió*, lo primer en son gènere, qual llenguatge el principi estranyava una mica pero no caler escotament lo públich el català literari, pero que han adoptat després los que l'han seguit per est camí. Ha sigut també lo primer en emprar lo gènere lirich dramàtic en sa opereta *A la cora de la mar* publicada en la *Neuadencia*.

Se potria no es subjectiva, es més de descriptiva, havent escrit vistes balades y romanços com *La tornada del Voluntari*, dominant en totes la sentiment patriòtic y liberal.

Los poemes que se guarden en los Jochs florals son los siguientes.

POEMES ORDINARIS.

Sen ella (Inglaterra d' or, 1839).
Los aires de la Patria (Flornatural, 1863).

ACCIDENTS.

A la Verge Maria (1862).
L' absència (1866).
La mort d' en Pere del Pinyolat (1867).
L' estir de la llibertat (1869).
Al canal de Suur (1870).

MENTA HOMAGIÀICA.

La cançó del príncep Altrei.

VI.

GUILLEM FORTEZA

Aquest poeta y més que poeta crítich y satíric, nasqué en Palma de Mallorca l' any 1830. En ella començà ses primers estudis pera seguir la carrera de lleys, empero lo seu enginy poètic y sa afició a las lletres lo desviaren de aquella per compondre la carrera del art en sa mes bella manifestació. Començà, com casi tots los poetas d' aquí, ses primers ensaigs en llengua castellana y son primer treball literari donat a llum fou un llibre de poesias religioses en grans titols *Esperanzas cristianas*. Empero no triga gaire en deixar-se dur del entusiasme y amor a la terra y escribint bellissimes poesias catalanas se feu un home envellat entre ls trovadors de la terra. En los volums dels *trovadors moderns y trovadors nous*, moltes son las composicions que hi duhen sa firma y totes se distingeixen per un gust delicat y un llenguatge armónich, dolc y escullit. Visqué alguns anys a Barcelona y s' a trobà de pla en la Renaixensa de la nostra llengua y restauració dels *Jochs florals*. Codint a son natural satíric y un poch escèptic arribà a duplicar de que aquella institució anés be y fou un

dels que li feu un poeli la canten, empero calgueren de pous arguments d'oposició al la premi del *gacerniet* que ell mateix aconseguí en lo primer any en que s'celebraven dits certamen. Alguns anys després nasliren lo sentiment confessional pendeixi d'aquell duple y assegurar qu'ell s'acompanyava a fer un volum de rimas catalanas triantlas entre los dels volums dels *Jack* que no tindria rival en cap literatura, libre que a ferio ell deya que l'afalaria lo *libre d'or*. En lo any 1867 feu premiada ab lo primer premi per l'Academia de Bones Lletres de Barcelona sa memoria nominada *Juicio critico de las obras de Campmany y Montjuia*; per la Real Academia Sevillana de Buenas Letras un altre que te per titol: *De la influencia de la novela en las costumbres*. Estes son las premias escritas en lengua forana, molins altres no te de igual valua y entre las modicas deixa una obra moral dedicada a la infirmitat que troba hinclo al catala seria de desolus foyasiat donada a lo estampa.

Son gent sobradament satisfech lo continui a escriure una munio d'articulos d'alta ley molt celebrats de tothom y encara avuy dia surten entre lo catalans ses acudits enyusos.

Ultimament (l'any 1867) ab *L'orfanet salvat* guanyá lo primer accésit al pramo extraordinari de un *Glacell de plaia* que concedi lo consistori de dit any.

Met que ses malloquies dels que com En Vitoric Amat y en Geroni de Rosselló, han trogat de sin deber escriure en la verdadera lengua catalana, deixant lo corrent que han seguit alguns pactes de escriure en mallorquí, meditaciones corruptelas de la nostra classica é historica lengua.

Partanyia al Cos d'archivers y Bibliotecaris nistra Palma l'any 1874 molt empleat del Arxio del Regne de Mallorca.

Molt tindra qu'agrar la literatura patria als mallorquins, si estampaven la coleccion de tutes las obras catalanas de dit autor que no deixan de ser moltes.

PREMI Y ACCÉSIT.

Lo que diu la orenola (Pensament d'or, 1860).
L'orfanet salvat (1867)

P. MARROGÓ Y LAUREN.

RECORTS

¡No cala perquè aquella terra
tan m'agrada, que desport
somnio ab lo sol ja vert,
lo flu, lo taró y la serraf

No s'ha perquè 'l'Heròdu
 ab ella de l'anima entrem
 No s'ha perquè l'langue aspira
 quan arriba a mi la veu
 gran d'aquella tristosíssima
 que de Requesens saltant,
 va a la piuma d'avalant,
 portant l'abat a la plua?
 No s'ha perquè 'l'heroi agnat,
 ango'sa 'l'col d'anguin 'l'ala,
 te per mi sentia d'allegria
 y tristesa, tot pleurat?
 Donchs encara es que 'l'heroi sant,
 pel meu llangat, de tota oia sento
 los seus alegres acents,
 sempre jocos, roigents,
 Y cantava la cançuna,
 y me motava plerant,
 plor d'allegria! Y l'altava
 manifestant la tristosíssima.
 Que es gran de mare l'amor?
 Sentida a prop del breu cor,
 deya: —Dura, que fan los vent;
 les — a son, fill del meu cor.—
 Y quan sentia la son,
 lo ten enllà, que la vullava,
 ah pelus n'era d'ella tocava
 y encollava la son sua.
 Be n'adormia la veu
 y quan sentient m'adormia,
 veia a la Verge Maria
 sentuda en lo tronc seu,
 veia que s'ajuntava,
 y juntant las tévas m'era,
 ah jut lo llover dels vents
 a la Verge té pregava.
 y un Angellet del Senyor,
 llucant per un raig de sol,
 deya, al vent al heroi:
 —Jo s'ra 'l'feu Angellet—
 Si ah un potó m'adormia,
 tant a un potó m'adormia,
 m'era 'n demanava,
 la Tristesa no m'conceia;
 y si be un jorn me trobà
 y deixà en los meus ois plor,
 al lloc del teu sant amor,
 m'era, i mes plor e' alçava.
 Y m'era la vida pastora,
 eants portant-me la cançuna,
 rondalles de tristosíssima,
 bonics quant era bella.
 Mes tot allò ja es passat!
 Saba, ara, perquè despart

CONCELL
 D'INVESTIGACIÓ
 PEDAGÒGICA

comulo ah aquell pla vert
la mar y 'l mont; per qué hai
al tanta força 'l cor meu
ab breuades de la campans,
y quasi de la tramontana
dhenquí arriba lo vent?
Mun la vent y 'l bruch de so
le que 'en dihent Ra d' amor
h' son llugantje, que 'l cor
sempre l' enten; l' enten bet
Diu la vent:—L' hi ven a' xansa
y s' la llar hi ha fienxada.
—No tens l' anima gelada
per lo fret de l' anyoran?
Vina y conta a l' avo;
vets la llar esten las mans
y d' aquella moessa tua canta
kims a sentir la can.
—Das vells.—la campans canta,—
quan mon peccet d' alegria
diu que ja he moscat lo dia,
grech a la Verge santa.
Vinen sempre en la pumant;
y al passat lo sol la terra
criant la nit a la terra,
s' adormen per té pumant.
—Vint diu la tramontana:
pren lo teu lluch a la llar —
—Vina y torna a somnar!—
tot breuant diu la campans.
Y ab las cras sumes d' amor
d' aquella jove que ja han passat,
jo sento que de un pleurat
riu y plora lo meu cor.
Dexcha, l' Ampurós, que rull tant,
deixa que vegi. Se bé
que es sumit; mes lo veurè;
y es bonich fins vist comiant.

TRISTANO BARO.

LO GRECH Y 'L CATALA

Un grech y un catalá disputavan sobre quina de las duas
terras valia mes.

Y deya 'l grech:

—Mira, de Grecia n' han sortit tots los sabis y filósofos....

Y 'l catalá responia:

—Ja fos be de dir que n' han sortit, porque avuy no so
n' hi treba cap, ni a pes d' or.

À AUSIAS MARCH

(V. i. a. m. i. a.)

I

Quan d' exaltades rades y morta sempre verda
corona sans espèren al val li fa la sort,
Màher se diu la vida, y quan un jorn se perde
Gloria 's diu la mort.

En tan frunt au 'xylarura les espres rimes seques
que 'l goni sola pressura de lo flater anarcl;
las flors que la amanta cullen enytreuats y remegues
enara, oh Ausias March?

Quan l' alba pluria tanta qu' al triunfador corona
li proch eixa, ah m' d' alba lira de coplas d' ar
y 'l pa que a la primavera li compoia li dona
els y banya al sun plor.

Quan va de juble en poble lo Dani en lo Desterro
escales d' altre, trèmal, ah pà inoert pujant,
y altre curi de l' ommes valantat de ferro
troba sempre llavant.

Quan lo dolc Trossi, marit d' un piqui de poeta,
de ventanyes escurul veu son amor cobert,
y pont que 'l cor li folla y qu' en la presó estenta
se mor y lo sol y vert.

Quan sentia com se clava en son front les captes
al del riu y als lumes en va li poia la quarta;
y lo cap sent encendir y ses plantes divines
els xafen espres carta.

Llavors catusit l' home perdona li se queta
y que sola simple sien la tra de lo son cur,
y s'onguaxa escrita l' un mes gèmercha, y deia
que curu li son plor.

Mes quan pera portarcs de la festa a la taula
de la no, curi y oia, la vida viu la preta;
quan brula de son llavi esta dulas paraula
l' amor ah mes dolc bea.

Y vindrà ah curia plorosa mentint a nostra orella,
y a son riu y escurul tena repicardà del sol;
y plora ah trèmotes quetres la vida tortuella,
mes curia 'l resoltat?

II

—Calla, profa. Tu pensas que 'l ha que foll desitja
al servent d' amor dona la verge ah lo seu bea?

de les sens que viuen un jorn gressos en la dita?
¿l' amor té tal mala veu?

¿Què importa que una hermosa, la blanca roba solta
agruene en les seus braços? ¿una nat a sofocet?
La mel de les seus llavis però 'l placher tal volta:
¿l' amor és un coquet?

Si ab les volutades trones de anhellem rulla
jocs com la muller de l' anient ab l' es,
y 'l placher la flegre y el cor s'alea folla d' folla
la dolçuna flor,

Dirde tu que 'l contenten les flors que a tua peua trobes
Sans sense punttes aspres, mes sense olor també!
Mes no aquelles entenden' quan jo vull en mes trobes
cantar mes darme bé!

¿l' amor es tan dolent? Nostra ànima es que 's cansa
de tot y tal volentia, tot lo que té l' adig:
l' amor es impossible, perquè ell és la esperança,
Perquè ell és la desig.

Escriu't mes separats ab much de nos ferida,
per en tal l' home plora quan canta 'l trovador:
de mon amor hoy t'heuts es lo nom, perquè en ma vida
son nom té dir doler.

THOMAS LLORENTE.

ORIGEN DEL INDIVIDUALISME MODERN

y

DE LA MODERNA LLIBERTAT.

(AQUEST ALS «PENSAMENTS POLITICS» ESTAMPATS EN
ANY PRÓXIM ANTERIOR, EN AQUEST CALENDARI.)

L' individualisme, que a dia portem a l' Europa del
Mitjorn, a l' Europa del Nord, les pobres barbares reunides y
per tant temps després en la Germania, que invadiren
aquella com un torrent impetuós quan la corrupció deixà
sense vigor para contenirlos al Imperi romà: feu, per cert,
un present ben fatal per la civilització moderna, ja que en l'
actual època y la convertit en un virus extingidor que

tragues y vicia per totes parts, dientent la cost anant, posantlo en tal estat que no podia regenerarse millorant en una vena un inevitable element d'oil, com a y a n'aquell contrari; es a dir, la *familiarisme*, perquè la Família es una societat natural y primitiva, que Déu instituí per tots y serra de la civil, y al donarli totes las condicions y facultats necessaries per sa subsistencia y desenvollopament, fixa en ella lo poder *origenari* així com lo *ser y sentiment* dret de propietat.

Fàcil es comprendre que l'individualisme a que fins referència es aquell dominant y feli principi que l'element de la societat es l'individu, l'individualisme *polítich*; ó, com s'anomena en nostre Espanya, l'*autonomia individual*, que ha produhit lo que s' en diu pomposament *sufragi universal*, quant no es més que *sufragi individual*, que necessàriament exclou de fet l'universalitat, l'individualisme, en fi, que s' ha batejat ab lo, ara, terrible nom de *democràcia*.

Mes, jo penso que semblant individualisme no es lo que a creu que la barbarie del Nost portaren a l' Europa del Mitjorn, encara que s' consideri que alaborn estava, lo mateix, en sa infantesa.

Si lo d' ara és aquell, després haverse trauit el temps modern per mitj de l'Estat Mitjà; mes, aquest període de l' historia d' Europa fou enterament, contrari al *individualisme*, per tot arreu s' aisan, mentre dura, institucions *autoritaries*: ho són, dintre de cada nacionalitat, la Família, lo municipi, la provincia, las científicas, las comercials, las industrials, las de classe: podia l'estat exercir sobre d' elles una ó altra inspecció, pero, de segur no rebien del mateix la vida, ni tant sols l'organissació: aquella era propia, y ésta espontánea. Es veritat que, de poch, s' han volgut reunir aquitxos dos principis d' èpocas enterament oposades en sa tendència política, inventant la ja dita frase d' *autonomia individual*; y, com no podia menos, de tan maltracte maridatge n' ha resultat l'expressió d' una idea absurda: al poder li fallaria objecte, persona en què recorre, si l'ingrés tot individu, y es per lo mateix negarlo donarli aquesta extensió subjectiva; y, per altra part, en tant l'individu, com a tal, no es autònom, com que naix subdit dintre de la Família.

L'individualisme actual ha nat, donchs, en l'època moderna; y, ab l'ua convicció, queh qu' es fill dels reys ebolals y de sa successora, la revolució moderna.

Aquells, que inauguraren l'Estat Modern, per assegurar y estendre son poder, (vençuts, ja, y convertits en servidors los senyors feudals) comencaren atacant las fets ó institucions autònomes provincials de l'Estat Mitjà, y se-

gubern combatent totas las demés, tant públiques com socials, ferms entre ells, en especial, á l'Església. Cansada ab l'interupció de las regalar de aquest modo passiren per examinar en l'estat, que constituïen, totes les formes de la societat y dissolent ó debilitant, al manco, aquelles col·lectivitat en que éstas residia, crearen l'individualisme passiu, qu'era l'únic que permetia la naturalesa y objecte del seu poder; mes surgint, alabuzos, potent la Revolució contra d'est poder absolut dels reys y buscant sa forma abient ja sola podia trobarla, centrada en ses entranyas aix individualisme en acció, en verament *polítich*; y, per afirmar, limitar, y estendre l poder que d'ell treya, continuá l'obra de dita intercessors de la mateixa, creant de engrunar la societat: la provincia s'ha desquadrada en comarcas purament administratives; en mar caracter s'ha deixat al municipi, y la pobre Família, ja no es una institució social y per lo mateix perpétua, sino tant sols un estat accidental en la vida temporal del individu: á més, desesperantse la revolució moderna, al trobar, en sas embestidas, fets inconcristables lo poder social de l'Església Católica, com s'ha trobat sempre que es l'únic en sas línies essencials, ha negat á Deu, enfallescida, declarant en conseqüencia una guerra, salvatge á tota idea religiosa.

Oportú será dir, ara, que una institució d'espírit individualista, que segurament portaren las rames vingudes del Nord á cert punt del Mitjorn d'Europa, aquelles rames que *no combaten las lletres*, ni per lo tant la transmissió del poder de la Família; es la successió *forense*, ó millor dit, la praxiós per l'estat d'una transmissió necessaria per la continuació de dita societat natural y conseqüent reparació per lo mateix dels bens que foren d'ella opre lo individu que, á la mort de son cap, resten dels que la componian; y, també, ho será afegir, que d'aquesta institució individualista, que havia deixat arreuada á n'aquella ponts la general y oposada corrent salutadora de l'Estat Mitjà, es cert que s'en aprofitaren, però al últim de son erroneder treball, mitja la monarquia absoluta, com la Revolució en sas dos formes regulars de govern, só es, la de república unitaria (qualserol que sia la denominació que á la mateixa donen) y de monarquia constitucional, per acabar de dissoldre política y socialment la Família, guardadora del poder originari en la societat, per completar, ah tan transcendental fet, sa última obra.

En resum: en mon sentit, l'Historia demostra (encara que l'expressió de aix resultat sembla una paradoxa) que l'individualisme polítich, aixó que s'anomena *liberalisme modern*, que avançant un xich més s'en ha dit *democràcia moderna*, y que anant un poch més enllá s'hauria d'apel-

lar socialisme; es fill dels reys absolutats i té per pare l'absolut regimant polítich per ella enajenat.

Tenim, donchs, que lo poder il·legítim dels reys absolutats, lo despotisme, y lo il·legítim poder individual, la revolució moderna, l'anarquia, han creat una llibertat nova, la llibertat moderna; que com tota filla haguéa fora de matrimoni, viu molt bé ab sa mare y ab repugnancia, lluny d'ella, al costat del seu pare. Així es qu' en Napoleó tres, qu' exercia lo poder dels reys absolutats, que casatola tot sol, ab lo govern personal, l'estat en la França: probant de viure, á un modo permanent, en família, ab la llibertat moderna, en va l'amanyegava dirigitli cada jorn, en curulesca expressió, estas seductores paraules: «*L'empire es la démocratie*» difícil li feu retrobar a quin temps; ab tota manca de trassera, per afansar lo seu poder; sovint se li ocupava á pesar d' ella y d' omplir el tumb, després, la forsa; y quant li faltava aquesta, per deforça, fugidamentivament a la presenca de sa mare y, abdues l'unió, s' apoderarea del centre de la França, arribant, allí fins als *progrésos socialistas* de la Comuna, a *el·lencament* al món ab las regencias flumies dels incendis de París.

La llibertat, 21 de juny de 1871.

JOAQUIM SITJAR.

TRADUCCIÓ DE TIBULUS

(*Salpícia est filia cultissima, maris, magne, salendae*.)

O Mare, Salpícia s' es vestit de gala
per festejar lo jorn de tes kalendas
Baixa dels cels, com Venus no 't ho priva,
á veure de Salpícia la bellasa,
si es que la pots mirar, á Mare, sense porret,
si es que la flama de sos ulls no 't coge,
ja qu' en los ulls de magnífica Salpícia
es hont l'Amor encara es doble teya
quant ne vol inflamar, de cop y volta,
lo cor dels deus ab una flama eterna.

No hi ha no dona des món més hermosa,
ni may n' ha tingut cap la gràcia qu' ella,
May s' en vist hermosa mes petrosa.
Les ulls reculleix ab gràcia y artístic
sobre son cap?... Enveja es donchs mes bella.

Se crema, quant de púrpura de Tyrio
vestida ab rifa pal·la se presenta;
y crema, quant s'avança engalanada
ab l' esplendent biencura de sa testa.
Ella, entre totes, ella sola es digne
de vestir aires robes y aires teles
que la opulenta Tyro per dos voltas
se mes promoues linta escuda y tempe;
de postehir los alerons haumes
que l' Alach ne recull un vas de bona
tan ritos en collites perfumades;
de passar també totes las perlas
qu' en la platja oriental de la Mar Roja
recull de vall las ares l' Indu negra.

Cantén ó Muses, son ingant y gracia
en lo jorn consagra de las kalendas,
y en la lira també cantala, ó Pelm;
que may hi hagiá mas singular bellas,
may doncs mes gentil ni mes gallarda,
ni may de vostres cantis mes noble tema.
Madrid setembre de 1872.

VÍCTOR BALAGUER.

FE Y PÁTRIA

LA LLEGENDA DE SANTA EULÀRIA.

LA FE.

Cant embellits se troben los cels per las estrellas
que hi espargi ab ma espléndida lo Déu omnipotent,
així, de virtut astres, divines maravellas,
ne forman de la llogia los sentis lo firmament.
En tots les mars y terres per hont los vents se giran
se troben sentis y epístoles que brillen ab sa llum,
per tot recorts de mártirs que, en veen, per la Fè espiran,
de cantos verges binitus que s' alcen com perfum.
Es el dels que més brillan la terra catalana,
que ab sangh ne son regada de mártirs infinite:
en va per sos camps toia, humant, la haura pagana:
las fills de Catalunya la afrontan ab ses pita.
No hestan, no, los déters de Cèsars sanguinaris,
las flams de las fogueras abont rep lo sel lo mort;
qu' hi fa que perseguescan ministsres temeraris,
es en per persegutts troban los cristians se unit.
De sangh ne son las gotes fecundadora pluja

que froyts als camps ne dona per tot about la Fé creix,
cada ànima de martir es angel que al cel puja,
en ays cançons de triomf que l'cel ne repeteix.

Cel es dels que mes brillan
la torre catalana,
mes entre ses estrelles
ne brilla una preciosa
una que estrella es fixa
y atreu sempre mirades;
hi l'esglesia que s'empunyen
pogudes may tanveria
en brill y en harmonia,
al sombra feli encara
les núvols y tempestas
que devant de ella passen:
estrella de inocencia,
estrella de constància,
estrella de fe pura
qu'el llum va fins a l'ànima,
valor y amor partiu hi
juben quina est. — *Naldria*.

Estària, símbol de la Fé primera
que en los cors catalans per sempre durà;
de la patria en bandera,
pendo ó insigne sempre glòria segura:
malgré, es de aflicte ramoladora,
bandera, sempre, sempre vencedora.

LO MARTIR

Espantat la Cèsar mira
coto la cruu per tot aguyta,
com heretich de Baal,
de sos podestats descollan
peest l'espont se torna en ira
y crea la ira fins a cabir:
cun de foll que s'acompara
en la seva la van pagant:
— Fech y canch Clotera a la Creu!
fins en sombra se desbessal
qui lo potto, qui la invoqua
cuyra mort a nostres plentec:
qui no sacrifique als Déus,
ah es canch mulla les bras! —
De Dioclesia l'ministres
mas que sin senyor s'axalta,

ofertades à perseguir,
en la regió llatelana
com en la Fe distingida,
als que á Jesucrist proclamen.
Tota les mals que l'infern cria
Dacís pots en sa arribada,
que de martir gran cullita
resolt à fer se prepara.

Al saber l'inch instant,
demitjones de la palma,
fins d'ahiranes colomnes
passen la mar vent bandades,
per anar á Barcelona
que del cel es via plana;
mes si vida eterna esperen
hauran la mort vancitorias,
la primera y més dillrosa
que en la triunfo l'col senyala
no es cap de sílla, si una filla
de la terra amonessada,
calansa tendes y ventilla
que en vent am se guarda casta,
per entregats al expós
desijol desde la infancia:
reservat l'col tal honra
perque era home de la patria.

Las trompetas exordian
de Barcelona en las plazas,
publican l'inch decret
que sacrificar menava
als falsos Deus, quant la turba
sent una veu sobrehumana
que al pregoner del protori
interrumpia exaltada:
d'àngel semblava la veu
per se dolura al vibrata,
mes d'àngel que es messenger
de la cort mes soberana,
quant del Rey de Reys se porta
tot lo poder en las alas.
Qui parlava densament
del Imperi la arrogancia
era una noya preciosa
de pochi anys, plena de gracies:
la cristiana seua igual
tot hom conseguí al milaria,
de las donzelles modestas
mestre ciudada y sàbia.

per sos pares dona il·lustre,
per sas virtuts planta rara:
mirant en cara al cel veyan...
sols podia ser Kalaris.
No bé porta la desgràcia,
quant una vila se'ya lo egalian
y á la còma se la emporcan.
Lo pretor, al contemplarla,
admirat en concebia
lo valor de la culpada,
y creia error de innocència
sa altivosa y sus pernicies:
màrtir de tanta heimesura
fins á son jur feya il·lustre,
y consellava amorós
que cumpís lo que ell manava:

—Sacrifica á nostres Deus
y antra llibre á ta casa.

—May! li respon la donzella.

Un sol Deu meu cor ocata:
ma casa ha de ser pelau
abent tu may andras entrada.—

—Sacrifica, ó ta bellesa
l'ecúlen y ungles ferrades
destrossaren de un plègat,
cumpint lo que 'l Cessar mana.—
Quan mes destrossada sis
molt mes forta será l'anima.
Del Cessar certu tu 'l mandats
llibre sé: cion tu á qui l' paga:
jo no m' doblego á tirana
que fan guerra á qui m' ampara.—

Ku va tormentis tan cruels
destruiran lo cor de Kalaris,
en va 'l pretor li assegura
que una promesa sola basta:
seferia aguantar la pena,
y al Deu únic sempre aclama,
iraciant de cogo al ministre
que no ven la rahó clara.
—Sacrifica torna a dir
Duetá, veyantla obstinada,
si no mes cruels martiris
vas á sufrir. Respon...

—Gracias!

Ja 'l triumpfo 'l deuré, pretor,
si escolta Deu mes pregarías.—
Al replicar la donzella,

en creu les segons la clau,
enrotellà a les costats
dos fegueres que l'abrassau.
—Dahan, Senyor, una mostra
del gran poder que us envia,
(criava, desde la creu,
qua la donzella cista).—
Y las flames s'aportexan
sempre en firoto contraria.
No mou la misericòrdia
de aquells gent inhumana,
ans be en sa agonia 's posan,
mes y mes martirizant.
Pobre Ricard! De son alle
vint riuat el no tallava,
ab los rags del sol agonisat
com al sol brillant escala
per lo qual totar fletas
a Deu la columna senta.
Mes ben lo cel se posa
al dar al morir la palma,
y en ell la vista fassa,
dominats de otz ja ens,
exclamant los cristians:
—Primera ou l'homa es la Euteria!—
—No entra al cel, ti-l'has
fins arjona degun ah rebra,
deshonestat sent a la victima,
de vils impropetis guals
del que morra la bellona,
contemplant la seure que t'honya,
y vejant tot vostre Deu
al qua l'invoc no salva.—
(Oh disjunt contravalla!
Pera acallar tanta infamia
lou lo cel qui respogues
enviant fortis nevada.
Sa nen robri ab son mantell
la bulla flar juletana.
De genolls caigut tot hom
despreciant las estremitats,
a ser martirs preferintas
y a Deu sole dant alabansas.
Mentres los diables sospira
la pobre mator exhala,
mentres crant entorn de ella
tot hom llagrimas derrama,
una dolça veu seria

L'espoir, però veig tan grata
que a celestials harmonias
sols podien compararia:
era un psalm que la donzella
en sa agonia cantava.

(PSALM 137).

«Salvem, bon Déu, amparum
per lo nom teu!
«Senyor Déu meu, defensam
ah! ton poder!
«Mes súplicas escolta:
«Coma, Déu meu!
«Guerra'm fa per se faren
«extranya gent:
«contra ma vida aienta
«peixes no 't ven.
«Mes ton socorro envia:
«Senyor, ja 'l veig,
«pus la sen de ma vida
«defensa pren
«Mes mals sobre 'ls que m' odien
«que calgen fec:
«exterminats en bona
«del he mes cert.
«Un sacrifici prompte
«l' oferré,
«Ja sen nom aliant sempre,
«que tant ho es.
«Pun que dels mals me llibra
«que aquí esfresch:
«Jo al enemich desprecia
«que me 'ls ha fet.»

LA TRADICIÓ DELS SEGLES

La que als tirans no 's doblega,
la que per son Déu s' humilia
nova estralla en lo cel brilla
y per ses patries prega.
Qui l' esperit llibre té
exemple deixa en sa terra
de alçar a la infam guerra,
de amar sobre tot la fe.
Pou la herència que rebéran
de Eulària los catalans,

quant ale es cosa injuste
de la santes i cos preguera.

En modesta seguitura
dona la donzella mes sante
prop d'ella Quirice canta
ses virtuts y sa hermosura.

Quant la Roma no existeix,
la vista brul la Gotli
y, agmellantse devot,
dona a la santa afereix.

Contre segles van passant
y l'amor a Eularia dura,
cada dia ab lo mes jura,
com vglar mes recordant.

En va del Islam la plaga
que a tota Espanya domina
de Barcelona ab la ruina
algun temps la tomba amaga:
que abans de la tomba un crit
la catalana donzella,
de un poble foras la civella
y dels catalans lo pit.
Ha Prodeyna vingue
buscant la tomba amagada,
mes tant prest la lagua trobada
exclama: Vieu la Fé!

— ¡Vieu Eularia! herponien,
desde Fern de las mentanyas,
ahent es feyan mil honanyas,
las que ala Moco perneguian:
Respire ja ab libertat
d'avey Catalunya entera:
de Eularia abau la bandera,
que a ser libres ho ensenya!

La cos de Eularia tothora,
seguint del prelat la veu,
porta en professó a la Seu,
que de flayors té son nom.

Y la bandera, volent
contra 'l Musli que men guerra,
libra fa a tota la terra,
de ella 'ls estrangers lloant.

Cos sant, bandera e imatge
no se eleviran, no, mes:
de Eularia 'l nom porta impres
en lo cor tot lo finalge.

Las pures engles glorias son
de la bandera y la santa,
y en lo meu es fama es tanta,
que la correix tot lo mun.
Puch en lo sepulcre abont jau
tan soberana patrona:
pers honrada, Barcelona
fabrica un digne palau;
palau ple de embelliment,
sota terra cum de or mina,
y al que per remet domina
lo Santissim Sagrament.
Pera cantar com portaven
a Nolaria a tant ditxós Roç,
lo meu cant seria poch
perquè pot dir may com la honressen!
Sostenen la urna ab uns mans
dos reys dels millers del mun,
dos prelates, que prínceps són
de la Iglesia, y tres infants.
Cum un bosc de crasses d'or
segueix de la urna al derrer,
pus de Catalunya entera
cantan los alts en chor.
Fins las monjes se clausura
trencau en festa tan gran,
y allí contentes se van
per qui son verge tan pura.
De magnats plens de joyells,
ab son sequit cortesa,
de rics barons mlt n' hi ha:
ni un ne queda en nos castells.
Y 'l peñís, que se en ton pic
de Fé y de Patria s'ardor,
cum un mural rodador
se mou ab goig infinit.
Son guig en deliri s' torna
quant veu la bandera santa,
que un dels consellers aguantia
ab la insígnia que l'adorna.
Devant la taula, postrat,
canta humil, que en ella espera
si s' belluga la bandera,
ardent s' alza de un plegat.
En la imatge la Fé admira,
que en son esperit s' aferra:
las libertats de sa terra
sompres en la bandera mira.

LA PATRIA

LA BANDERA

Santa bandera, lástima que un día
las Constantinas abarcan de la patria,
símbol de Fé y de Libertad nudes,
espant dels vilis alums en las teorizanyas.

Si bandera Royal los veyo Angliscos
peru anar á Honra mais á guerra estranya,
prop von bressol á tu 'l deixaro sempre,
peru guardar lo haura catalana.

Del poble l' honra y la deu creu se lliga
ab lo llaa sacrosant de las lleys sabias:
si 's manté Catalunya libre y forta,
sempre en los mals los rays victoria canten.

Arbo luminich est que vol envias,
continua vident de la comarca,
sol que las tempestats del cel en allunya,
Juna fogia que tot lo cors inflama.

Si l'extranger inspece las fronteras
contra ell te moue, y Catalunya s' alça:
si vils esclaus á estats lrens se vopen,
la 's alça y son fela genoch apagan.

si burlant la justicia ells indignes
del estada perturban la pau santa,
tá 'la sacramental, la presencia sola
purifica á la terra que t' adorna.

¡Qué té de estrany, si el vent que á tu t' onga
es de sempre que tots los cors exhalan?

¡Qué té de estrany, si de una para verga
ab la neu y la creu von atorudat:

si els recort de la Fé y la valentia
que sempre pura Catalunya guarde!
Qui ex ranch regre la terra inch se gosa,
qui de la pau no faig y guerra alça,

qui á ses germans en la vida enfansa
ni ex cristiá, ni catalá de creua.

De Ralicia la bandera en la memoria
poria un recort qui del remi s' aparta,

y la mala instint y la dupes que l' encoguen
se tornaran en ventutosa calma.

No hi fa que oculta decore la bandera
desde que Barcelona lo humiliada,

lo símbol viu y es de la patria Panix
que en los cors catalans de noó s' encarna.

No morí, donchs, no morí may la gulu
que á por cristians y libres anoyava:
la ecclia s'hont tala virtats millor s'apropen
oberia sempre ella, la cripta santa;
orau allí á la maestre que hi reposa,
y dins del cor no sentiran la gracia.

No morí, no, la que may la votsada:
del esperit los ulls ecclienis encara:
de Holaria la bandera quora endaga
patricis de la terra, salvada!

ANTONI TOR BOPARTEL.

XORISSO D' EXTREMADURA

Xorissos d' Extremadura! Xorissos!—enara cridant pel
carrer un vençor.

La gent l'envallava y alguns hi posaven penya.

Mes vouse aquí que en que passava y hi atura, se 'te
mira y després parlant al los que 'n volien comprar:

—No 'n ocompreu perquè jo he estat á Extremadura y se
que hi poma carn de llauna.

—Vosté hi ha estat?—li pregunta 'l xorisseta.

—Sí.

—Donchs hame m'extranya que no n' haja tornat cog-
vertit en xurro.

PREGÀRIA.

Ajupren me l'ocope et mandalen.

L'arpa tan dolça de Davit voldria
pern venir á vostres pans sientar!...

Voldria penedit, com ell, oferirvos
un' òrma canyida ja ab la mán!...

Voldria, jo també, misericòrdie;
en ma miseria tanta en Vos conort,
y que 'l cel, que so mon pit encara sento,
de vella gràcia desglansa la foc.

Com lo profeta rey, bon Déu, voldria
abrusar-me congil en vostre amor,
y que l'raig de miau lagrimas crescentes
à mas peus ne formés un nou Cadron.

Voldria que visqués l'ànima nêva,
solament per sentir-me mon dolor;
voldria que per mi la mort fés vida,
com fan, per anys enters, la vida mort...

Com es, y donchs, que vostra gràcia triga,
y que m'heu sentit jo encara pecador?

Com es que, de boniat sentiu Vos parir,
d'un vostre fill ne oïu la nació?

Ayre, Senyor!.. Tal la meu coc feritme,
de la ferida suria sang a dolla;
l'aque jo oï y dia al qui m'espera,
y m'hegu mon desbel dret a Vos...

No no, no, molta per alurar-me,
de vostra gran justícia lo rigor;
si sia la boixesa de mas culpas,
de remandreu's parei, bona rahó;

Miran qu' en ma missaga peccadors,
que a l'ànima la cura guarda ab grillons;
y mirau, finalment, que al primer home
lo primer peccador just, n'esti fin.

¡Ay, que si Vos voleu, totes mas nafres
netes y clares jo ventré en un jurat...

¡Ay, que si Vos voleu, cap impudícia
no quedará demunt mon pobre estat...

Tornau-me l'ignocència que vauig perdet,
la pureta, la casta, la frescor;

all... més blanch que la nêa pòden deissarme,
ab un rich d'aygua, sals, y un hinch d'hisopi...

Escolle ja la vostra ven tan dolça,
arrabant de mon ànima en lo fons;
y sente dins mon cor, ple de tristesa,
lo hòlsem que tempore ma dixet...

Veu que na'm queda del peccat cap rastre;
tot enter, enlevàume! en sepols,
y a ma parruca esquer que atrega,
à vostres peus, eixetu de peccadors!

Si fash jo fins avuy he sigut, sempre;
esluta encadenat a mas passions,
d'así endavant tindrè, ab l'ajuda vostra,
para lluyter ab ellas, gran valor.

Donàume, donchs, la mà; deixau que m'alsei;
aixugat mon mirach, mio eterna plor,
y cantaré la vostra imensa glòria,
y encara vos cremare del més flayré!

Si me ofrena 'as despiant, d' excusa y cànctich,
ahí... vull jo consagrarvos tot mon cor!...

Purificaulo, donche, pera que sia
ofensa digna d' arribar a Vos!...

Y... quan voldre tocar l' bora darrera,
al adormir-me etz aquell somni d'ida,
esp a Vos volerà l' anima me'n
deixant, contenta, son cernal capell!...

Setembre de 1875.

JOSEPH AMELLER.

CADA HU TE 'L SEU MODO DE MATAR PUSSAS.

Esta classe familiar es deguda a la ocurrencia de un
allotjat de caballeria, que desesperat perque las pussas no
l' deixaven dormir se atreva, pringue las puntas, y co-
mentas a espessar los llansals a cops de pistola.

Henyat per la paterna, al venir al dolor atrevessala y
mig malament los llansals, respongue l' oficial molt cremat:

—Deixeu-me en pau, senyora, cada hu te lo seu modo de
matar pussas!

A LA ENTRADA DE S. M. EN VALENCIA ¡VÍTOR AL REY!

Quant tantes veus l' acleman en llengua al poble estranya,
Permet que 's vitoreje ma veu, oh Rey de Espanya,
En esta antiga llengua del poble valencià.

La llengua es que parlaren independentes raïces
De Fivallera, Cruïlles, Canals y Vinatges

Y en que Amies March cantà.

¡Lo cel te guarde, Príncep que a terra catalana
Has arribat, al vindre de espatriació llunyana,
Amunt veu en ses costes la patria del proscrit!

Lo cel te guarde, Príncep, que vens de Barcelona
A la rialtat que d'ella per son parlar lisonja
T'acoma en qual crit!

¡Que la vida que has en llanura fets siguiu d'alegria!
Que la edat desapareguen al moment en este dia
Que t'iris nos anuncis de pau y de repós!
El vitor que así oñren, la segleix, nostres avia
Com ben recort escola, quant criden los meus llibris
«Vitor al Rey Anòst».

Llengua, costums y trau que arrellen en la historia
No al primer colp perixen, com víctima sans gloria,
De qui trepitjar gosa la meua antiga lley;
Per mes que vens de fora fassem en nostra mençua
Sempre la meua patria tindrà amor a sa llengua
Y amor tindrà el sen lley.

J. PERERA Y BORI.

VALLDEMOSA.

A LA BEATA CATALINA TOMAS.

Benhajas ó vila
Lo vall regallada
Abont horts delitoses
Del cel a' hi tindràn!
Tas foudas sabrades
O vila, benhajas!
Ramell de memories,
Brosell d'una santa!
Quant entro en ton terme
Per entre montanyas,
Lo pensament jaja
La pau del cor baixa;
— Y dols y tristosos
Decant en lo plom
Respir en l'essencia
La vida de l'anima,
As, as de Valldemosa!
La pau per qui t'acanta!

No sé si la crumia
Que del cel portara

La melissa i l'ore
 D'aroma en les faltes
 Tus corals florides,
 Verques y murtalles
 D'innocencia d'altura
 Qu'aplanen muntanyes
 No ho s'hi, mes la d'orra
 Tas muntanyes conuques,
 Salut s'hi prometlo,
 Per bora de tus arbres,
 Y fages qu'innocencia
 D'innocencia s'hi badan,
 La vida s'hi endansa,
 Les sembla s'hi d'auran,
 Ay, ay, Valldemosa!
 I' ambo per qui t' cantat

Elleca a to filla
 Aquí t'ha los angles
 cantavan los padres
 d'ellatins y d'italians.
 No sé si dels cantichs
 Romeos y en d'altres,
 Qu'els vales repetien
 Des vent en las alas.
 No ho sé, mes, tan intima
 Sorollan hermanes,
 Y fants remorollan,
 Y t'ha yola cantan,
 Qu'el mar s'agrimen
 Y el supit muntan,
 No sup si a d'entran
 Muntan y muntan.
 Ay, ay, Valldemosa!
 La bora per qui t' cantat

La bora de la filla
 Fente l'Here Pare,
 T'umpit de dolides
 Com s'ells de genols.
 No sé si tas serres,
 Tot talle d'armes,
 De la un abundosa
 Son dona que t'astoren.
 No ho sé, mes tan para
 La vida s'hi muntan,
 Colors tan hermanes
 S'hi arren y a paren.
 Que el pensament d'apta,
 Present en colats,
 Si s'hi que muntan,
 Si s'hi que s'hi
 Ay, ay, Valldemosa!
 Muntan per qui t' cantat

Ben es el un' en la corona
 de al vent l'almado
 D'esperanza que cambrada
 vista y esperanza.
 Mes ay, las curadas
 Qui al cor embolcadas
 Llamada son pura
 No curan al corban.
 Recorta son d'esperanza
 D' amor y miradas
 Perpetua callada
 D' estrella ben clauda
 A un de los vides
 Venia a clauda
 d' amor qui al maldada
 La se gora el maldada
 Ay, ay, Valdehuesa
 La llana pe' l' qui l' cania

Del cor que la ayota
 No en cor l' ayotada
 A l' quien se ayotada
 Del cor que la ayotada
 Qui cor ayotada
 Solient las vides
 Tercera y ayotada
 De escoria y de plata
 Pasan l' ayotada
 Pasan l' ayotada
 Pasan l' ayotada
 Y al cor la may biera
 Begnon en la copa
 De las recordadas
 Del amor de gloria
 De qui la fura patria
 Ay, ay, Valdehuesa
 L' ayotada pe' l' qui l' cania

Quant l' ayotada y cania
 Quant sent l' ayotada
 Del maldada patria
 Ventar la cania
 Y sent que ayotada
 Ses vides l' ayotada
 dos l' ayotada de los terminos
 las penyas mas altas
 Al ayotada
 Por la se ayotada
 l' ayotada
 Que vela y se ayotada
 la ayotada que se ayotada
 Eviden ayotada
 Y or ayotada l' ayotada
 Ta ayotada que ayotada
 Que ayotada, Valdehuesa
 Al trist que la ayotada

— alas valls y la terra
Florescen en llacrimas,
Del sol se las espijan
Al sol se amor granan,
Ay trist qui se lutea
Per veure qui passen,
L' eterna cullita
Que sege aquí i anima!
Jo 'n so una estrelleta
Que lluega via guayta,
De vostra tendresa
Jo 'n so la missatge,
De fe ardent y pura
Atica vostra herolta,
Cami es de tendresa
Si la fe s' espaga —

Ay, ay, Valdemosa
Lo est p' el qui 't cauta.

GARCIA ROSSELLÓ.

DESINTERÉS

Estava una mare rentant la cara al seu fill per anar a es-
tudi, quan troba un altre noy pobre demanant caritat.

—Mare, —digué l' fill—, los noys pobres que no van a es-
tudi?

—No, pobres; veus que ne tenen diners per pagar al
meistre?

Lo noy quedá pensatiu, y al últim quan ja li crida l'
anava á buscar per endur-se'l, s' acostá á son pare y li diu:

—Pare, vull ser pobre.

X Las frutas para ser bonas
de quatro eñes han de ser
frecas, frejidas,
frecas y del Frescor.

L' ANGELETA.

DEL AL APRECIABLE POETA GIRONI

S' ENRICH GUIN GUIN,

COM RECOMENDADA D' APECTUOSA AMISTAT,
Y, AIXIS TAMBÉ, COM REVELLA
MUNTRA D' AGRAMENT AL COMENÇ QUE LI HATÉN
MIRACULT, AIXÍEN OBRERS SOTIAN,
DEDICANTOS La Viola del
Dorah, ROSICA FLOR, QUE S' DINTINGEN
PER SA SUAV Y AGRABLES FRAGRÀNCIA ENTRE
LAS QUE FUEMAN LA
TOTA DEL Trovador del Onyar.

No 'n sà cantos populars,—ni menys sabia cançons
al l'armonia meu—y dolce, que tan l'agrada:
sols podré dirte, amic meu,—si t'plau la *bona balada*
d' una donzella gentil,—de las veus del *fidelar*,
lo rin que travésses, hermos,—de la Vall d' Aro la plana. (1)
Adon, Angeleta, adon!...
de tu 'n farà recordança!...

L' Angeleta era la flor de tot aquells comars.
tots no 'n tenia més—que boca per' alabarla;
pau, de bellesa, era un cel,—i de bondat y de gràcia.
Aquell cor tan afectós,—la dolçor de ses parolas,
la bell esguard de sos ulls,—l' amava 'ns enamorava!...
Adon, Angeleta, adon!
Quin recort jo 'n tinc. encara!...

En las festes dels entorns,—quan ella s' hi presentava
de paganesa, y aixís,—tan xerrota y tan maza,
haurien vist que 'l jove—tot agut la rodejava,

(1) La Vall d' Aro o d' Arde, com s' anomena en escrita
antiga, és la que sempre s' ha conegut en lo país amb lo nom
de Vall d' Aro.

y... qui en llini, qui en clavell,—amoretas li n' tiravan
dotas paraules de gog—li n' deyen pas autodaria.

—*Adieu, patilleu, adieu!*
la bella far del Bidairel...

En las hallas, sempre fua—ella te mes festejada
qui més requista hi tingot,—qui s' en doye las mitades,
qui enveja n' solia ser—d' alguns de ses companyes;
era, sempre, la gentil,—la senallata aredara,
la més hermosa, ben cert,—la que se n' doye la palma.

Adieu, Angeleta, adieu;
Angeleta agraciada.

L' Angeleta n' té una amora,—qu' en la sen cur ha 'la
son amant foya ja temps—que per ella sospirava: (sinago;
n' havia veiat son amic,—son amigut de l' infancia;
y... passat 'l temps, y... l' amor—en la sen cor s' li arrelava;
d' ella, ho deyen ses nillots,—mes... as boca... may no parla.

Adieu, Angeleta, adieu;
tan modesta com paloma!

Temps després, ja per l' afran—altre cosa no s' contava:
—*La toya del mra Candell,—se diu... qu' està amamocada,*
del heraut del Balcur,—la més gentil de la pluma;
—*A la?... m' en alegro, y molt,—Quins parels més macats!*
Vens aquí l' quandu la gent,—quant de les amants parlava.

Adieu, Angeleta, adieu;
sent constant, l' amor s' alcansa.

L' Angeleta s' mostra ab gog,—pus té la dolça esperança
de casar-se ab en Trallera,—que li n' ha dat la paraula:
ses parents hi vénen bé,—ja la festa es senyalada;
tot hom se mostra gojós,—y als promeses desitjaven,
tal com mercedien ella,—dina met ben fortunada.

Adieu, Angeleta, adieu;
que 'l Senyor dirana 'l fassa!

Apar que aquell casament—per Nadal s' efectuava:
faltan dos mesos y mitj,—y era una festa, diada
de la Verge del Remey.—Ab la cubla, hi hogaí hallas,
y fua molt bonich l' opich—de s' Arrels, (2) en la casa
hant los ditrosos amants—tanich cita donada.

Adieu, Angeleta, adieu;
la hermosa far aredara!

(2) *Arrels* es un diu, mitat y mitat, la gent de la comarca, (les *Arrels* o les *Arrels*), es una malla prop del Bidairel.

La donzella n' ha vingot—alegra y molt ben mudada,
pensant que l'aven Guillemet—a s' trobaria en la plassa;
mes... no s' ample sondeu—y s' a pens... molt contristada...
No demantri 'l bell cap ple, —entis a torna se prugaria
a la Verge, y s' en torna,—ben prompte, cap a sa casa.
[Adieu, Angeleta; adieu!...
¡Vuy no n' ets afectuada!...

Seguint-la va un joveclet—de mal cor, que la odiava,
foll d' enveja, per l' amor—que al del llocar he li guarda;
mes... la gelosia d' ell,—ningú la coneix encara,
pus la porta en lo seu cor,—ab la malicia, concentrada.
Quan de la nina feu prop,—fugint, aixis li parlava:
—«Adieu, Angeleta, 'l Senyor
te deu ben capel de guarda!...»

L' Angeleta contrigué,—dumanti la bona tarda;
y ell, mostrantli un bell ramet de clavells, diu que 'l portava
per encàrrech d' en Guillemet,—y... que no 'n porien cap an-
porques s' havis quedat—ab sa mare qu' es malalta. ¡sia,
Després, E 'a donat 'l ramet,—ponderantli la fragancia.
Y... —«Adieu, Angeleta, adieu!... —
li digué, quan s' en tornava.

Aixis que sola s' a quedá—la donzella enamorada,
flayrà y ben a aquella clavella,—com la joya que una syma.
Com una flayra... va perdent—lo bell color de sa carn,
y, arribent ja prop del mas,—raygué tot seguit en busca...
guà los seus ulls al cel...—y quedá... ben desmayada!...
[Adieu, Angeleta, adieu!
¡Mala ventura t' alcansa!...

Sa mareta oy!... tot la vey. —la crida, desconsohida;
la crida y li fa remey,—mes... no li 'a torna parauia!...
Vingué la gent del veynat,—y, en sent, la mare s' exclama:
—«L' Angeleta morta s' est!...» [La filla que tant amava!...
[L' Angeleta del meu cor,—y 'l consol de la meua animal!...
«[Adieu, ma filla!... [adieu!...
[Adieu, la bella esperansa!...

Ja s' a sent... que tocan a marí—de la vila las campanas!...
Son trist pare, que 'l remat—va seguint, vora 'l fidantre,
ab greu pens abí rebo—la nava de llur desgracia.
Llansá un crit de desconsol,—«Filla del cor, estimada!...»
y la gent, que s' planty ab ell—y s' en coodol, també exclama:
—«Adieu, Angeleta, adieu!...
[Que Déu t' haja perdonada!...

La Justícia n' ha agafat—un muntó de mala treua,
n' es aquell que donà 'l ram—à l' Àngela, per venjansa,
i per més que ha ha negat,—li surt la culpa à la cara
Malinas tenen les Gorts! —y la peya al clouesca,
poch creya que de sa mort—O' heixon de ser la causa!
[Pobre Àngela!... Bon Deu...
[Tu joves y immortalada!

Y en tant s' oïa aquest plany—per la vall y la montanya,
arxi deya 'l trist amant,—en se sort desventurada,
ferit de dolor cruel,—y ab la pena més amarga:
—«!Adieu, Àngela!...!Adieu!...!Àngela!...!Deu te val-
ga!»
Si has deixat aquesta trist munt,—en lo Cel trobaràs pouada,
prop la Verge del Remey,—que recorda ta pregària!...

Y ara, quan lo trovador—prop la creu del fossar passe,
també l' encomana a Deu—y a la Verge soborana,
pux, com tothom d' eixa afra,—per l' Àngela, li guarda
un sospir del fons del cor...—y... plorosa recordensa!...
Setembre de 1877.

JOAN SITJAN Y BRICHONA.

¿QUE PENDRÁ?

[Papá! ¿qué pendrá V.? [preguntava un noy á un senyor
molt granca, en un café] ¿Qué pendrá una tassa de café?
—No, fill meu, avuy pendre una collareta!

LA QUEIXA DEL MARINER.

Cor de donat... per de donat...
eta de la campana 'l sol;
que, al matí, ne toca à festa,
y à la tarde... toca à mortel...

¿Qué s' han fet, desmemoriada,
aquella juraments d'amor
que, atans d' atravesar l' ayren,
tu 'm feyast...! Cruel record!...
«Primer que 'l meu cor te faltà,
faltava ne tiem el sol!...»
y 'l sol seguí sent en viu.

mira abans! mira, y tó!... Ont...
 He m' oblidat, per desgràcia,
 al poble jove i alegre,
 que a l'altura en un plaça
 expandia al vent del nord
 que, arremuntat d' aires ios arbres,
 m' en endú, mentre, la resaca!...
 Ah!... no trobis d' excusar-te
 volent saber què ha fet jo!...
 «Que he fet jo?... Volem a l'orda!
 veu... Veuen al meu casament,
 y, a cada tres dies de festa,
 hi trobaràs la teua nota.
 Hi ha, al meu lloc, mon *Marieta*...
 que de Lloret al Març...
 «I, per què?... Mala memòria!...
 perquè, en arribar a mort,
 me se trauí en la penya
 que no promouia un anyor,
 perquè, al que més t' he estimada,
 li heu t' donat a foc!...
 «No tens cap remei a l' anima
 alabons que t' adorna,
 pensant... què qui t' amon...
 li has desarmat la mort?
 «T' asseguro, jeh, Marieta!
 que la primera Dies
 haurà per ferme plenta;
 y si, veu, com la ha munt...
 Sit... ja n' puch sentir de llagrimas
 ja n' puch veure de plors;
 que una molla que he a l'elena
 l'ultima folla carà,
 de tal la vege que puch
 l'ultima folla *«vege»*...

«Que de dona?... que he donat...
 sta de la companya l'ac,
 que el meu, no heu a festa,
 y a la tarda... tan a mortel...

† FRANCISCO CAMERON.

LO CANT DEL MISTERI

*Angelus Dei... cantant Maria;
 el cantant de l'última hora.*

Oh verge, en qui jo espero per alçar la glòria,
 que deu la llum, que 'us cobra, al mistral estel...
 deixant-me que jo canti aquella santa historia
 que franqueja a la terra lo gran camí del Cel.

Desnarotata estíavam per Eva pecadora,
desnarotata, per sempre, del celestial paraís,
fins que arribés la via que altra Eva voluntaria
fés estallar la porta que tancà l'paradís.

I al acostarse l'plauzo, vas fíren la escullida
per hont batades al home la gràcia del Eterni,
de vas vorà la seva del arbre de la vida,
de vos sortí la forca per trepatjar l'infern.

Per vos, la massa humana, que ab Déu estíva en guerra,
ab son oís Monarca la pau eterna fou;
per xò es indispensable que Déu haurà a la terra,
i l'pau del Calvari s'escriu ab sang de Déu.

Però, perquè Déu haurà; sabont hi ha una morada
que no temple digne d'estarhi l'Creïdor?...
¿D'ahont treurém un tron, de roca aballentada,
per ferne una cadira hont seurei tal Senyor?

Es clar que Déu pot pendre la llum de las estrellas,
pot fòndretas y ferne un carro de brillante,
lret per envolt d'àngels, que, com cirons d'abelias,
de sa divina essencia ne fossen palpitants.

Sí l'home, en sa pobresa, veyent la llum s'assusta,
pòca quedaria al ventre al que en l'espai no hi cabia;
Per xò, sobre la terra, la Trinitat augusta
và fabricar un tronco qu'ella tena sola el sab.

Del al par d'una Verga que l'seu candor aboca,
vas d'olorós misteri la Trinitat vol fer;
quant Ella escull per temple lo ventre d'una dona,
quina tina de noblesa iguala a la millor?

Però es tan dolça y pura, de gracies tan extensas,
que la blancor dala liria es negra al seu costat;
tilla de privilegi, sas virginals entranyas
ja may foren tancadas d'un' ombra de peccat.

Baixa del cel l'arcàngel dihentli: «Ape Maria,
la Fill del Etern Paraís encarnarse es Vost,
y a tal salut, alcora de goig y d'alegría,
venti transparentarse com un cristall lo cos.

Dels seus bells ulls les llàgrimes tiaven gota a gota;
punta sas blancos polmes ab verginal candor,

y al mili d' un doll de gràcia, que la inundava tota,
sembl la llama eterna que li encotava 'l cor.

S' alçava de la terra les oves plantes belles,
' agenssà l' arcàngel cobrint-se 'l seu semblent,
perquè en les raigs, que troyant son tremolent parpallat,
retorbera s' hi vega, de goig, l' Esperit Sant.

La missatger angelich, à qui 'l misteri aploma,
d' aquella santa carnes s' escorta fègita,
deixant allà la Verge, la celestial Coloma
que exten totes ses alas, vetbant sobre son nin.

Gelosa y exaltada d' aquella Verge pàte
y respirant l' aroma d' aquell sentidam vut,
la va abrigant d' un núvol de mistica repessara,
que al mirallà pagan ni 'l ull de Satanas.

Mentres al Hort y al Gòlgota, à Crist atormentava
l' infern, ab los vens lleuats, Lúbel ab son vent;
la baba del dimoni, que à Dén no respectava,
ab la divina Verge, junyay, may s' hi atrovà.

Desde cix instant, Senyora, jo 'ns sento Verge y Mare
y adoto ab fè canalla misteri son gojos,
del Esperit esposa y filla de Dén Pare,
la Trinitat entera s' abraça dins de Vos.

Jo sento vostra essència tot llum solitaria!
que 'm vò à arruixar benèfica del fragil cor les bullas...
Ah!... ah!... quen jo sufreixo y 'us abeo una pregària,
tot desseguit se m' omplen de llagrimes les ulls!...

† FRANCISCO CASTRERO.

CONCELL
D' INVESTIGACIÓ
PEDAGÒGICA